

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SKOROSZYCE 2030

SPIS TREŚCI

SPIS TABEL	2
SPIS RYSUNKÓW	3
1. WSTĘP	5
2. STRATEGIA ROZWOJU GMINY JAKO INSTRUMENT PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU	5
3. DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO	6
3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ	6
3.1.1. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH	6
3.1.2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU	10
3.1.3. BOGACTWA NATURALNE, MOŻLIWOŚCI ICH EKSPLOATACJI I WYKORZYSTANIA ..	11
3.1.4. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	11
3.2. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE	11
3.3. GOSPODARKA I RYNEK PRACY	16
3.4. ŚRODOWISKO NATURALNE I INFRASTRUKTURA	17
3.5. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	26
3.6. TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA	28
3.7. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	30
3.8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	30
3.9. POLITYKA SPOŁECZNA	33
3.9.1. POMOC SPOŁECZNA	33
3.9.2. OCHRONA ZDROWIA	34
3.9.3. EDUKACJA I WYCHOWANIE	35
3.9.4. KAPITAŁ SPOŁECZNY	40
3.9.5. FINANSE SAMORZĄDOWE	40
4. WNIOSKI Z DIAGNOZY - ANALIZA SWOT	45
5. CELE STRATEGICZNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA TYCH CELÓW	48
6. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	63
7. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY	67
8. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY	72
9. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	74
10. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU	74
11. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	85
12. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	88
13. WYKORZYSTANE MATERIAŁY, LITERATURA	92

SPIS TABEL

Tabela 1. Podstawowa struktura gruntów w porównaniu w wytypowanymi gminami	10
Tabela 2. Liczba ludności w Gminie Skoroszyce	11
Tabela 3. Zmiana liczby mieszkańców w latach 2002 – 2021 w sołectwach gminy Skoroszyce	13
Tabela 4. Obszary prawnie chronione oraz tereny leśne w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek	18
Tabela 5. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego zlokalizowanych na terenie gminy Skoroszyce	26
Tabela 6. Dochody w 2022 roku w Gminie Skoroszyce wg Działów Klasyfikacji Budżetowej na tle innych jednostek strukturalnych wg. klasyfikacji budżetowej	42
Tabela 7. Wydatki w 2022 roku w Gminie Skoroszyce wg Działów Klasyfikacji Budżetowej na tle innych jednostek strukturalnych wg. klasyfikacji budżetowej	43

Tabela 8. Analiza SWOT.....	46
Tabela 9. Wyznaczenie celów rozwoju Gminy Skoroszyce.....	49
Tabela 10. Wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce.....	65
Tabela 11. Struktura użytkowania gruntów gminy.....	70
Tabela 12. Powiązanie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) ze Strategią Rozwoju Gmin Skoroszyce 2030.....	75
Tabela 13. Powiązanie celów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 ze Strategią Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030.....	76
Tabela 14. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 ze Strategią Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030.....	77
Tabela 15. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Subregionu Południowego na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030.....	82
Tabela 16. Wykaz dokumentów wykonawczych.....	85

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Podstawowe role strategii rozwoju gminy.....	6
Rysunek 2. Lokalizacja województwa opolskiego na tle kraju.....	7
Rysunek 3. Lokalizacja powiatu nyskiego na tle województwa opolskiego.....	8
Rysunek 4. Gminy w powiecie nyskim.....	9
Rysunek 5. Sołectwa w Gminie Skoroszyce.....	9
Rysunek 6. Odległość ze Skoroszyc do większych ośrodków miejskich.....	10
Rysunek 7. Liczba ludności w gminie Skoroszyce.....	12
Rysunek 8. Liczba mieszkańców sołectw gminy Skoroszyce w roku 2021.....	12
Rysunek 9. Gęstość zaludnienia (liczba mieszkańców na 1 km ²) w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych w 2021 roku.....	13
Rysunek 10. Przyrost liczby ludności w latach 2011 – 2021 w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych.....	14
Rysunek 11. Saldo migracji mieszkańców w latach 2012 – 2021 w Gminie Skoroszyce.....	14
Rysunek 12. Saldo migracji przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2016 – 2021 w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych.....	15
Rysunek 13. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w roku 2021 w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych w %.....	15
Rysunek 14. Ludność według ekonomicznych grup wieku w Gminie Skoroszyce.....	16
Rysunek 15. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych w Gminie Skoroszyce w latach 2012-2021.....	17
Rysunek 16. Stopa bezrobocia w Gminie Skoroszyce w latach 2011-2022 na tle innych jednostek.....	17
Rysunek 17. Długość sieci wodociągowej [km] w Gminie Skoroszyce 2021 na tle innych jednostek.....	18
Rysunek 18. % ludności Gminy Skoroszyce korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2008-2021 na tle innych jednostek.....	19
Rysunek 19. Długość sieci kanalizacyjnej [km] w Gminie Skoroszyce w latach 2015-2021 na tle innych jednostek.....	19
Rysunek 20. % ludności Gminy Skoroszyce korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2015-2021 na tle innych jednostek.....	20
Rysunek 21. Długość sieci gazowej [km] w Gminie Skoroszyce w latach 2015-2021 na tle innych jednostek.....	20
Rysunek 22. % ludności Gminy Skoroszyce korzystająca z sieci gazowej w latach 2015-2021 na tle innych jednostek.....	21
Rysunek 23. Ilość odpadów zebranych z terenu Gminy Skoroszyce w latach 2017-2021.....	22
Rysunek 24. Ilość odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Skoroszyce w latach 2017-2021 na tle innych jednostek.....	23
Rysunek 25. Ilość odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny z terenu Gminy Skoroszyce w latach 2017-2021 na tle innych jednostek.....	23

Rysunek 26. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów na tle wybranych jednostek	24
Rysunek 27. Ilość odpadów komunalnych zebranych na jednego mieszkańca z terenu Gminy Skoroszyce w 2021 roku na tle innych jednostek.....	24
Rysunek 28. Ilość odpadów zawierających azbest występująca na terenie Gminy Skoroszyce na koniec 2022 na tle innych jednostek	25
Rysunek 29. Ilość odpadów zawierających azbest pozostała do usunięcia w % z terenu Gminy Skoroszyce na koniec 2021 na tle innych jednostek.....	25
Rysunek 30. Kluby sportowe na 10 tys. ludności w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek. ..	29
Rysunek 31. Kluby sportowe w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek.	29
Rysunek 32. Zdarzenia wg rodzaju za rok 2022.	31
Rysunek 33. Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w Gminie Skoroszyce.....	33
Rysunek 34. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w % w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	33
Rysunek 35. Ilość przychodni przypadających a 10 tys. Ludności w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	34
Rysunek 36. Ilość osób przypadających na jeden punkt apteczny w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	34
Rysunek 37. Nowe budynki mieszkalne wybudowane w danym roku w Gminie Skoroszyce.	35
Rysunek 38. Zasoby mieszkaniowe na 1000 osób w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	35
Rysunek 39. Ilość dzieci objętych uczęszczających do placówek oświatowych w Gminie Skoroszyce.....	36
Rysunek 40. Poniesione nakłady finansowe na utrzymanie placówek oświatowych w Gminie Skoroszyce.....	37
Rysunek 41. Ilość dzieci objętych opieką przedszkolną w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	37
Rysunek 42. Ilość dzieci objętych opieką przedszkolną przypadające na jedno miejsce w placówce przedszkolnej w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	38
Rysunek 43. Współczynnik skolaryzacji w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	38
Rysunek 44. Ilość uczniów przypadających na jeden oddział szkolny w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	39
Rysunek 45. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	39
Rysunek 46. Dochody i wydatki budżetowe [mln zł.] w Gminie Skoroszyce w latach 2015-2022. ..	41
Rysunek 47. Dochody [tys. zł.] na jednego mieszkańca w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	41
Rysunek 48. Wydatki [tys.zł.] na jednego mieszkańca w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.....	42
Rysunek 49. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skoroszyce – obszary zabudowane, układ transportowy (drogowy, kolejowy)	67
Rysunek 50. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skoroszyce – obszary leśne	68
Rysunek 51. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skoroszyce – obszary chronione	69
Rysunek 52. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Skoroszyce	72
Rysunek 53. System realizacji strategii.	87

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy jest kluczowym elementem planowania rozwoju lokalnego. Jest to dokument, którego celem jest wskazanie wizji oraz strategicznych kierunków rozwoju gminy. Strategia Rozwoju jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w poczynaniach władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia Rozwoju umożliwia również efektywne gospodarowanie własnymi, zwykle ograniczonymi zasobami gminy, takimi jak: zasoby ludzkie, infrastruktura czy też środki finansowe.

Dobrze zorganizowany proces opracowania Strategii Rozwoju umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie zgłaszanych opinii i pomysłów pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie się identyfikowała w dużym stopniu społeczność lokalna. Utożsamianie się władz i mieszkańców gminy z opracowaną strategią stanowi niezbędny warunek jej skutecznej realizacji.

Konieczność posiadania Strategii Rozwoju gminy podyktowana jest nie tylko względami praktycznymi „dobrego rządzenia”, ale również wynika z uregulowań prawnych, zawartych między innymi w ustawie o samorządzie gminnym czy też ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w której Strategia Rozwoju gmin i powiatów zostały zaliczone – obok strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych oraz strategii wojewódzkich – do kluczowych dokumentów planistycznych, na podstawie których powinna być prowadzona polityka rozwoju kraju (Art. 9 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. 2023 poz. 225 – tekst jednolity). Strategia Rozwoju gminy stanowi również formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł unijnych. Na przykład jednym z warunków ubiegania się o środki z obowiązującego Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (FEO) jest posiadanie aktualnej Strategii Rozwoju Gminy wraz z wynikającym z niej wieloletnim planem inwestycyjnym.

W strukturze niniejszego dokumentu wyodrębniono:

I. **Część diagnostyczna**, w której przedstawiona została obecna sytuacja rozwojowa Gminy Skoroszyce oraz główne trendy rozwojowe, które będą determinowały rozwój regionu;

II. **Część strategiczną**, gdzie, w oparciu o wnioski wynikające z Części I, zdefiniowano wizję rozwoju Gminy Skoroszyce oraz główne kierunki działań służące jej realizacji wraz ze wskaźnikami reprezentującymi zakładane miary sukcesu.

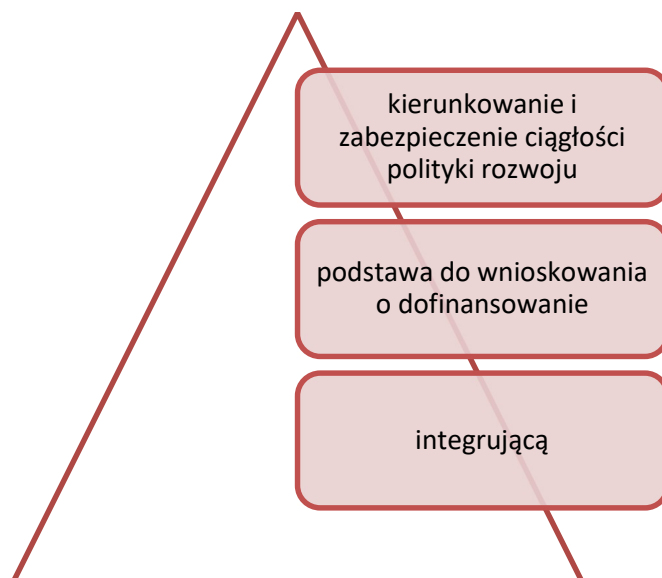
Dla Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030 wystąpiono z zapytaniem o stwierdzenie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu oraz Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu stwierdził konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i uzgodnił zakres prognozy. W związku z powyższym opracowano Prognozę oddziaływania na środowisko „Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030” która została zaopiniowana pozytywnie.

2. STRATEGIA ROZWOJU GMINY JAKO INSTRUMENT PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU

Podstawy do sporządzania strategii rozwoju gminy określają w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2023 poz. 40 – tekst jednolity ze zm.),
- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2023 poz. 225 – tekst jednolity),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2022 poz. 1029 – tekst jednolity).

Rysunek 1. Podstawowe role strategii rozwoju gminy

W odniesieniu do Strategii Rozwoju przyjęto następujące założenia:

- realizacja Strategii ma służyć mieszkańcom gminy oraz instytucjom i organizacjom funkcjonującym na omawianym terenie,
- decyzję o przyjęciu Strategii oraz decyzję dotyczącą realizacji jej założeń podejmuje Rada Gminy Skoroszyce,
- strategia została opracowana przy współudziale mieszkańców i władz gminy, co wpływa na wartość tego dokumentu. W pracy nad strategią wykorzystana została wiedza ludzi najlepiej znających problemy i potrzeby gminy, a także nastąpiła integracja społeczności wokół istotnych problemów,
- projekt strategii poddano społecznej konsultacji, której wyniki są podstawą hierarchizacji potrzeb i celów.

Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce będzie aktualizowana we współpracy z lokalnymi partnerami społeczno – gospodarczymi.

3. DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO

Kompleksowa i pogłębiona diagnoza stanowi punkt wyjścia i bazę dla opracowania strategii rozwoju gminy. Zgodnie z obowiązującym prawem, diagnoza nie jest już tylko dobrą praktyką czy standardem realizacyjnym, ale obowiązkiem ustawowym.

Diagnoza polega na zgromadzeniu, a następnie analizie danych na temat gminy i jej otoczenia oraz powinna:

- identyfikować najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy,
- nazywać główne bariery i szanse wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań,
- określać potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Diagnoza ma na zadanie wskazywać główne trendy i potencjalne kierunki rozwoju w przyszłości. Powinna zawierać zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Jednocześnie powinna być prowadzona z uwzględnieniem otoczenia, uwarunkowań zewnętrznych i trendów rozwojowych o charakterze lokalnym i ponadlokalnym.

3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

3.1.1. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

Gmina Skoroszyce przynależy administracyjnie do powiatu nyskiego, będącego częścią województwa opolskiego. Należy do subregionu Ziemi Nyskiej i położona jest na jej północnym

końcu. Rozciąga się na obszarze Niziny Śląskiej, Doliny Nysy Kłodzkiej i częściowo na Równinie Grodkowskiej.

Gmina Skoroszyce graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- od wschodu z gminą Niemodlin i Łambinowice,
- od południa z gminą Pakosławice,
- od północy i zachodu z gminą Grodków.

Rysunek 2. Lokalizacja województwa opolskiego na tle kraju.

Źródło: <https://polska.e-mapa.net/>

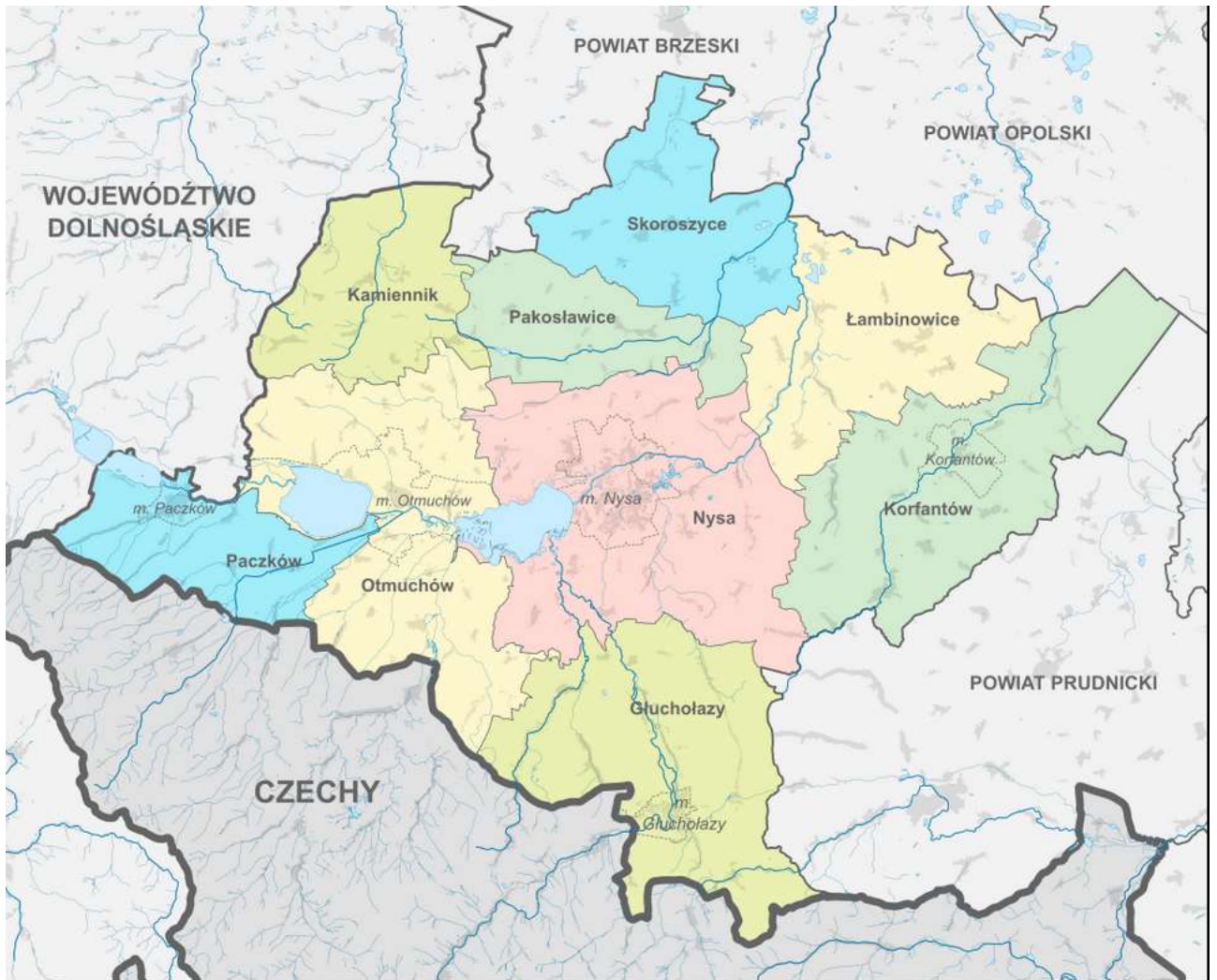
Rysunek 3. Lokalizacja powiatu nyskiego na tle województwa opolskiego.

Źródło: <https://polska.e-mapa.net/>

Rysunek 4. Gminy w powiecie nyskim

Źródło: wikipedia

W skład gminy wchodzi 10 sołectw: Stary Grodków, Pniewie, Chróścina, Czarnolas, Skoroszyce, Brzeziny, Gielczyce, Mroczkowa, Makowice i Sidzina.

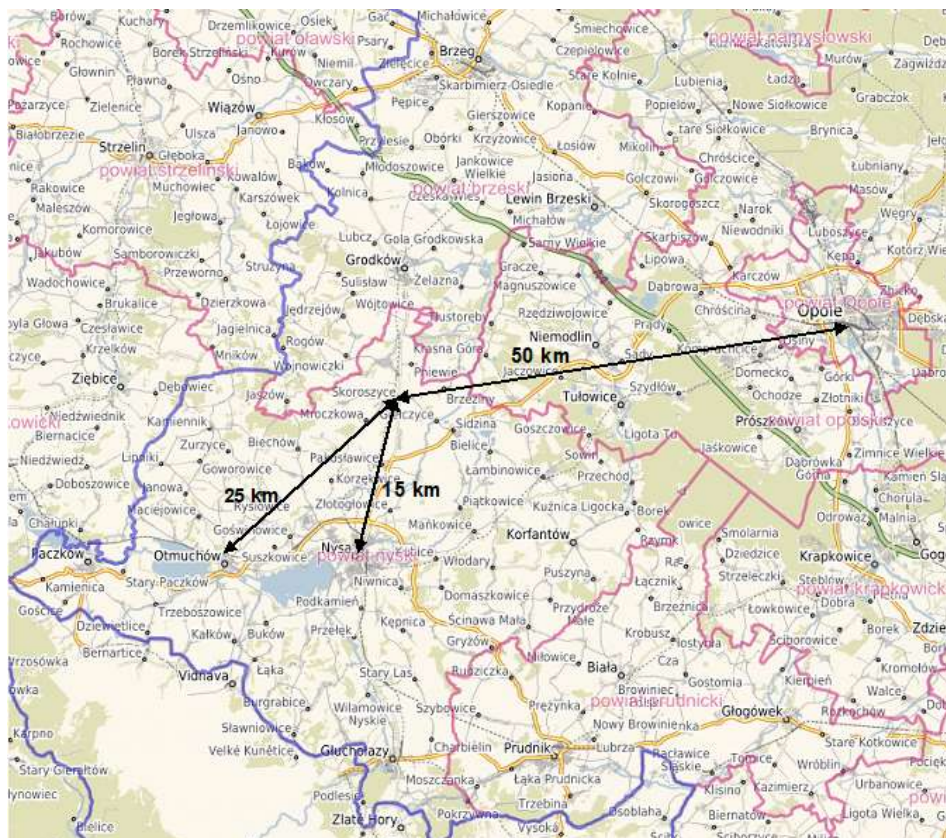
Rysunek 5. Sołectwa w Gminie Skoroszyce

Źródło: skoroszyce.pl

Przez gminę przebiega linia kolejowa oraz droga krajowa nr 404 i droga wojewódzka nr 401. Około 40 kilometrów dzieli Skoroszyce od najbliższych przejść granicznych pomiędzy Polską, a Czechami, które znajdują się w Głuchołazach i Konradowie. Najbliższe duże miasto to Opole oddalone o 50 km, Otmuchów o 25 km, Nysa 15 km i Wrocław, do którego jest 70 km.

Rysunek 6. Odległość ze Skoroszyce do większych ośrodków miejskich

Źródło: <https://mapa.targeo.pl>

3.1.2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Tabela 1. Podstawowa struktura gruntów w porównaniu w wytypowanych gminami

Gmina	Powierzchnia	Użytki rolne [ha]	Grunty leśne [ha]	Grunty pod wodami [ha]	Grunty zurbanizowane [ha]	Łącznie [ha]
Kamiennik	ha	6 846	1 662	9	420	8 937
	% pow.	76,6	18,6	0,1	4,7	100
Komprachcice	ha	3 415	1 138	11,2	1 016	5 581
	% pow.	61,2	20,4	0,2	18,2	100
Łambinowice	ha	8 912	2 714	112	545	12 395
	% pow.	71,9	21,9	0,9	4,4	100
Pakośławice	ha	5 894	1 111	59	341	7 405
	% pow.	79,6	15,0	0,8	4,6	100
Skoroszyce	ha	9 212	550	52	571	10 386
	% pow.	88,7	5,3	0,5	5,5	100

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Grunty Gminy Skoroszyce zajęte są przede wszystkim pod użytki rolne oraz pod grunty zurbanizowane i lasy. W powyższej tabeli przedstawiono gminy, które pod względem wielkości, struktury gruntów oraz położenia są podobne. Dlatego w dalszej diagnozie będziemy porównywać

Gminę Skoroszyce z gminami Kamiennik, Łambinowice, Pakosławice oraz Komprachcice, co posłuży jako podstawa do samodoskonalenia.

3.1.3. BOGACTWA NATURALNE, MOŻLIWOŚCI ICH EKSPLOATACJI I WYKORZYSTANIA

Na terenie gminy nie udokumentowano złóż surowców mineralnych.

3.1.4. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Położenie komunikacyjne gminy Skoroszyce w regionie jest korzystne. Sieć powiązań drogowych jest dobrze rozwinięta, tworzą ją drogi o zróżnicowanej randze:

- droga krajowa nr 46, relacji Brzeg - Nysa. Odcinek drogi przebiegający przez teren gminy Skoroszyce wynosi 7,620 km,
- droga wojewódzka nr 401, relacji Żłobizna /droga 94/ - Grodków – Skoroszyce – droga 46. Długość drogi na terenie gminy Skoroszyce - 11,85 km,
- drogi powiatowe:
  - DP nr 1537 O: Skoroszyce - Piątkowice,
  - DP nr 1540 O: Skoroszyce – Kopice,
  - DP nr 1541 O: Pniewie - Więcmierzyce,
  - DP nr 1542 O: Skoroszyce - Mroczkowa,
  - DP nr 1543 O: Skoroszyce - Jaszów,
  - DP nr 1544 O: Chróścina – gr. województwa – (Przeworno),
  - DP nr 1547 O: Jędrzejów - Chróścina,

Łączna długość dróg powiatowych, przebiegających przez gminę Skoroszyce wynosi 38,192 km.

- drogi gminne obejmujące drogi typu gospodarczego oraz ulice dojazdowe poza ciągami dróg powiatowych.

Wszystkie wsie w gminie posiadają bezpośrednie, wzajemne połączenia drogami publicznymi.

Sieć gminnych dróg wewnętrznych gospodarczych – dojazdowych do pól i lasów wydaje się wystarczająca dla aktualnego stanu zagospodarowania obszaru Gminy Skoroszyce.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa łącząca miasto Brzeg z miastem Nysa.

3.2. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

Gmina Skoroszyce ma 6 142 mieszkańców, z czego 50,3% stanowią kobiety, a 49,7% mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 7,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,4 lat i jest nieznacznie mniejszy do średniego wieku mieszkańców województwa opolskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

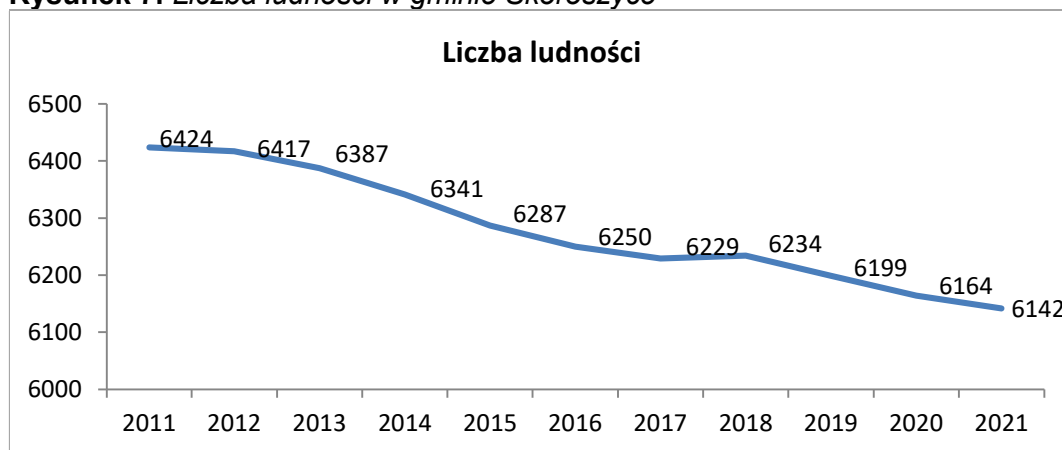
W 2022 roku wg danych statystycznych Gmina Skoroszyce ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -43. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,00 na 1000 mieszkańców gminy Skoroszyce. 67% mieszkańców gminy Skoroszyce jest w wieku produkcyjnym, 15,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2. Liczba ludności w Gminie Skoroszyce

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
6 424	6 417	6 387	6 341	6 287	6 250	6 229	6 234	6 199	6 164	6 142

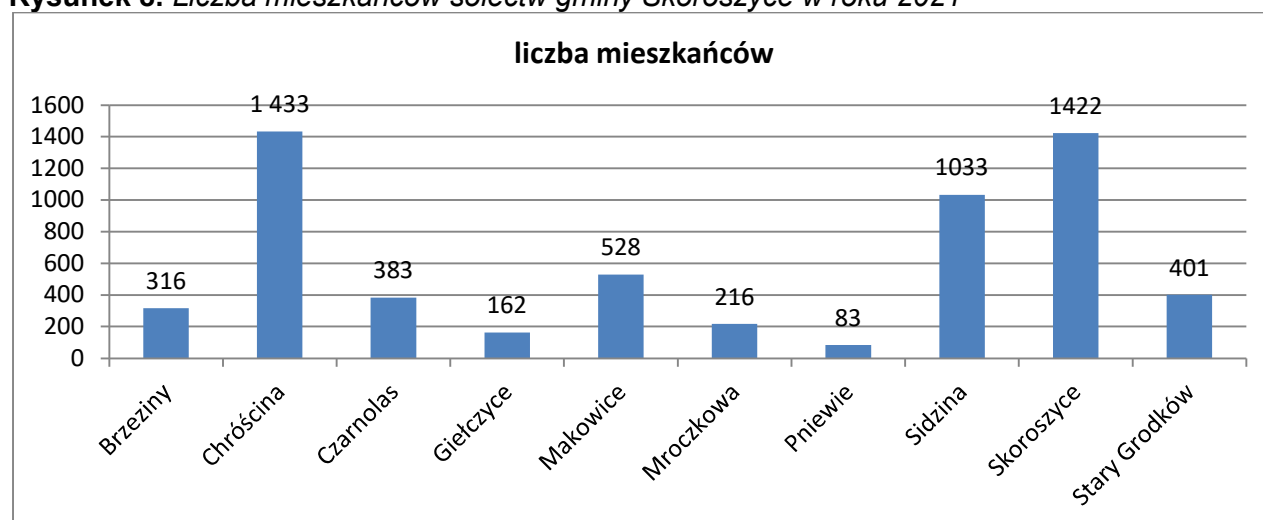
Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Rysunek 7. Liczba ludności w gminie Skoroszyce

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Gmina Skoroszyce podzielona jest na 10 jednostek administracyjnych (sołectw). Największym pod względem liczby mieszkańców 23% są sołectwa Chróścina oraz Skoroszyce a najmniej mieszkańców - ok. 1 % posiada miejscowość Pniewie.

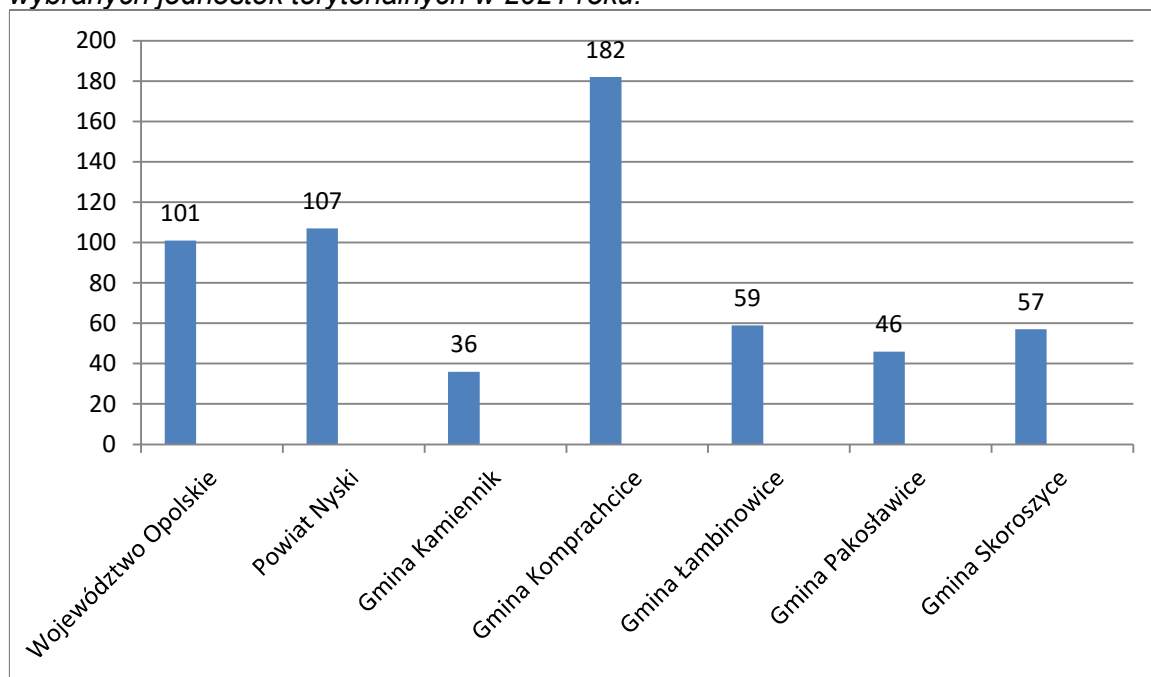
Rysunek 8. Liczba mieszkańców sołectw gminy Skoroszyce w roku 2021

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Gmina Skoroszyce charakteryzuje się niskim wskaźnikiem gęstości zaludnienia tj. 57 os/km² ale porównywalny z pozostałymi porównywanymi jednostkami.

Rysunek 9. Gęstość zaludnienia (liczba mieszkańców na 1 km²) w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych w 2021 roku.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny i migracje

Na zmianę liczby ludności na terenie gminy wpływ mają dwa wskaźniki: przyrost naturalny oraz migracje. Gmina Skoroszyce ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -43. Odpowiada to zmianie liczby ludności wynoszącej -7,21 na 1000 mieszkańców gminy Skoroszyce. W 2021 roku urodziło się 35 dzieci.

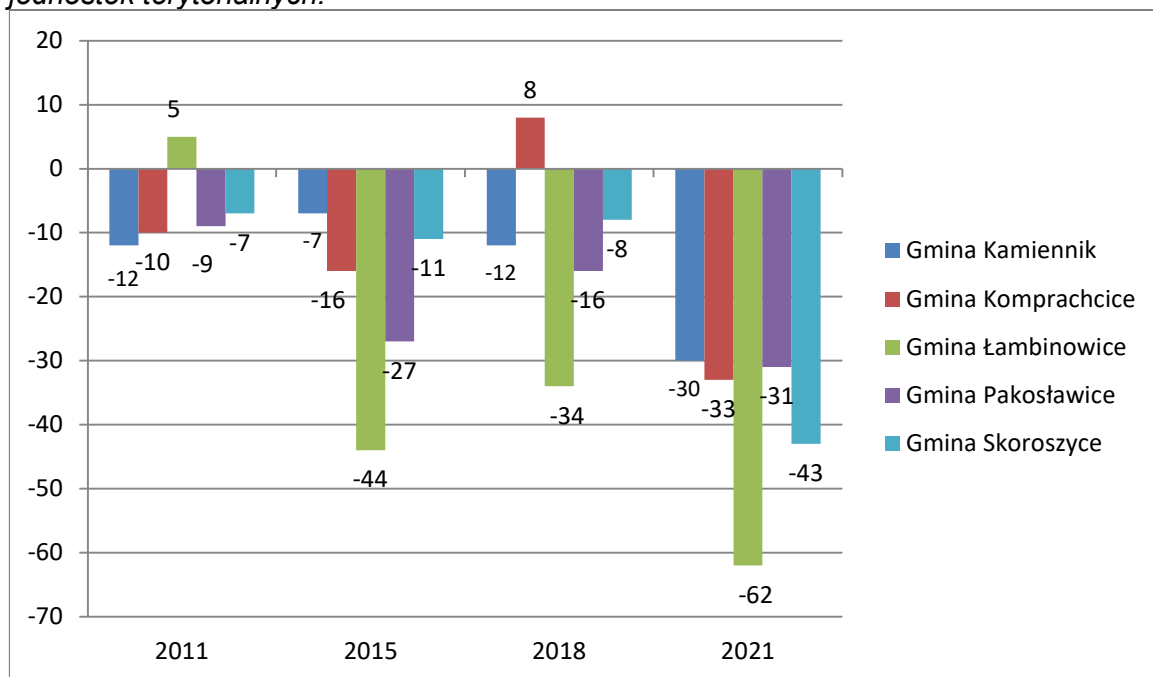
Tabela 3. Zmiana liczby mieszkańców w latach 2002 – 2021 w sołectwach gminy Skoroszyce

Sołectwo	2002	2009	2021	Przyrost % w stosunku do 2002 roku
Brzeziny	371	357	316	-15
Chróścina	1 708	1 643	1 433	-16
Czarnolas	411	441	383	-7
Gielczyce	200	183	162	-9
Makowice	624	619	528	-15
Mroczkowa	210	211	216	-3
Pniewie	102	98	83	-19
Sidzina	1 108	1 107	1 033	-7
Skoroszyce	1 427	1 428	1 422	-0,3
Stary Grodków	460	464	401	-13

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

W ostatnich 10 latach na terenie gminy Skoroszyce jak i pozostałych jednostek zaobserwować można bardzo nierównomierny przyrost liczby mieszkańców, rysunek poniżej. We wszystkich gminach w ostatnich latach występuje ujemny przyrost naturalny.

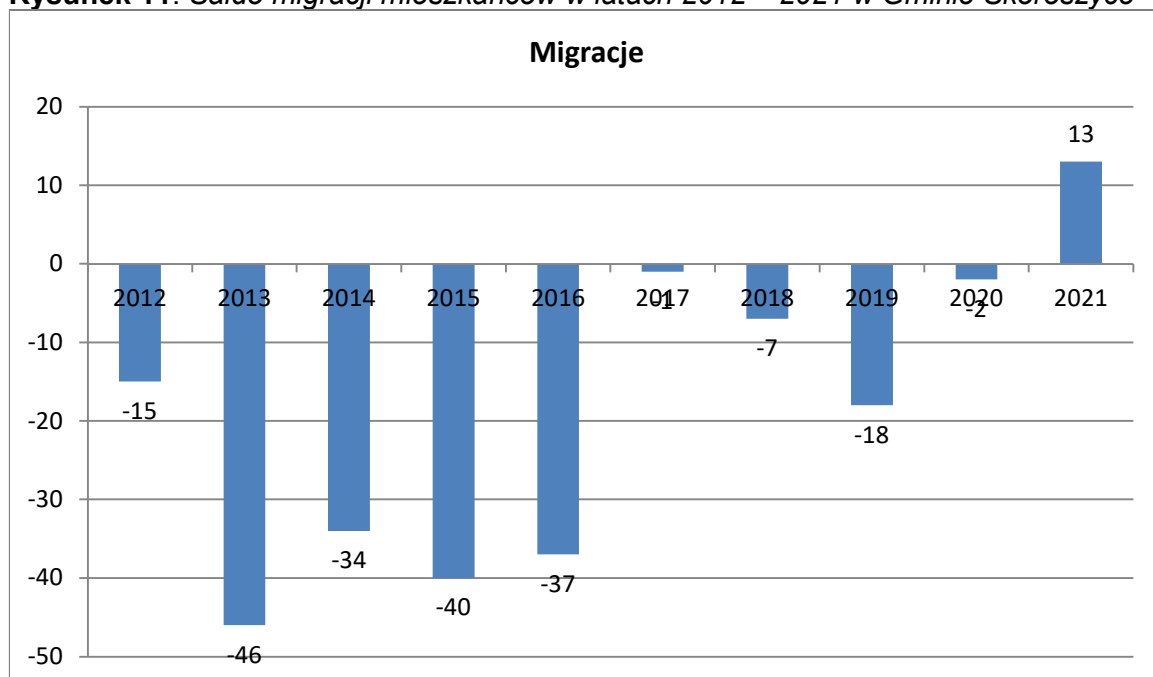
Rysunek 10. Przyrost liczby ludności w latach 2011 – 2021 w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

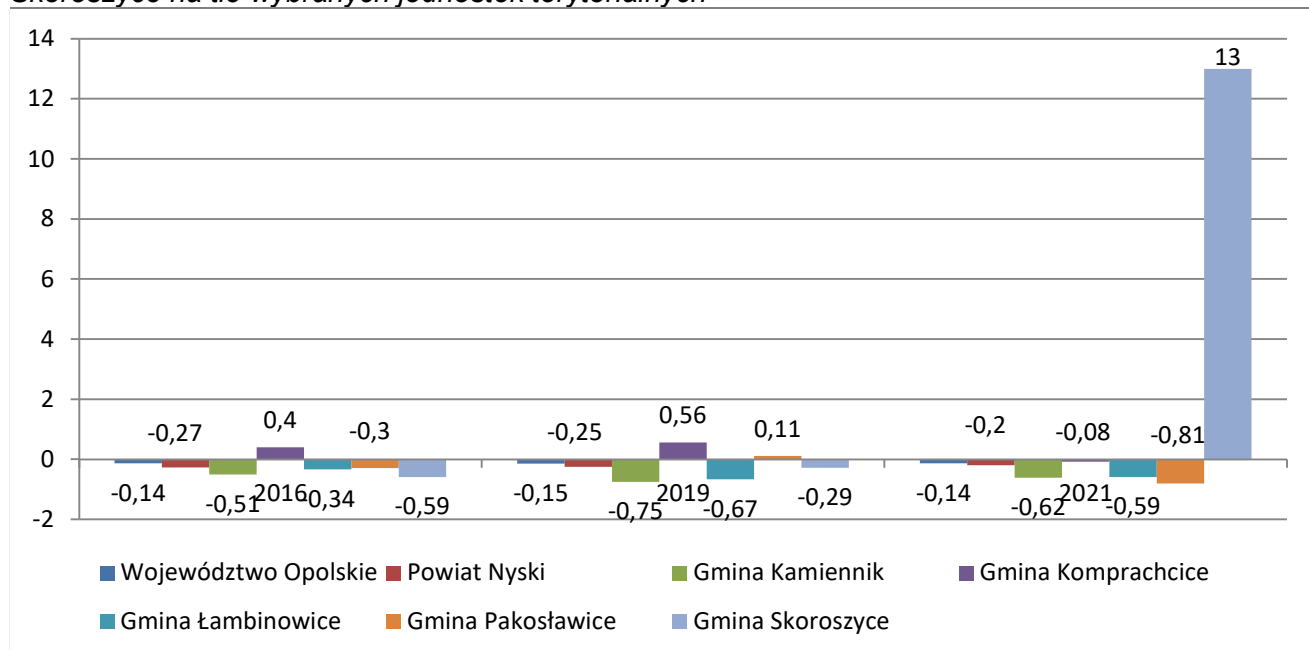
Drugim wskaźnikiem, który ma wpływ na zmianę liczby mieszkańców gminy jest saldo migracji, a zatem różnica pomiędzy liczbą osób zameldowanych i wymeldowanych w gminie w ciągu roku. Gmina Skoroszyce w 2021 roku charakteryzowała się dodatnim saldem migracji.

Rysunek 11. Saldo migracji mieszkańców w latach 2012 – 2021 w Gminie Skoroszyce

Źródło: https://bdl.stat.gov.pl

Rysunek 12. Saldo migracji przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2016 – 2021 w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych

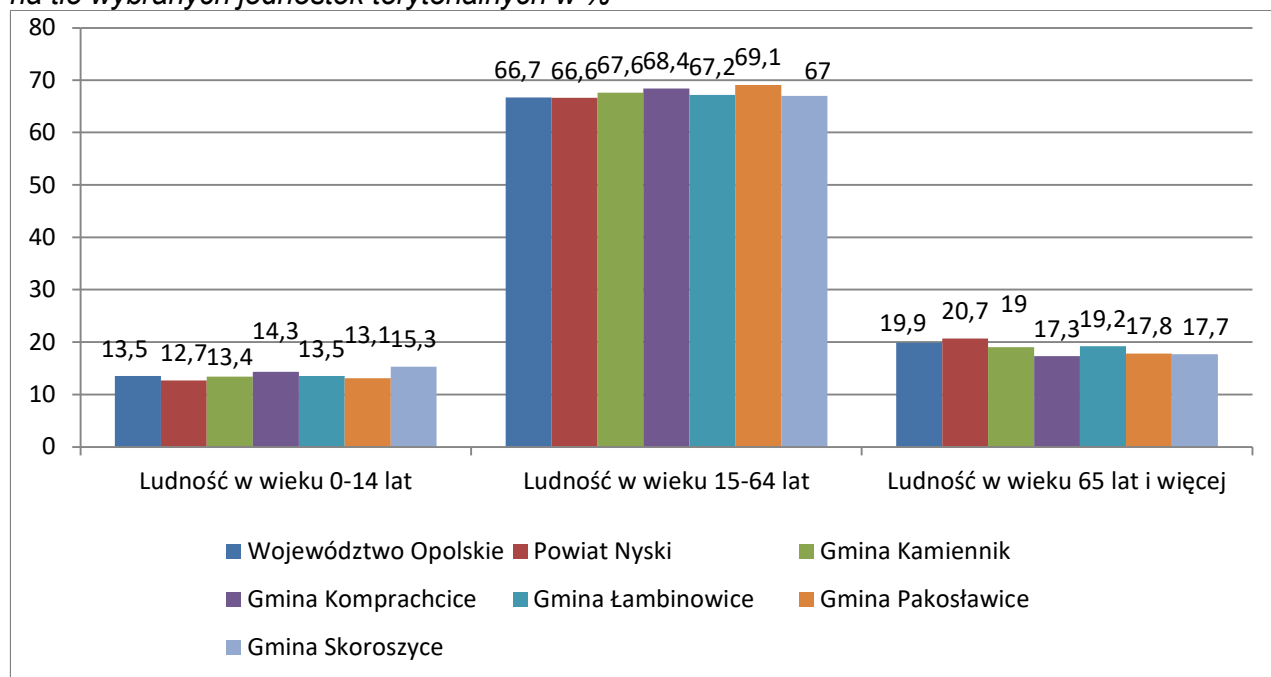

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Struktura wieku mieszkańców

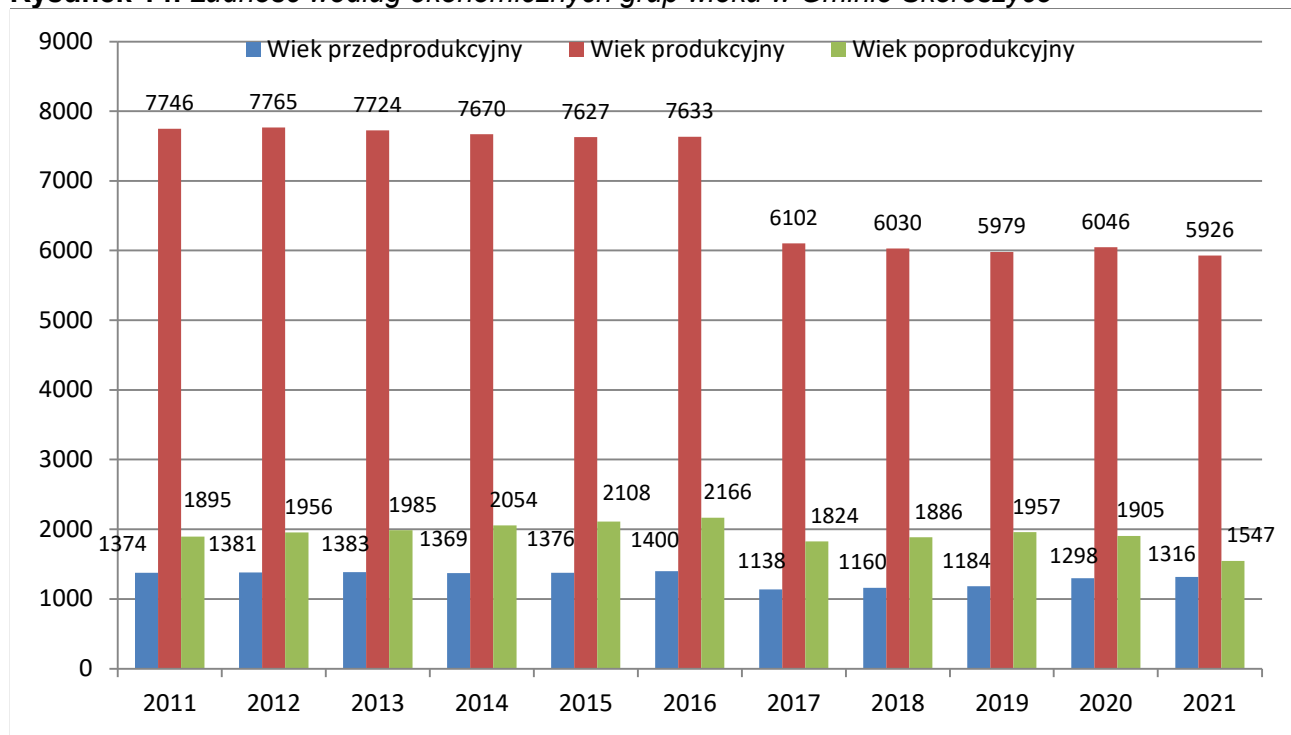
Ważną kwestią demograficzną jest analiza struktury wieku mieszkańców. Wskazuje ona na wyzwania dla gminy w zakresie zapewnienia usług publicznych dostosowanych do potrzeb poszczególnych grup wiekowych (np. żłobki, przedszkola, szkoły, kluby seniora itp.). Ponadto liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych ma bezpośredni wpływ na wielkość budżetu gminy poprzez wpływy z podatku dochodowego PIT od mieszkańców. W 2021 roku w Gminie Skoroszyce mieszkało 69,8% osób w wieku produkcyjnym, co plasuje gminę Skoroszyce na najwyższym poziomie w porównaniu do innych JST.

Rysunek 13. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w roku 2021 w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek terytorialnych w %

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 14. Ludność według ekonomicznych grup wieku w Gminie Skoroszyce

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

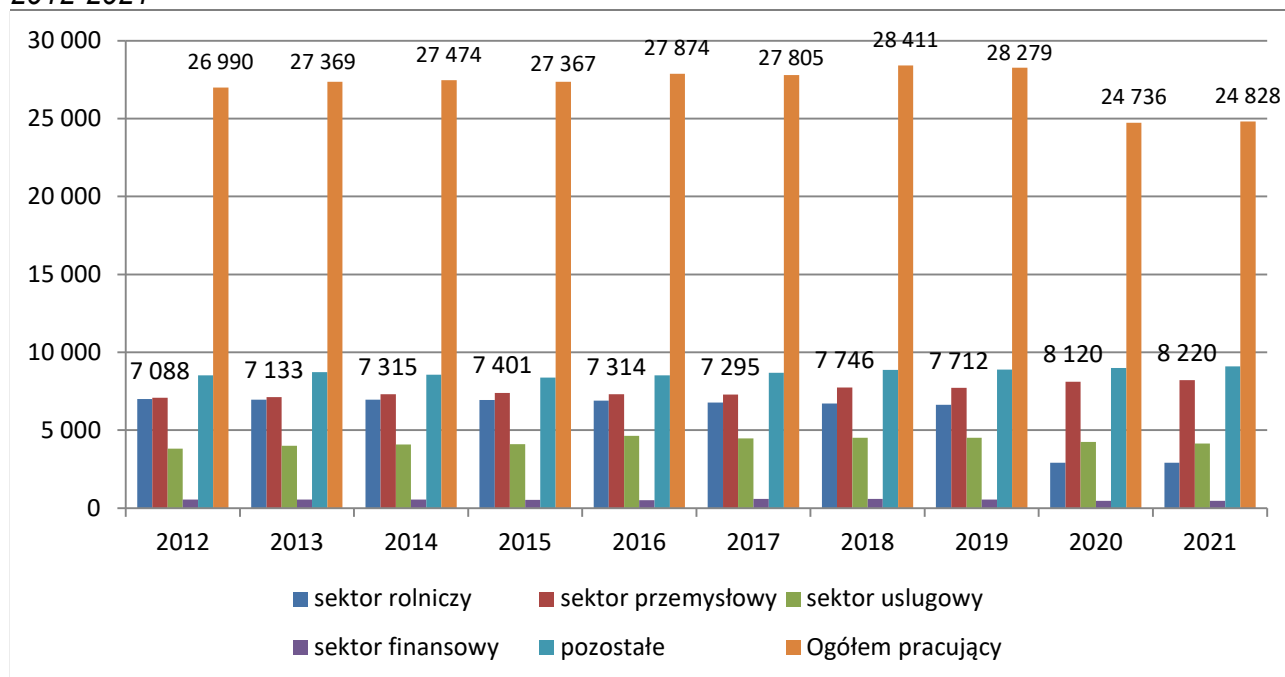
Analizując strukturę ludnościową należy także spojrzeć na liczbę osób w wieku poprodukcyjnym. W gminie Skoroszyce obserwuje się wzrost omawianego wskaźnika w latach 2011–2021 tak jak i w pozostałych jednostkach strukturalnych. Pomimo korzystnych trendów demograficznych na terenie Gminy Skoroszyce należy mieć na uwadze trendy ogólnopolskie wzrostu długości życia mieszkańców. Średnia długość życia mieszkańców będzie się wydłużać, na co wskazują prognozy GUS dotyczące zmian liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych. Wg danych GUS prognozowana liczba osób w wieku 65+ na rok 2050 jest dwukrotnie wyższa, szacuje się, że będzie to 30% mieszkańców.

3.3. GOSPODARKA I RYNEK PRACY

Wskaźnik bezrobocia w gminie Skoroszyce w analizowanym okresie tak jak i pozostałych gmin był wyższy niż w województwie niższy a podobny jak w powiecie nyskim. Bezrobocie rejestrowane w gminie Skoroszyce wynosiło w 2022 roku 7,7 % (7,7 % wśród kobiet i 7,7 % wśród mężczyzn). Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Skoroszyce 559 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 112 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -447. 11,7 % aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Skoroszyce pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 33,1 % w przemyśle i budownictwie, a 16,7 % w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,9 % pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

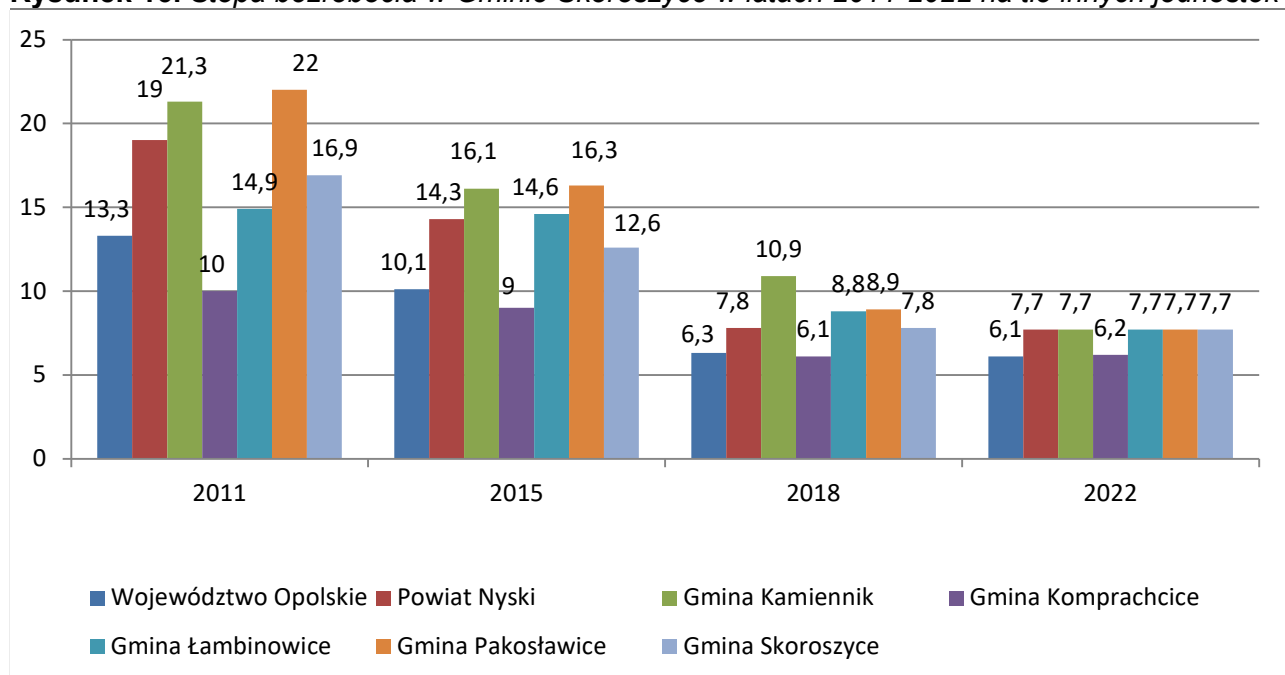

Rysunek 15. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych w Gminie Skoroszyce w latach 2012-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 16. Stopa bezrobocia w Gminie Skoroszyce w latach 2011-2022 na tle innych jednostek

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.4. ŚRODOWISKO NATURALNE I INFRASTRUKTURA

Na terenie Gminy Skoroszyce ustanowiono następujące formy ochrony przyrody:

→ dwa pomniki przyrody – to Dąb szypułkowy - *Quercus robur* i Lipa drobnolistna - *Tilia cordata*

Tabela 4. Obszary prawnie chronione oraz tereny leśne w Gminie Skoroszyce na tle wybranych jednostek

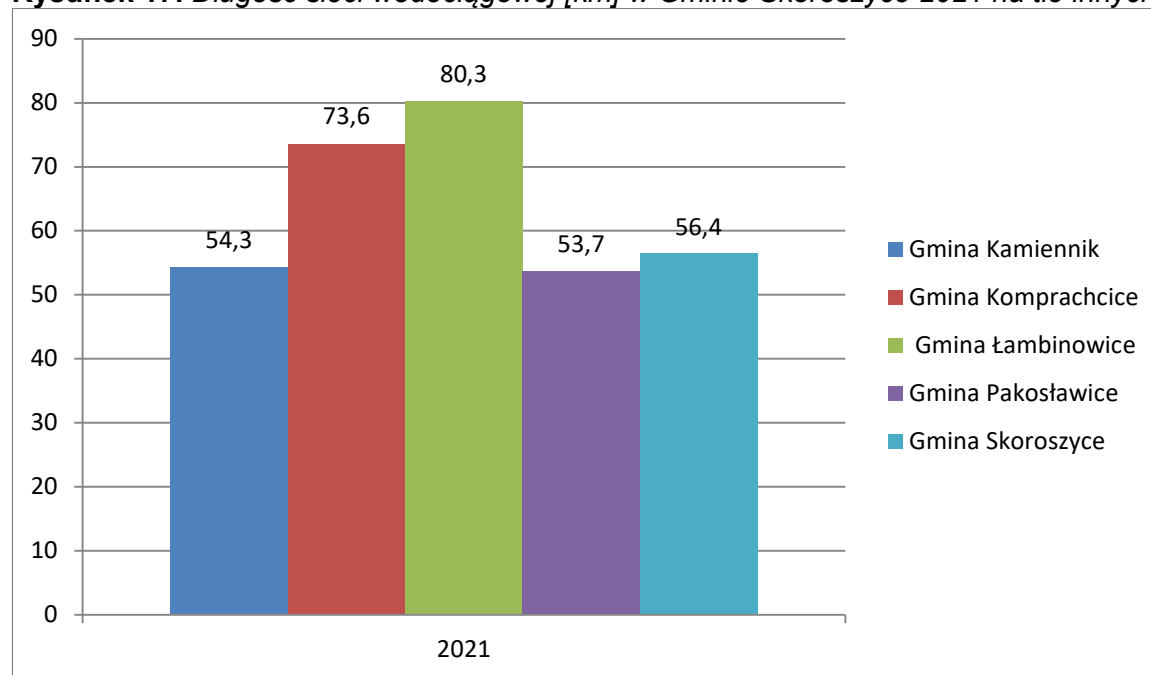
Jednostka strukturalna	Rezerwy przyrody [ha]	Parki krajobrazowe [ha]	Obszar chronionego krajobrazu [ha]	Użytki ekologiczne [ha]	Pomniki przyrody [szt.]	Lasy [ha]
Gmina Kamiennik	0	0	0	0	4	116,15
Gmina Komprachcice	0	0	1 310,31	0	0	85,79
Gmina Łambinowice	73,02	0	2 337,72	0	14	311,90
Gmina Pakosławice	0	0	0	0	1	66,75
Gmina Skoroszyce	0	0	0	0	2	53,40

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W analizowanych jednostkach strukturalnych jedynie na terenie gminy Łambinowice i Komprachcice występują obszary chronionego krajobrazu. Na obszarze wszystkich gmin występują nieliczne pomniki przyrody. Gminę Skoroszyce charakteryzuje niska lesistość, grunty leśne stanowią 4,4 % powierzchni gminy.

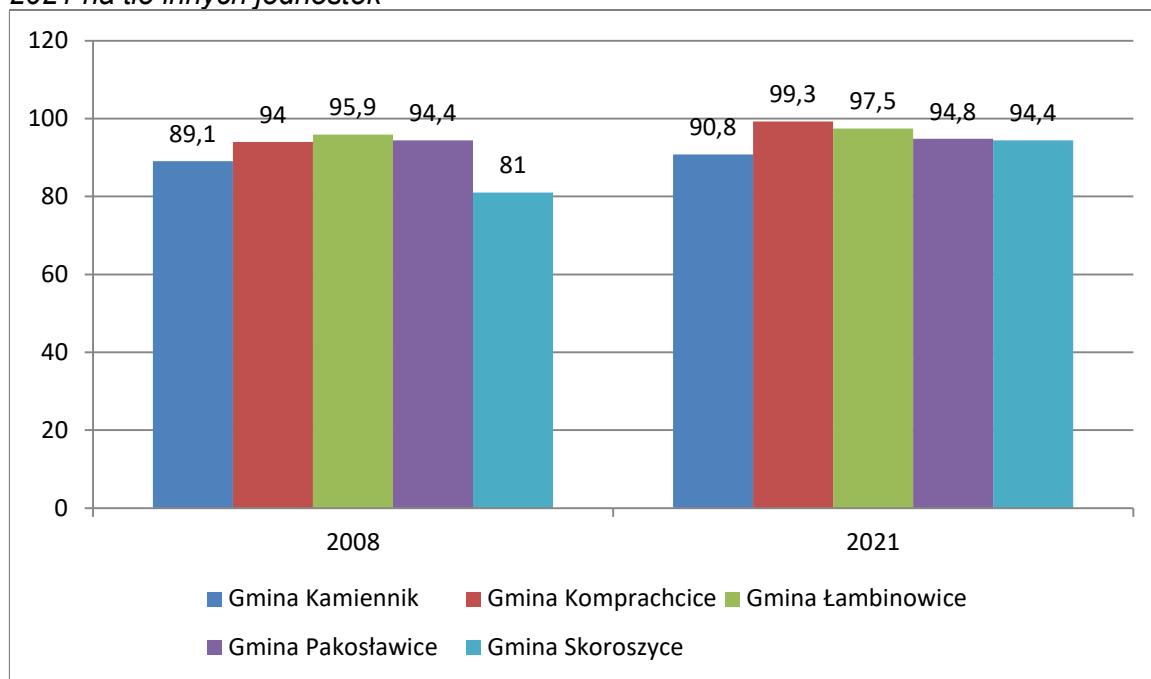
Infrastruktura techniczna

Obszar Gminy Skoroszyce nie posiada w 100% uregulowanej gospodarki wodno-ściekowej. Zwodociągowana jest większość gminy – 94,4 %, oraz w dużym stopniu jest skanalizowana (50,2%). W porównaniu z pozostałymi jednostkami strukturalnymi Gmina Skoroszyce wypada dobrze. Gmina Skoroszyce jest zgazyfikowana w 12,1%. Największy stopień zgazyfikowania posiada Gmina Komprachcice 19%.

Rysunek 17. Długość sieci wodociągowej [km] w Gminie Skoroszyce 2021 na tle innych jednostek

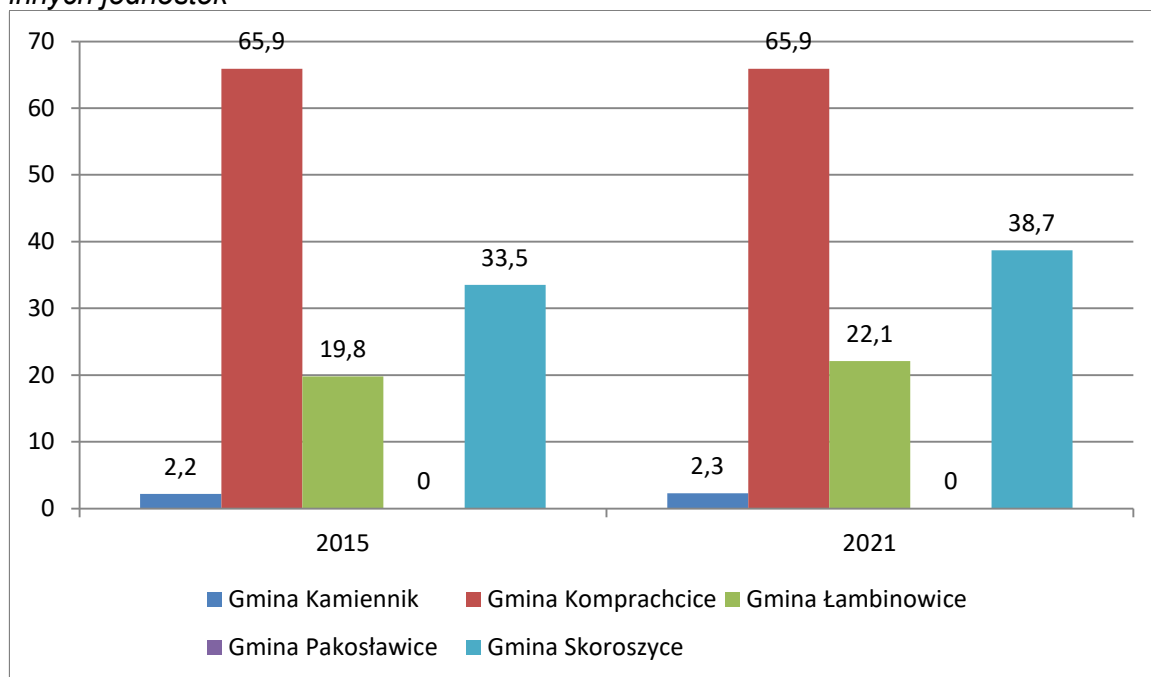
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 18. % ludności Gminy Skoroszyce korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2008-2021 na tle innych jednostek

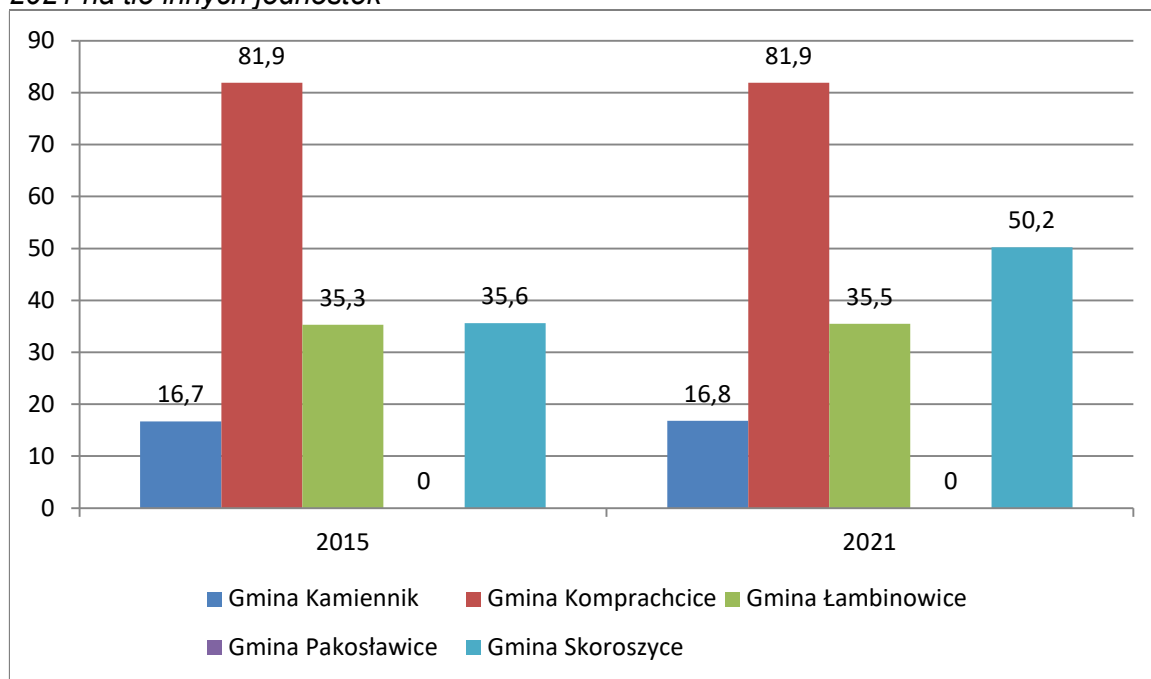

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

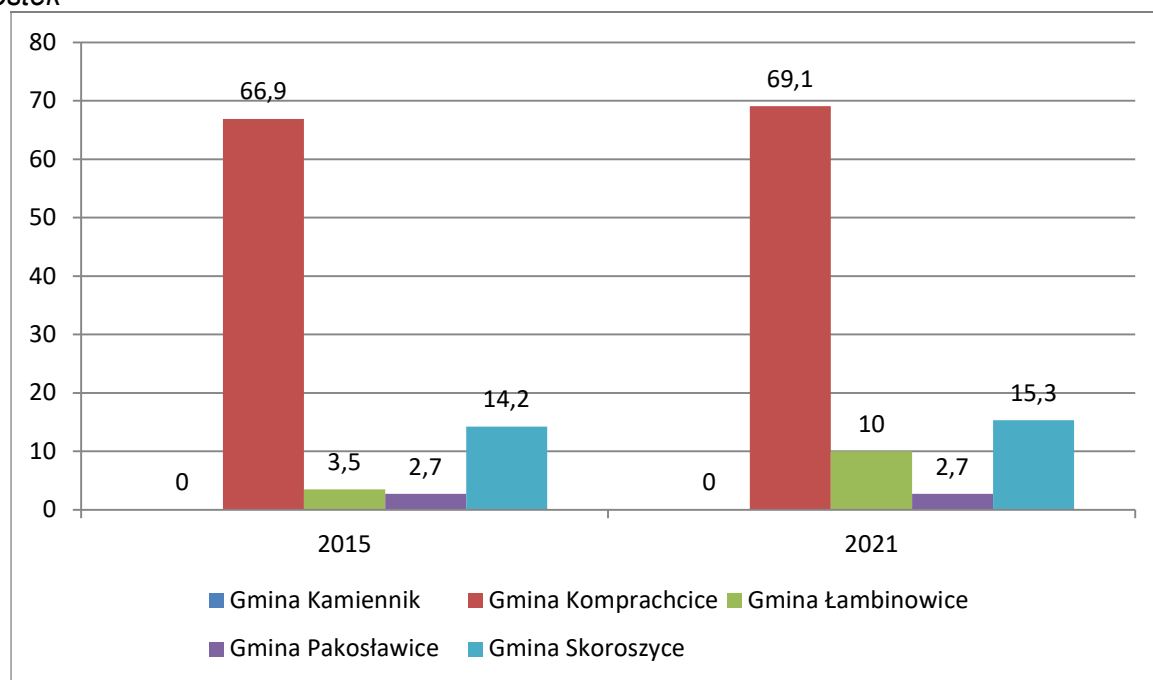
Rysunek 19. Długość sieci kanalizacyjnej [km] w Gminie Skoroszyce w latach 2015-2021 na tle innych jednostek

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

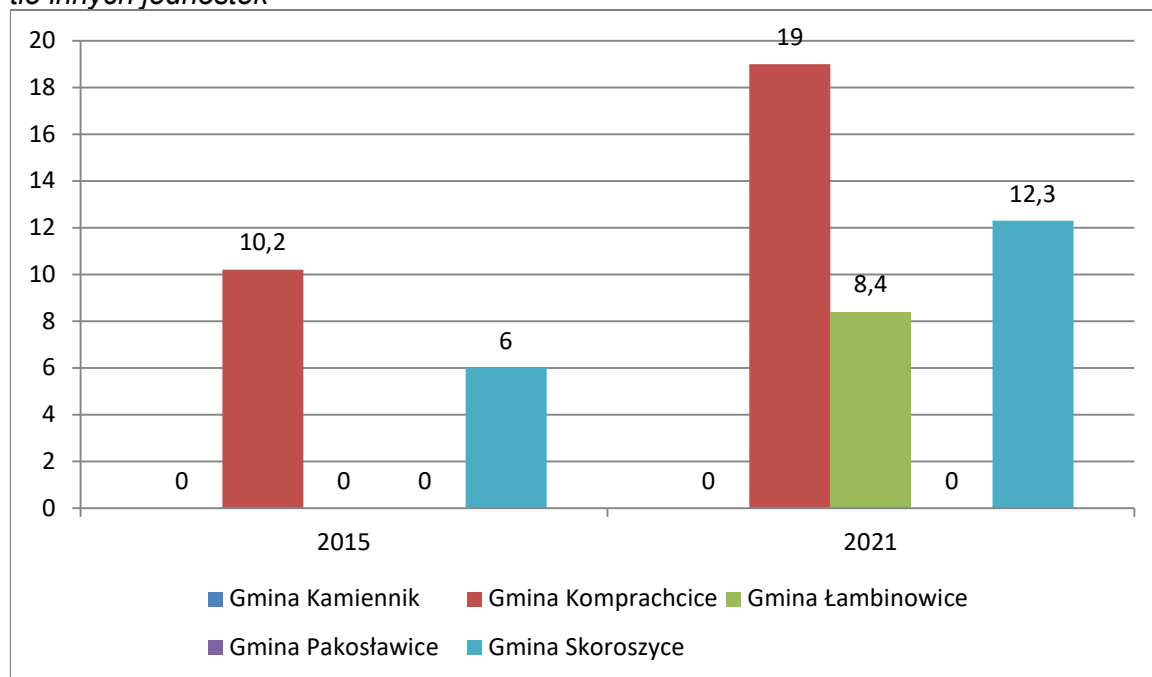
Rysunek 20. % ludności Gminy Skoroszyce korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2015-2021 na tle innych jednostek

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 21. Długość sieci gazowej [km] w Gminie Skoroszyce w latach 2015-2021 na tle innych jednostek

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 22. % ludności Gminy Skoroszyce korzystająca z sieci gazowej w latach 2015-2021 na tle innych jednostek

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wykorzystanie energii odnawialnych (ocena):

Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych cechuje się niewielką lub zerową emisją zanieczyszczeń do powietrza, co zapewnia pozytywne efekty ekologiczne.

Energia biomasy

Na terenie Gminy Skoroszyce nie prowadzi się upraw roślin energetycznych, kotły na biomasę są wykorzystywane w nielicznych przypadkach.

Energia wiatru

Obecnie na terenie Gminy Skoroszyce w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego nie wyznaczono tereny pod lokalizację farm wiatrowych.

Energia wodna:

Podstawowym warunkiem dla pozyskania energii potencjalnej wody jest istnienie w określonym miejscu znacznego spadku dużej ilości wody. Dlatego też budowa elektrowni wodnej ma największe uzasadnienie w okolicy istniejącego wodospadu lub przepływowego jeziora leżącego w pobliżu doliny. Miejsca takie jednak nieczęsto występują w przyrodzie, dlatego też w celu uzyskania spadku wykonuje się konieczne budowle hydrotechniczne.

Na terenie Gminy Skoroszyce obecnie nie działają małe elektrownie wodne (MEW). Mała energetyka wodna posiada znaczny potencjał rozwojowy, głównie ze względu na techniczne możliwości hydroenergetyczne rzek, które obecnie są wykorzystywane w 19%. w porównaniu do innych krajów europejskich, gdzie poziom ten wynosi 50%.

Energia geotermalna

Budowa węglna na terenie Gminy nie została rozpoznana wierceń i profilowaniem geofizycznym na dużych głębokościach, energia geotermalna nie jest wykorzystywana na terenie Gminy.

Energia słońca

Miejscem użytkowania energii solarnej są przede wszystkim budynki mieszkalne, usługowe, rekreacyjne, użyteczności publicznej. Zważywszy, że liczba użytkowników energii solarnej może być duża na terenie gminy, ilość uzyskanej energii w technologii solarnej może mieć znaczny wpływ na poprawę lokalnych warunków środowiskowych, przede wszystkim stanu powietrza.

Energia otoczenia:

Na terenie Gminy Skoroszyce pompy ciepła są wykorzystywane obecnie w niewielkim stopniu, głównie przez prywatnych inwestorów do ogrzewania domów mieszkalnych.

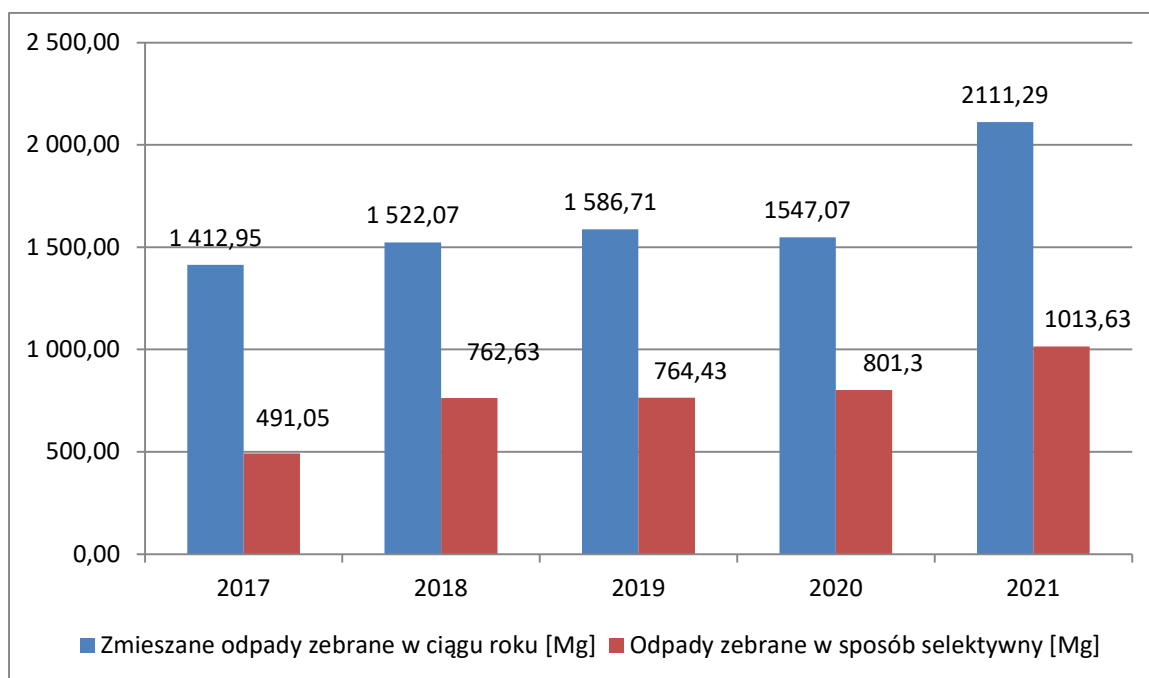
Gospodarka odpadami

Gospodarowanie odpadami komunalnymi jest bardzo istotną kwestią, zarówno pod kątem jakości życia mieszkańców, jak i stanu środowiska przyrodniczego. Jest to także temat, który w najbliższym czasie może być jednym z największych wyzwań dla gminy. Najważniejszą kwestią może nie być wzrastająca liczba wytwarzanych odpadów komunalnych, ale sposób ich przetwarzania spełniający wymogi dyrektyw unijnych, jak i odpowiadający na potrzeby mieszkańców.

Średnio jeden mieszkaniec Gminy Skoroszyce wytwarzał 388 kg odpadów w ciągu roku.

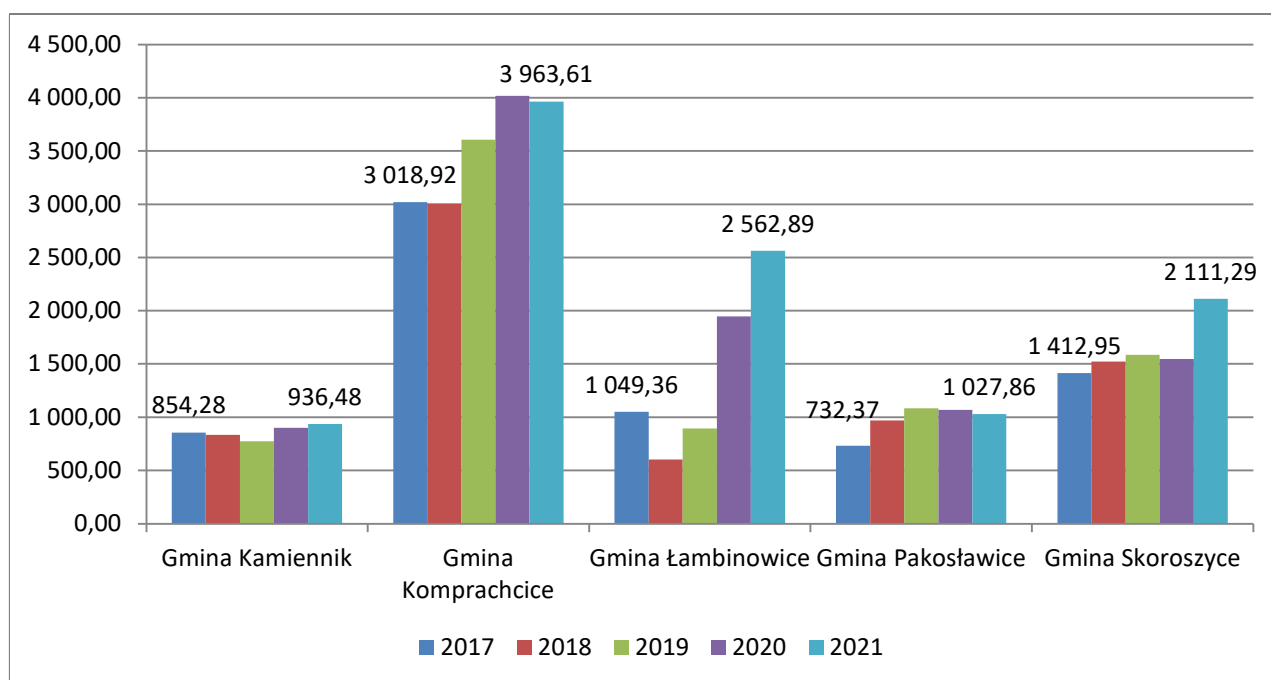
Analizując dostępne w GUS dane dotyczące selektywnej zbiórki odpadów, w 2021 roku gmina Poziom selektywnie zbieranych odpadów komunalnych przez Gminę Skoroszyce sukcesywnie wzrasta. Poziom recyklingu jest kwestią szczególnie ważną z uwagi na konieczność spełnienia wspomnianych już norm unijnych, które w 2021 roku powinny wynieść 50 %. Przy równoczesnej zmianie wzoru obliczania tego wskaźnika, osiągnięcie wymaganego poziomu powinno być osiągnięte.

Rysunek 23. Ilość odpadów zebranych z terenu Gminy Skoroszyce w latach 2017-2021

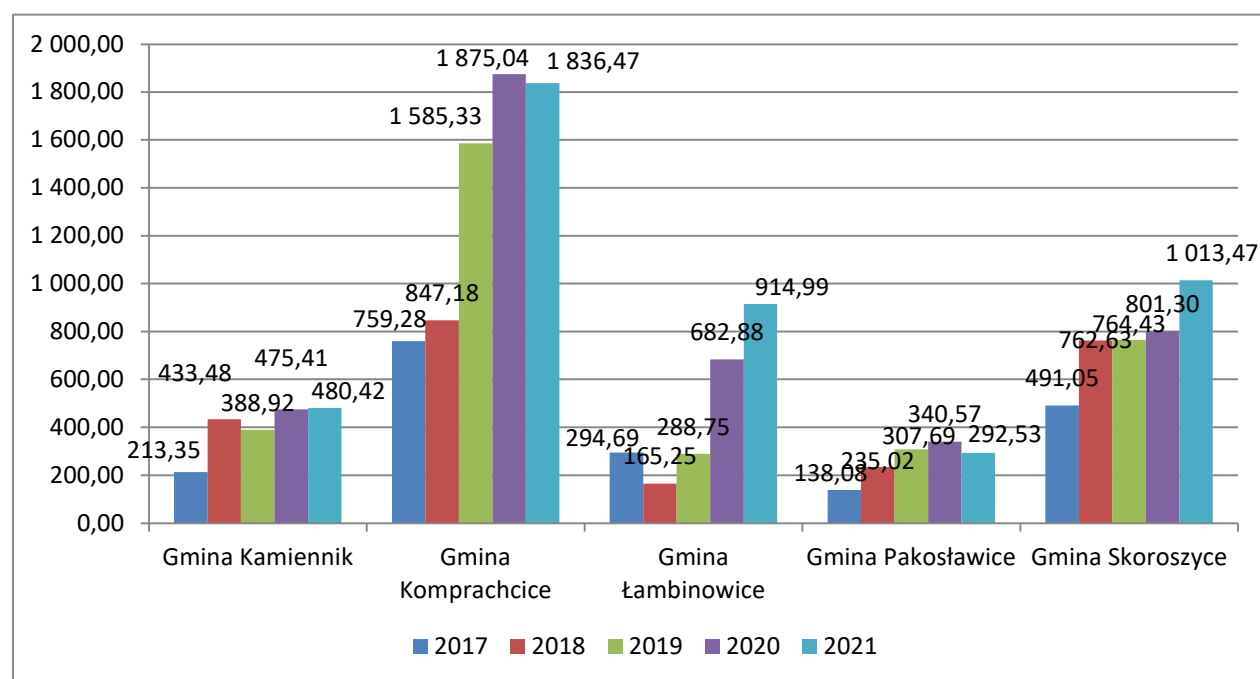
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 24. Ilość odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Skoroszyce w latach 2017-2021 na tle innych jednostek

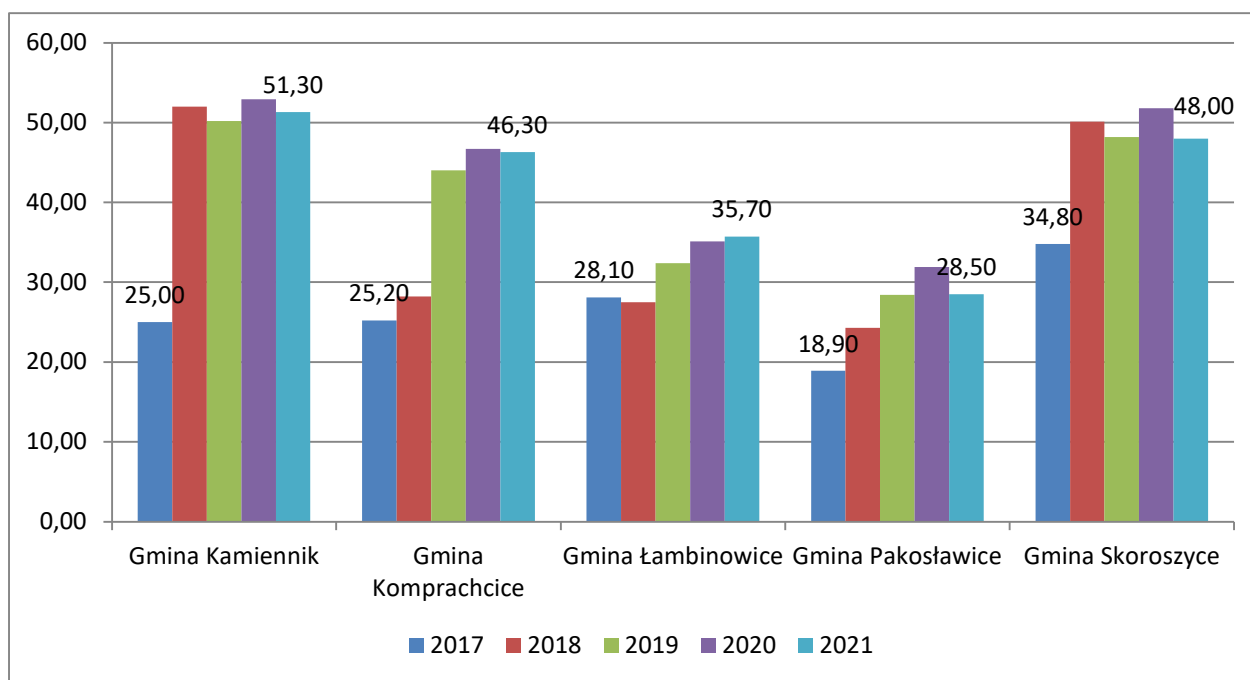
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 25. Ilość odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny z terenu Gminy Skoroszyce w latach 2017-2021 na tle innych jednostek

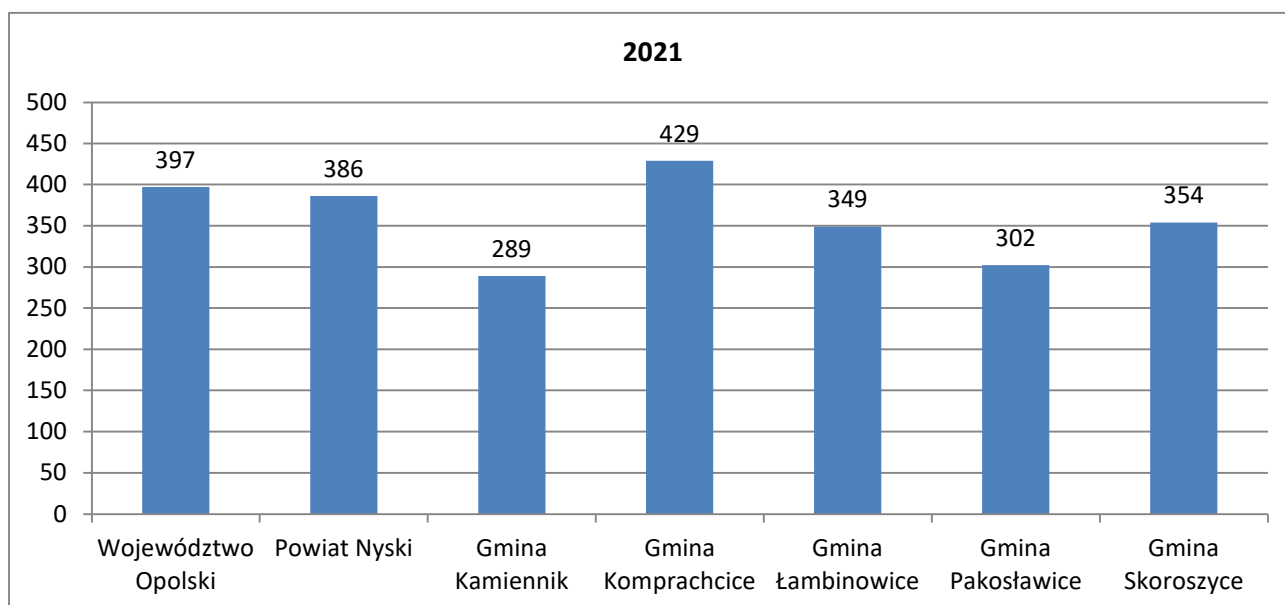
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 26. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów na tle wybranych jednostek

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 27. Ilość odpadów komunalnych zebranych na jednego mieszkańca z terenu Gminy Skoroszyce w 2021 roku na tle innych jednostek

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

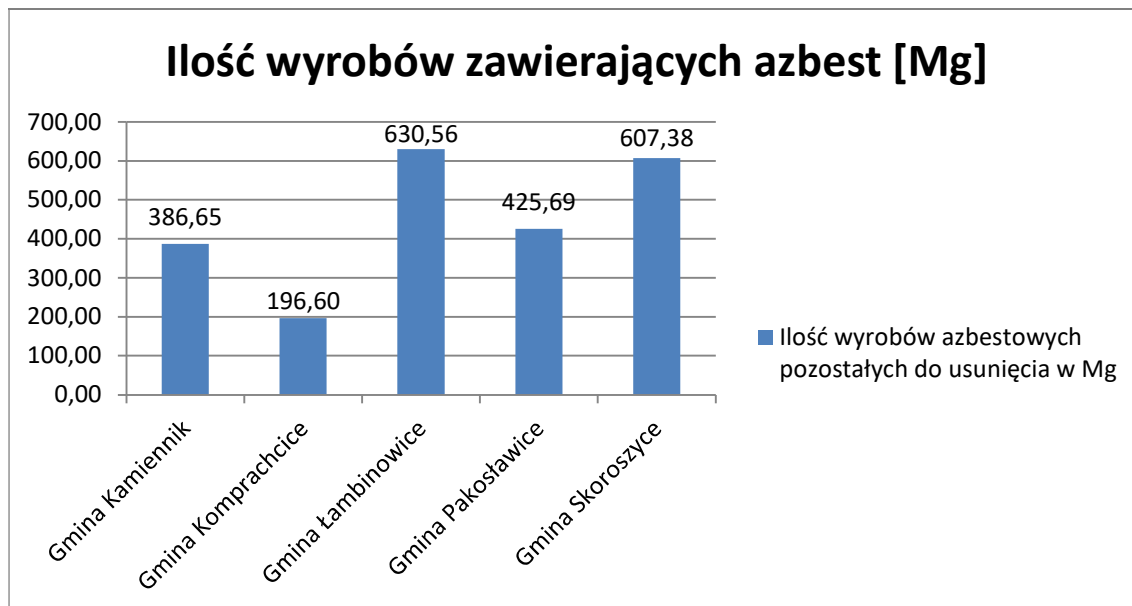
Odpady zawierające azbest

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i dlatego powinny być objęte programem likwidacji azbestu i odpadów zawierających azbest. W czasie obróbki mechanicznej (np. kruszenie, cięcie itp.) następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wchłaniania, dlatego też proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być przeprowadzony ze szczególnym

zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy.

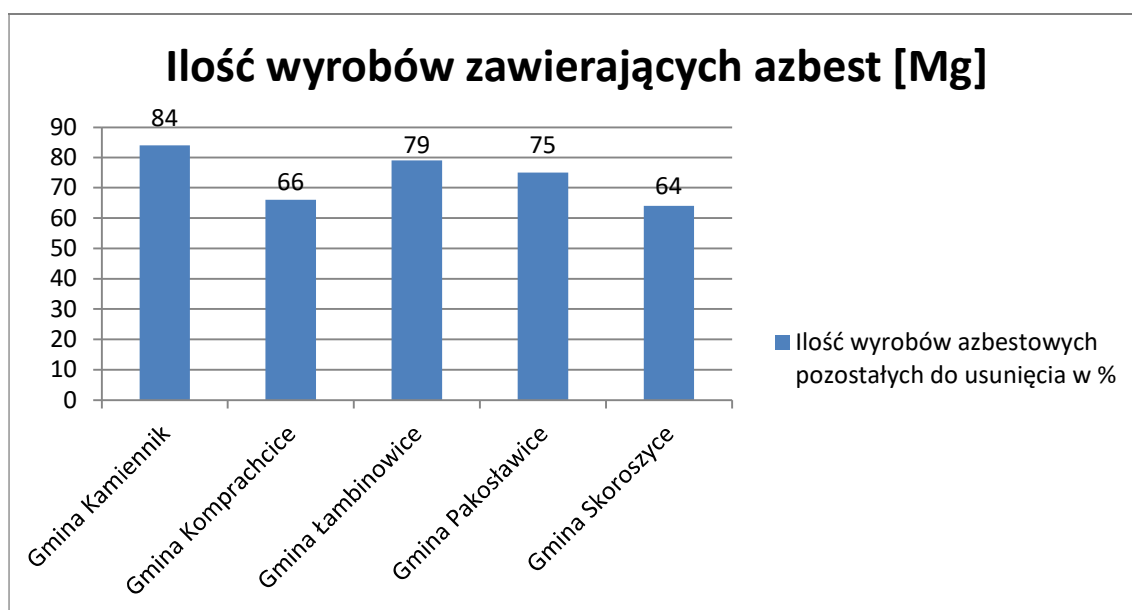
Zasady bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest zostały przedstawione w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu 2009-2032”.

Rysunek 28. Ilość odpadów zawierających azbest występująca na terenie Gminy Skoroszyce na koniec 2022 na tle innych jednostek

Źródło: bazaazbestowa.pl

Rysunek 29. Ilość odpadów zawierających azbest pozostała do usunięcia w % z terenu Gminy Skoroszyce na koniec 2021 na tle innych jednostek

Źródło: bazaazbestowa.pl

3.5. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Na terenie Gminy Skoroszyce zlokalizowane są obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego prowadzonego przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu.

Tabela 5. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego zlokalizowanych na terenie gminy Skoroszyce

Lp.	Obiekt	Lokalizacja
1	Kościół filialny pw. św. Marcina - XVI/XVII w.	Brzeziny
2	Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła - XV/XVI w.	Chróścina
3	Park	Chróścina
4	Kościół parafialny pw. św. Andrzeja Apostoła wraz z otoczeniem w granicach ogrodzenia – 1450 r.	Makowice
5	Ruina kościoła – XV w.	Pniewie
6	Kościół parafialny pw. śś. Piotra i Pawła - XIV, XVII, 1824 r.	Sidzina
7	Baszta obronna - XVI, pocz. XVII w.	Sidzina
8	Oficyna dworska – pocz. XIX w.	Sidzina
9	Park – II poł. XIX w	Sidzina
10	Kościół parafialny pw. św. Jadwigi - XIV-XIX, po 1949 r,	Skoroszyce
11	Cmentarz parafialny wraz z gotyckim kościołem, nagrobkami i trzema kapliczkami - XIX, XX w.	Skoroszyce
12	Park – pocz. XIX w.	Skoroszyce
13	Kościół parafialny pw. św. Trójcy - XIII, 1910 r.	Stary Grodków

Źródło: <https://wuozopole.pl/download/attachment/42/nowy-rejestr-zabytkow-nieruchomych.pdf>

Do najciekawszych i najcenniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego zaliczyć można:

Kamień graniczny znajduje się po prawej stronie drogi polnej z Chróściny do Czarnolasu, romański, II połowa XIII w., granitowy. Posiada wyrytą inskrypcję: „TMI / SCI / IOHANIS”, co jest skrótem napisu łacińskiego – „TERMINI SANCTI IOHANIS”, czyli „Granice Świętego Jana”. Na lewym boku słupa widnieje symbol godności biskupiej – pastorał, a na prawym boku – znak książęcy – ukośny krzyż, które

informują, że granica ustalona została przez obie strony. Granice w postaci granitowych słupów, ustawione zostały w okresie walki o władzę pomiędzy książętami wrocławskimi a biskupami wrocławskimi. Do chwili obecnej zachowało się sześć kamiennych słupów granicznych. Kamień graniczny z Chróściny stanowi wraz z pozostałymi kamieniami znajdującymi się na terenie Gminy Kamiennik (w miejscowościach Bogdanów, Lipniki, Szklary, Chociebórz) zespół zabytków związanych ze średniowiecznym wyznaczaniem granic. Kamienie ustawione były przy wszystkich ważniejszych trasach z Nysy do Wrocławia i z Otmuchowa do Ziębic

Informacje pozyskane ze strony Gminy Skoroszyce <https://skoroszyce.pl/7-informator/559-opis-zabytkow-gminy-skoroszyce.html> na podstawie opracowania Wandy Małgorzaty Cebulka „Dzieje Ziemi Grodkowskiej”, Wydawca: Rudolf Wojtala i Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu, Grodków 2006. str. 108-109.

Brzeziny

Kościół filialny p.w. św. Marcina, murowany z przełomu XVI/XVII w., ogrodzenie kościoła filialnego, murowane, z XVIII w.

Chróścina

Pierwsza wzmianka o kościele p.w. św. Michała Archanioła pochodzi z 1370 r. Zbudowany w XV wieku w stylu gotyckim, orientowany, jednak prawie całkowicie z zatartymi cechami stylowymi. Wieża została przebudowana w 1820 r.

Kościół został spalony w 1945 r. i odbudowany w 1946 r. Pod ołtarzem głównym znajdowała się krypta założyciela wioski. Na uwagę zasługują: płyta nagrobna, zmarłego w 1586 r. Jana von Popschutz oraz obrazy św. Jana Nepomucena i św. Rodziny z okresu rokoka. Wokół kościoła znajdował się cmentarz, otoczony murem gotyckim. W pobliżu muru stały cztery krzyże pokutne, które zaginęły. Natomiast w sąsiedztwie plebani znajduje się krzyż przydrożny, średniowieczny.

Sidzina

Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, murowany z XVII w., Murowane ogrodzenie kościoła z tego samego wieku, ruina dworu murowanego z przełomu XVI i XVII wieku, oficyna dworska z XIX wieku również murowana i baszta obronna, wiejski park krajobrazowy.

Skoroszyce

Gotycki kościół parafialny z XIX - wieczną plebanią, kapliczka z 1820 roku, kamienna figura św. Jana Nepomucena z I poł. XIX wieku, średniowieczny, kamienny krzyż pokutny, park krajobrazowy z XIX w.

Mroczkowa

Kościół odpustowy Matki Bożej Wspomożenia Wiernych wzniesiony w miejscu poprzedniego w 1824 r. z lipową aleją, kamienną bramą i barokowymi figurami (1770 r.) przedstawiającymi św. Judę Tadeusza i św. Jana Nepomucena.

Stary Grodków

Kościół p.w. Trójcy Św. został zbudowany w 1271 r. Rozbudowany dopiero w 1910 r. i tak ze stylu wczesnogotyckiego powstała budowla neogotycka, orientowana. Freski ściennie pochodzą z XIII w. Na uwagę zasługuje rzeźba Matki Boskiej czyniącej cuda z 1519 r. Historia głosi, że ilekroć ją ukradzono, to zawsze, w niezwykle sposób wracała na swoje miejsce. Na wieży kościelnej wisi dzwon z 1567 r. Na zewnątrz kościoła przy ścianie prezbiterium ustawiony jest pomnik barokowy, zmarłego w 1691 r. prałata wrocławskiego Jana Henryka Halmanna. Wokół kościoła znajduje się cmentarz otoczony murem średniowiecznym, w który wtopiony jest XVII – wieczny kontusz marmurowy z płaskorzeźbionym herbem Halmannów-Rosenthalów. Do 1800 r. świątynia była filią kościoła w Kopicach. Teraz istnieje jako samodzielny kościół parafialny.

Makowice

Neobarokowy kościół parafialny pw. św. Andrzeja Apostoła zbudowany 1450 r., przebudowany został gruntownie w XVIII w. i rozbudowany 1892 r. We wnętrzu kościoła zachował się gotycki dzwon z przełomu XV/XVI w. oraz ołtarz główny z barokowym obrazem Wniebowzięcia NMP.

3.6. TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA

Turystyka.

Atrakcje turystyczne gminy związane są przede wszystkim z ciekawymi zabytkami gminy, co jednocześnie ułatwia zwiedzanie terenu gminy. W tym celu powstały liczne trasy rowerowe oraz ścieżki dydaktyczne i piesze.

Gmina Skoroszyce wraz z czeską gminą Vidnavy opracowały wspólnie projekt turystyki kulturowej „Turystyczna Przygoda z Nepomucenem w Euroregionie Pradziad”, wykorzystujący wizerunek św. Jana Nepomucena. Kult Nepomucena popularny jest w różnych formach sztuki sakralnej od figur, rzeźb, obrazów, ołtarzy po kościoły pod jego wezwaniem. Celem projektu jest zachęcenie do wędrowania śladami Nepomucena i zapoznanie się z najciekawszymi ikonograficznymi oraz skorzystanie z innych atrakcji kulturowych i przyrodniczych gmin: Skoroszyce i Vidnava.

Największą atrakcją turystyczną Gminy Skoroszyce jest Droga św. Jakuba (Camino de Santiago) uznana za pierwszy Europejski Szlak Kulturowy i wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości. Droga Św. Jakuba to przecinająca całą Europę sieć dróg - różnych tras "Camino". Najważniejszy chrześcijański szlak pielgrzymkowy wiedzie z różnych stron Europy do katedry w Santiago de Compostela w Hiszpanii - miejsca kultu św. Jakuba Apostoła. Przez teren

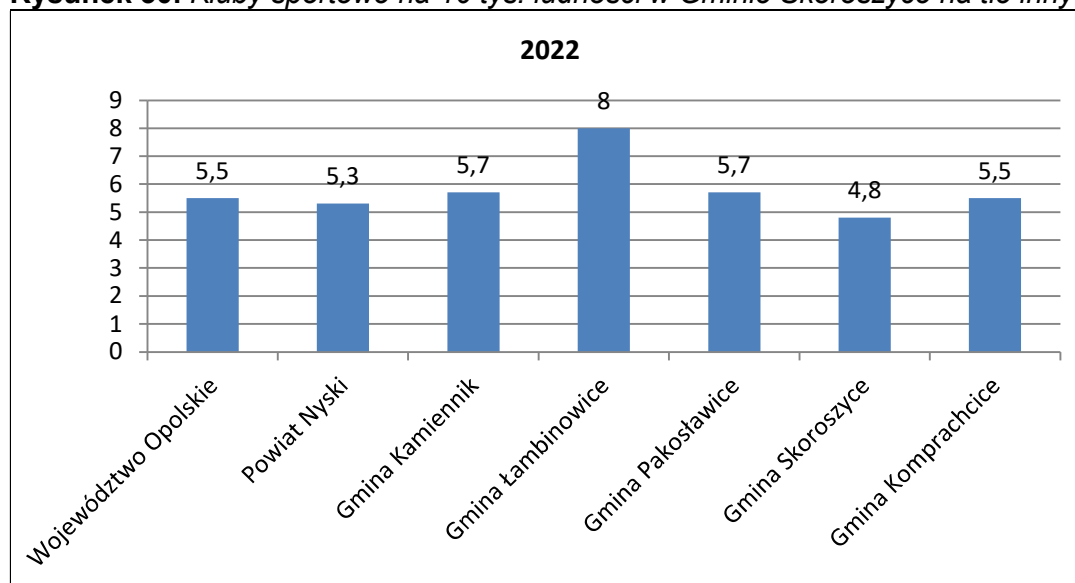
Gminy Skoroszyce przebiega Nyska Droga św. Jakuba. Prowadzi ona od Studni Jakubowej na stoku Góry Chrobrego w Głuchołazach przez Gminy: Nysa, Pakosławice, Skoroszyce do m. Skorogoszcz, gdzie łączy się z Via Regia. W Gminie Skoroszyce, podążając szlakiem oznakowanym muszlą św. Jakuba i żółtymi strzałkami, odnajdziemy unikatowy na skalę europejską słup graniczny dawnego księstwa biskupów wrocławskich.

Sport

Na terenie gminy działają trzy kluby piłkarskie od seniorów do najmłodszy: Góral Sidzina, Ogrodnik Chróścina i LZS Czarnolas. Kluby dotowane są z budżetu gminy. Oprócz piłki nożnej na terenie gminy wysoki poziom prezentuje dyscyplina unihokeja. W 2022 roku drużyna dziewcząt z Sidziny i drużyna chłopców z sołectwa Skoroszyce zdobyli tytuł mistrza województwa opolskiego.

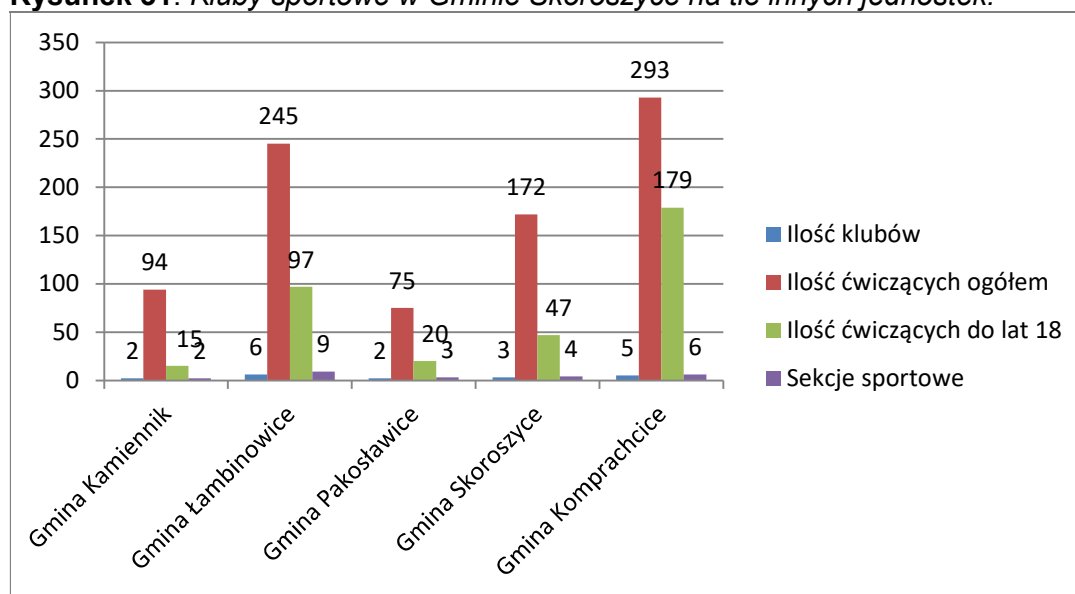
Ilość klubów sportowych na 10 tys. ludności w Gminie Skoroszyce jest na podobnym poziomie jak w porównywalnych jednostkach strukturalnych.

Rysunek 30. Kluby sportowe na 10 tys. ludności w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 31. Kluby sportowe w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kultura.

Działalność kulturalna na terenie Gminy Skoroszyce obejmuje przede wszystkim realizowane przedsięwzięcia przez Urząd Gminy Skoroszyce, Ośrodek Kultury Gminy Skoroszyce z/s w Sidzinie, Gminną Bibliotekę Publiczną w Sidzinie, placówki oświatowe, sołectwa, organizacje społeczne.

W strukturach Ośrodka Kultury działa Gminna Biblioteka Publiczna w Sidzinie. Pracę biblioteki wspomagają dwa punkty biblioteczne prowadzone przez pracowników Gminnego Ośrodka Kultury, które mieszczą się w placówkach ośrodka w Skoroszycach i Chróścinnie.

Biblioteki zapewniają mieszkańcom gminy dostęp do zbiorów bibliotecznych, informacji i edukacji oraz bezpłatny dostęp do szerokopasmowego Internetu, możliwość drukowania, skanowania i kopiowania.

Działalność bibliotek zajmuje się również kreowaniem i propagowaniem kultury w gminie oraz rozwijaniem zainteresowań mieszkańców. Prowadzi różnorodne działania skierowane m.in. do dzieci, młodzieży i seniorów.

3.7. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego jest Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Gminy Skoroszyce, 2014 r.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, określają i warunkują możliwości inwestowania w konkretnych obszarach gminy opracowywane są według przyjmowanych harmonogramów, opracowywanych na podstawie wniosków wpływających od mieszkańców i innych podmiotów. Na koniec 2021 r. na obszarze Gminy Skoroszyce obowiązywało 21 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w tym dla obszaru całej gminy oraz dla miejscowości: Skoroszyce (6), Sidzina (2), Brzeziny (3), Makowice (2), Giełczyce, Czarnolas, Stary Grodków (2), Pniewie, Mroczkowa, Chróścina.

3.8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bardzo ważnym zadaniem własnym gminy jest zapewnienie mieszkańcom warunków do bezpiecznego życia poprzez realizację działań z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Skoroszyce zapewniają wyspecjalizowane instytucje takie jak:

- Powiatowa Policja w Nysie, gdzie nadzór nad bezpieczeństwem w gminie prowadzony jest przez dwa rejonu:

- rejon 13 – obejmujący miejscowości Pniewie, Stary Grodków, Chróścina Nyska, Czarnolas, Mroczkowa. W ramach planu działania priorytetowego w okresie od 1 sierpnia 2023 r. do 31 stycznia 2024 r. podejmowane będą m.in. działania zmierzające do wyeliminowania zjawiska polegającego na spożywaniu alkoholu, zakłócaniu porządku publicznego oraz zaśmiecaniu przez osoby gromadzące się w rejonie boiska sportowego w miejscowości Czarnolas.

- rejon 14 – obejmujący miejscowości Sidzina, Brzeziny, Giełczyce, Makowice, Skoroszyce. W ramach planu działania priorytetowego w w okresie od 1 sierpnia 2023 r. do 31 stycznia 2024 r. podejmowane będą m.in. działania zmierzające do wyeliminowania zjawiska polegającego na spożywaniu alkoholu, zakłócaniu porządku publicznego oraz zaśmiecaniu przez osoby gromadzące się w rejonie sklepu boiska sportowego w miejscowości Skoroszyce.

Ochronę przeciwpożarową i przeciwpowodziową na terenie Gminy Skoroszyce zapewnia 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Spośród nich 3 jednostki są włączone do KSRG: OSP Chróścina, OSP Makowice i OSP Stary Grodków, spoza KSRG są OSP Czarnolas, OSP Sidzina i OSP Skoroszyce.

Szybkie zmiany cywilizacyjne generują różnego rodzaju zagrożenia dla środowiska, w tym dla ludności i mienia. Ich charakter, skala zjawiska oraz skutki wskazują na konieczność doskonalenia krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej na terenie gminy. Celem głównym gminy w tej dziedzinie jest ciągły rozwój Ochotniczych Straży Pożarnych poprzez:

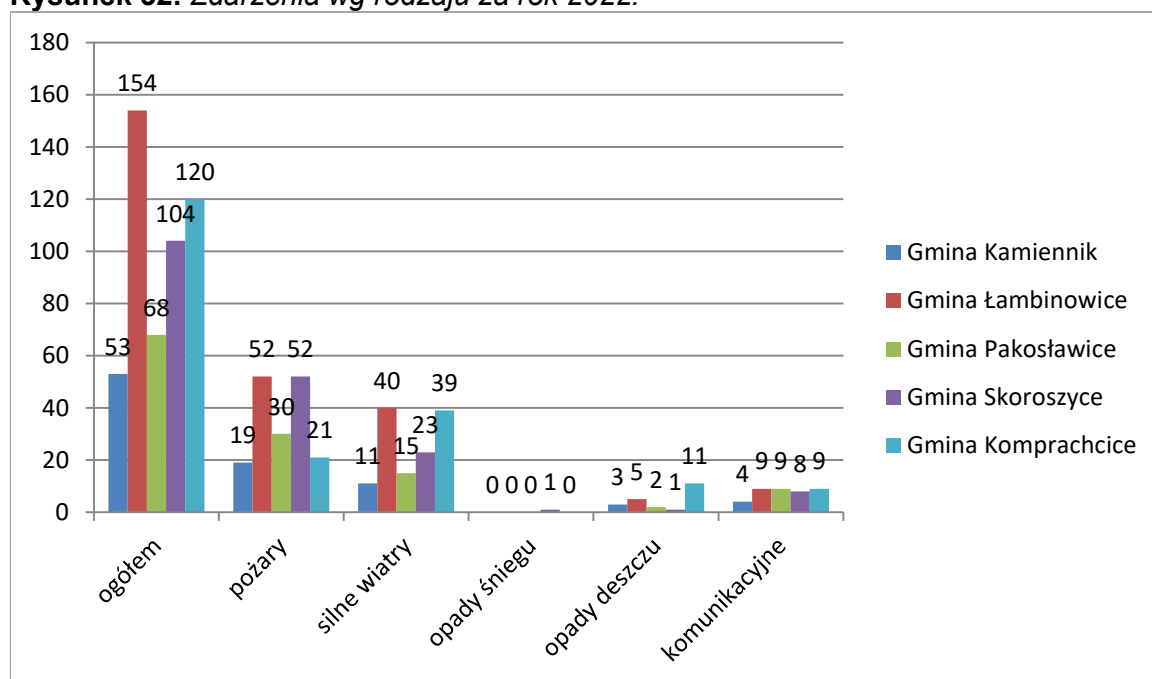
- budowę, rozbudowę i modernizację budynków remiz OSP;
- zakup nowych samochodów;
- doposażanie w nowoczesny sprzęt ułatwiający pracę strażaków – ratowników;
- zakup ubrań specjalny;
- szkolenia strażaków – ratowników;
- doposażanie magazynu przeciwpowodziowego.

Nowo wybudowana remiza OSP Skoroszyce.

Najwięcej zdarzeń jakie wystąpiły na terenie Gminy Skoroszyce dotyczyło szkód powstałych na skutek silnego wiatru, opadów deszczu i zdarzeń drogowych.

Rysunek 32. Zdarzenia wg rodzaju za rok 2022.

www.bdl.stat.gov.pl

Nowy samochód OSP Stary Grodków

Nowy samochód OSP Chróścina

Zagrożenia powodziowe Gminy

Na terenie gminy zagrożenia powodziowe występuje wzdłuż rzeki Nysa Kłodzka. Mogą wystąpić podtopienia w przypadku splotu niekorzystnych zjawisk hydrologicznych, np. intensywne opady, szybkie topnienie śniegów, zjawiska lodowe, powodujące podwyższenie stanu wód w rzekach.

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej opublikował „Ocenę ryzyka osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP ujętych w Planie gospodarowania wodami w dorzeczu Odry”:

- Jednolite Części Wód Powierzchniowych:

RW60001012789 - Grodkowska Struga.

RW600010127569 – Skoroszycki Potok.

RW6000111299 - Nysa Kłodzka od zb. Nysa do ujścia.

RW60001012769 - Stara Struga.

RW600010127439 - Cielnica od źródła do Korzkwi.

RW60001112749 – Cielnica od Korzkwi do Nysy Kłodzkiej.

RW60001012748 – Dopytyw z Sidziny.

Zlewnia JCWP stanowią obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód.

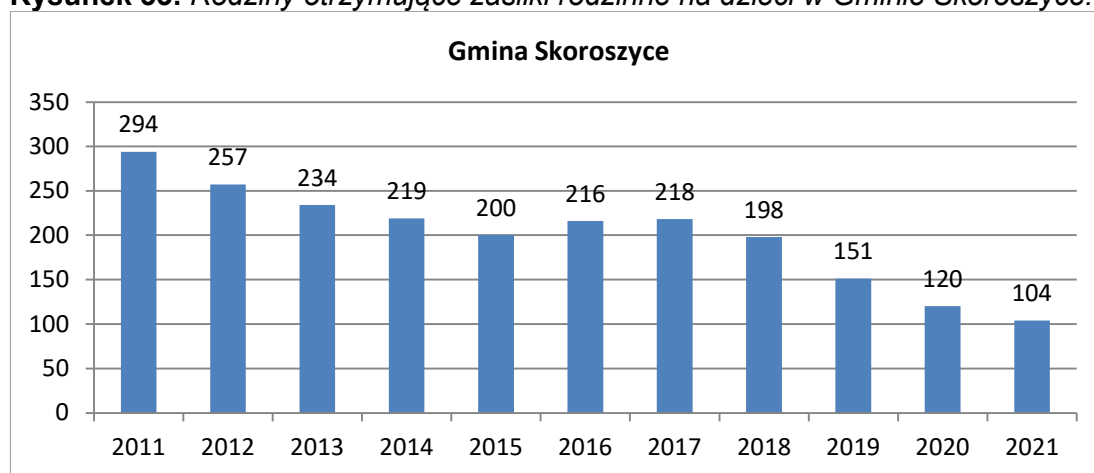
- Jednolite Części Wód Podziemnych nr 109 - przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

3.9. POLITYKA SPOŁECZNA

3.9.1. POMOC SPOŁECZNA

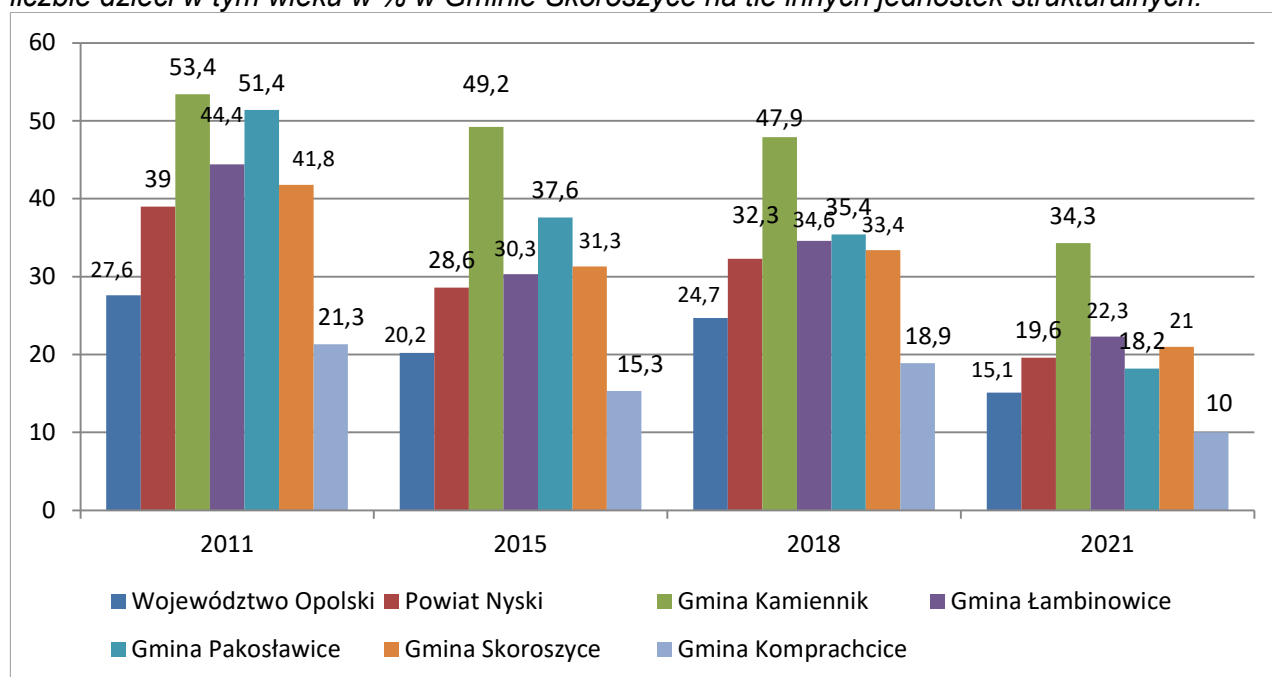
Głównym celem polityki społecznej jest pomoc w zaspokojeniu podstawowych potrzeb socjalno - bytowych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Pomoc społeczna jest ważnym elementem polityki gminnej, bowiem to na poziomie samorządowym najłatwiej jest rozpoznać konkretne potrzeby i problemy mieszkańców oraz identyfikować adekwatne formy pomocy. W 2021 roku w gminie Skoroszyce liczba rodzin, którym udzielono zasiłków rodzinnych na dzieci wyniosła 104 rodziny, natomiast % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wyniósł 21 % i jest jednym z niższych wskaźników spośród badanych jednostek. Wszystkie analizowane JST charakteryzowały się spadkowym trendem omawianych wskaźników. W ten trend wpisuje się również gmina Skoroszyce, w której od 2011 roku zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej ok. o 65%.

Rysunek 33. Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w Gminie Skoroszyce.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 34. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w % w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

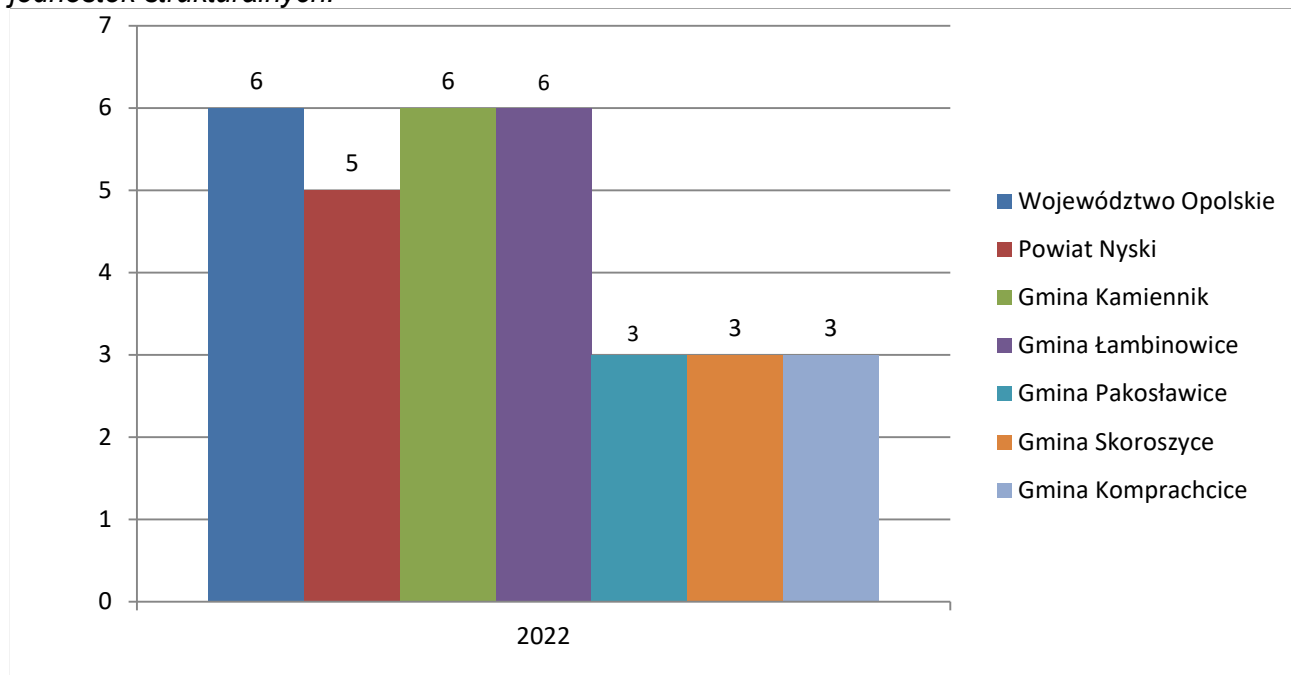
3.9.2. OCHRONA ZDROWIA

Zdrowie.

Obecnie na terenie Gminy Skoroszyce funkcjonują dwie placówki medyczne: NZOZ SKORMED w Skoroszycach oraz NZOZ VITA-MED w Chróście. W 2022 roku z porad ambulatoryjnych skorzystało 31 802 osób.

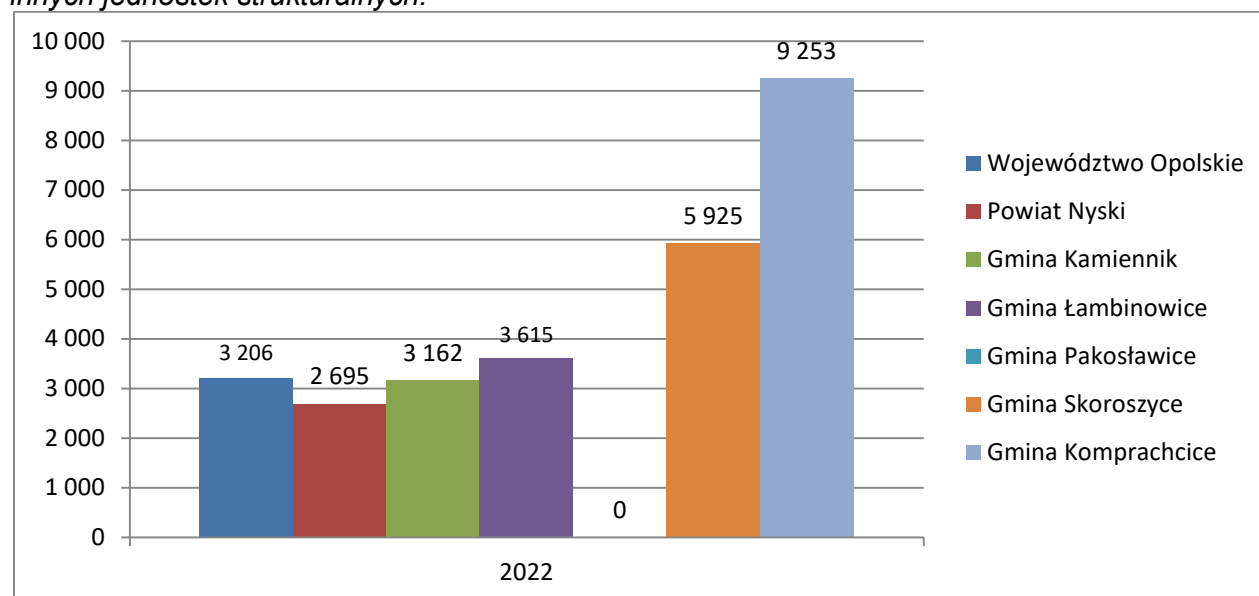
Na obszarze gminy znajdują się dwie apteki w Skoroszycach i Chróście.

Rysunek 35. Ilość przychodni przypadających a 10 tys. Ludności w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

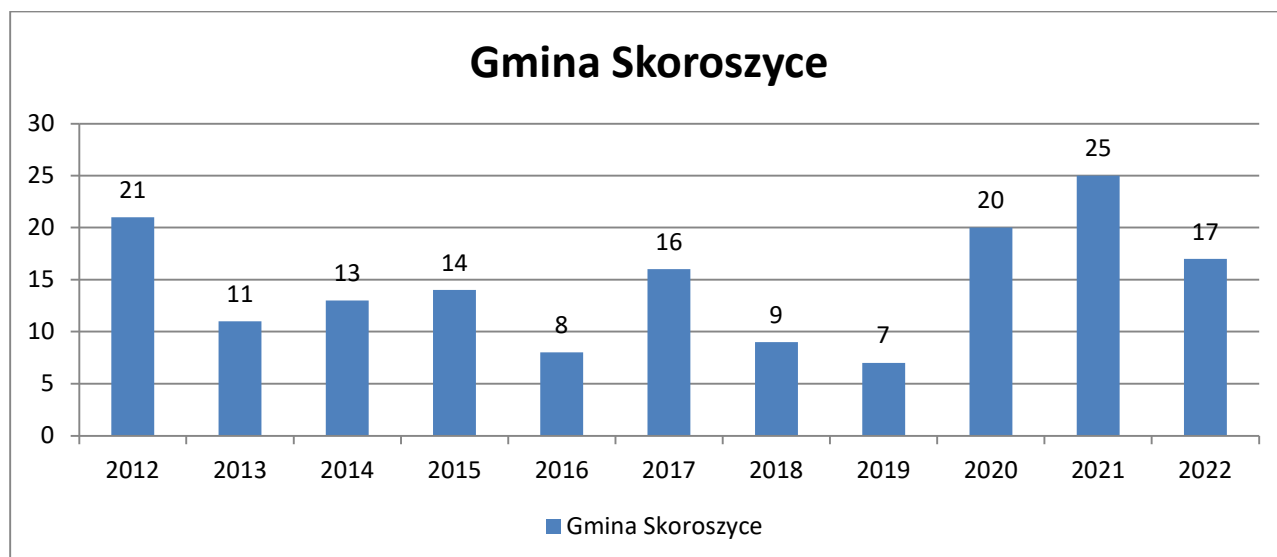
Rysunek 36. Ilość osób przypadających na jeden punkt apteczny w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

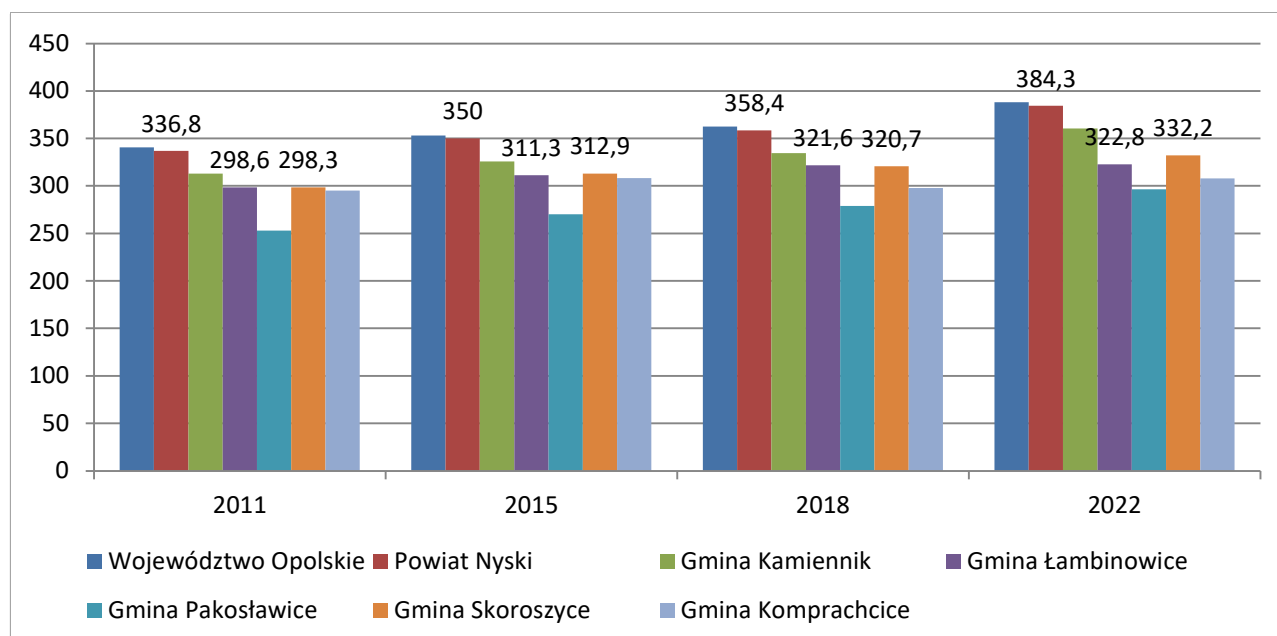
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zasoby mieszkaniowe

W 2022 roku w gminie Skoroszyce oddano do użytku 17 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 2,87 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa opolskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Skoroszyce to 1 968 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypadają zatem 332 mieszkania.

Rysunek 37. Nowe budynki mieszkalne wybudowane w danym roku w Gminie Skoroszyce.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 38. Zasoby mieszkaniowe na 1000 osób w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.9.3. EDUKACJA I WYCHOWANIE

1 231 mieszkańców gminy Skoroszyce jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 18,6% ludności posiada wykształcenie wyższe,

3,6% wykształcenie policealne, 12% średnie ogólnokształcące, a 21,8% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 25,8% mieszkańców gminy Skoroszyce, gimnazjalnym 2,9%, natomiast 12,3% podstawowym ukończonym. 3,0% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa polskiego mieszkańcy gminy Skoroszyce mają analogiczny poziom wykształcenia.

W roku 2021 w gminie Skoroszyce mieściły się 3 przedszkola, w których do 10 oddziałów uczęszczało 194 dzieci.

Na terenie gminy znajdują się 3 szkoły podstawowe, w których w 23 oddziałach uczyło się 388 uczniów. Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 16,9 uczniów.

Opieka nad dziećmi do lat 3

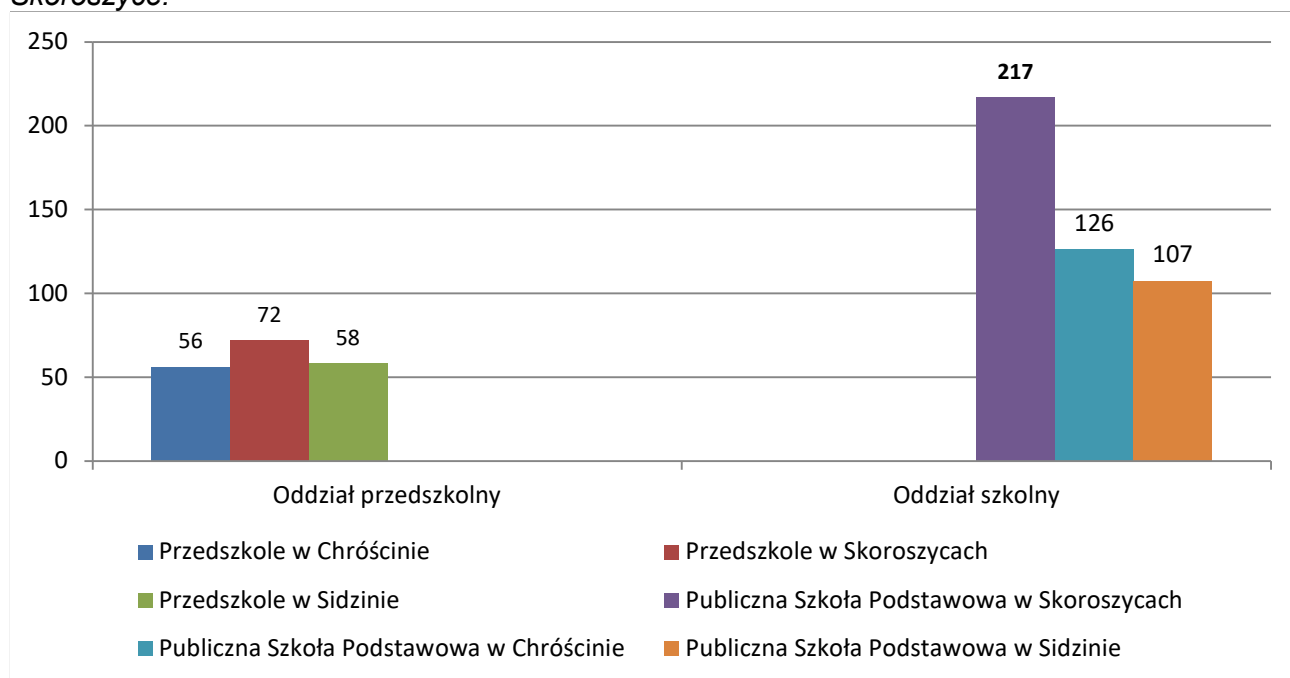
W Gminie Skoroszyce brak żłobków publicznych.

Wychowanie szkolne i przedszkolne

Na terenie Gminy Skoroszyce działają następujące placówki:

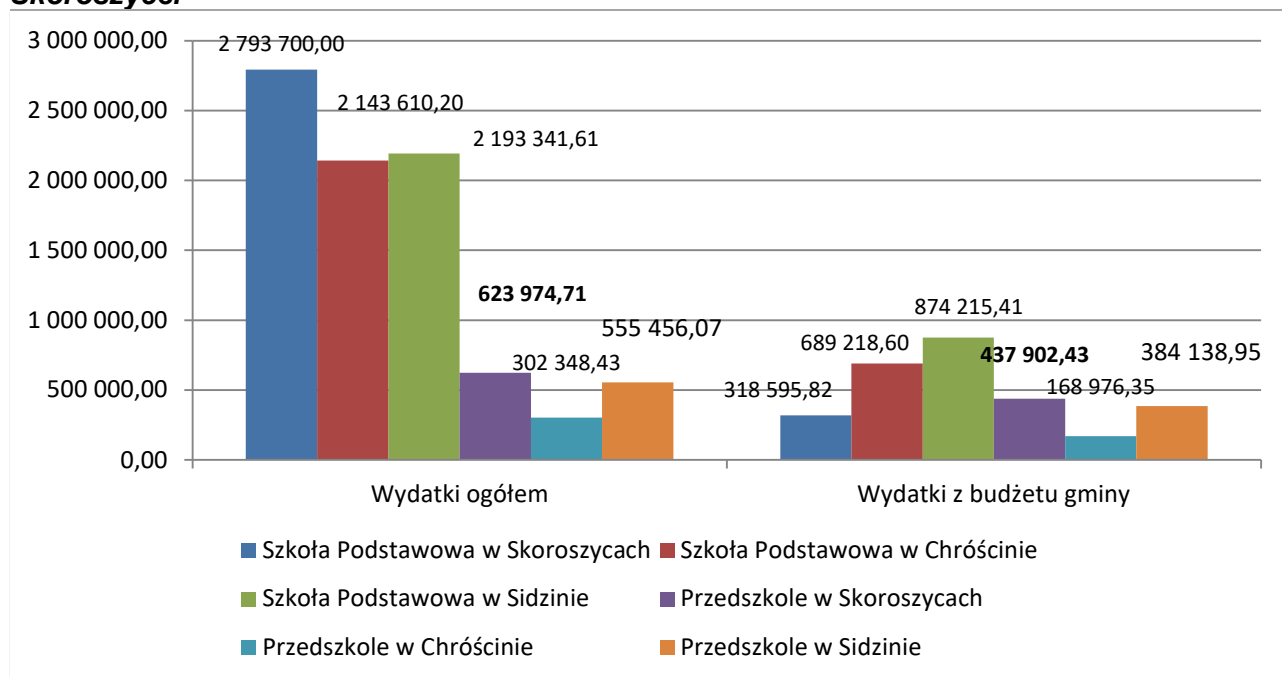
1. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sidzinie,
2. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Skoroszycach,
3. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Chróście.

Rysunek 39. Ilość dzieci objętych uczęszczających do placówek oświatowych w Gminie Skoroszyce.

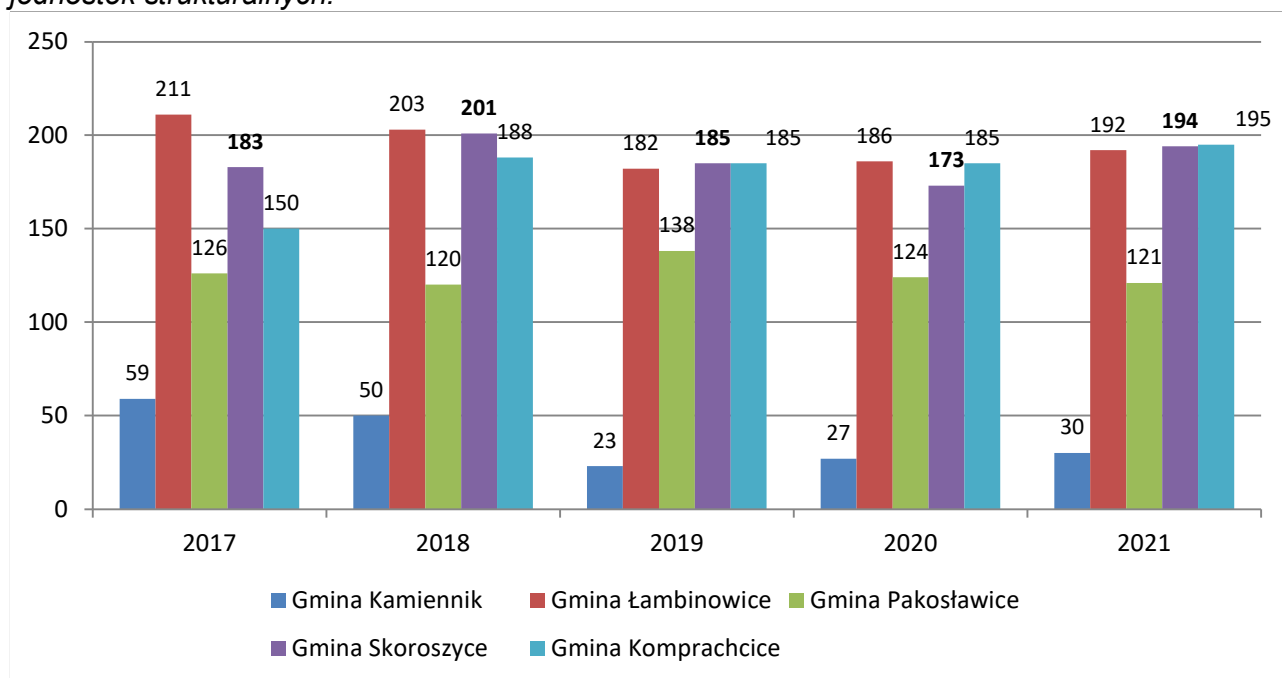

Źródło: www.polskawliczbach.pl

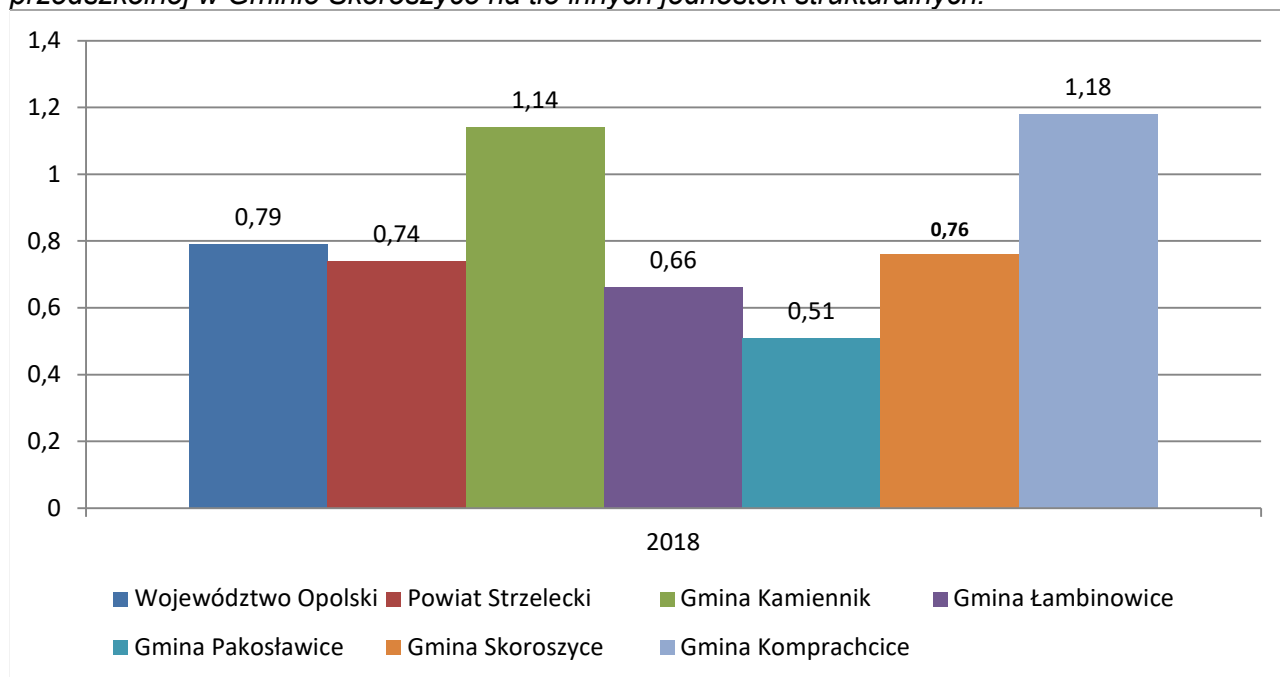
Rysunek 40. Poniesione nakłady finansowe na utrzymanie placówek oświatowych w Gminie Skoroszyce.

Rysunek 41. Ilość dzieci objętych opieką przedszkolną w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

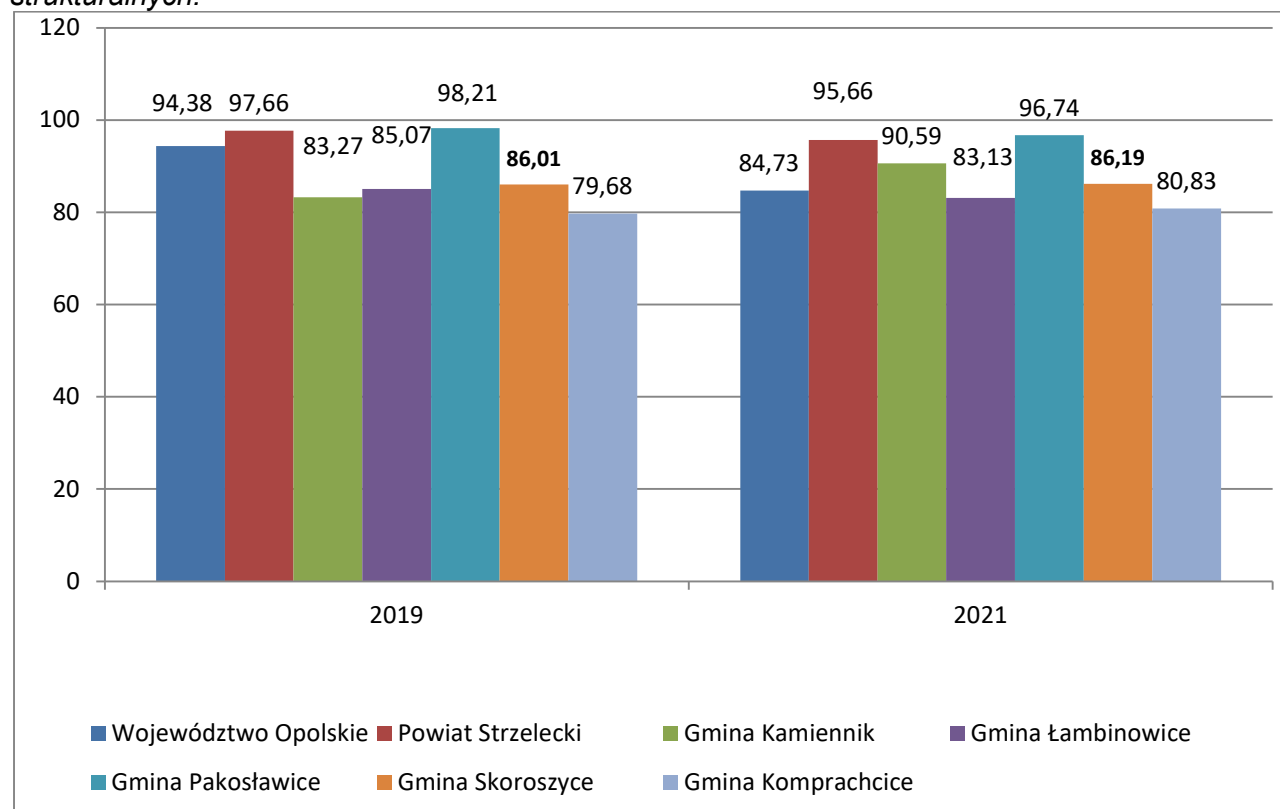
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 42. Ilość dzieci objętych opieką przedszkolną przypadające na jedno miejsce w placówce przedszkolnej w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

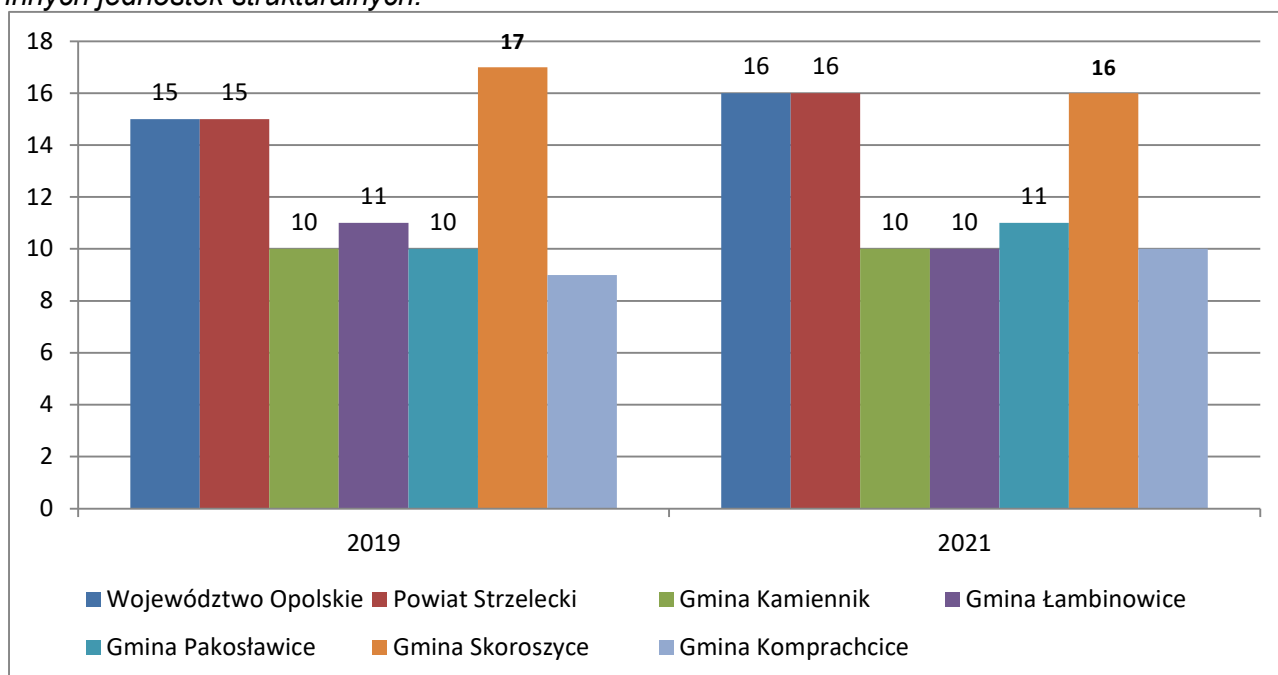

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 43. Współczynnik skolaryzacji w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

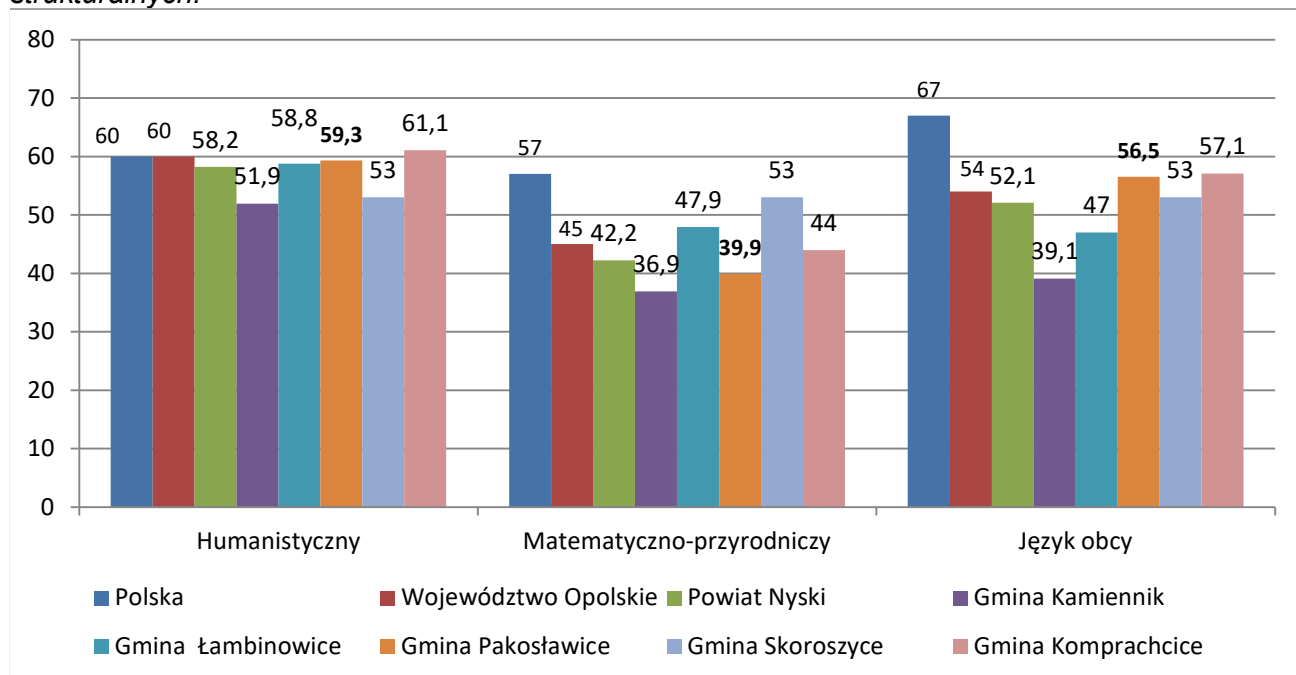

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 44. Ilość uczniów przypadających na jeden oddział szkolny w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Warunki lokalowe i organizacyjne w szkołach zapewniają możliwości korzystania z bibliotek, świetlic szkolnych oraz urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Wszystkie szkoły wyposażone są w pracownie komputerowe z dostępem do sieci internetowej, pomoce dydaktyczne oraz naukowe.

Rysunek 45. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.9.4. KAPITAŁ SPOŁECZNY

Rada Gminy Skoroszyce uchwała roczny program współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Celem głównym programu jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą, a organizacjami pozarządowymi dla stworzenia warunków do rozwoju inicjatyw obywatelskich i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnych poprzez:

- zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców gminy,
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- wzmocnienie pozycji organizacji pozarządowych działających na rzecz poprawy jakości życia wspólnoty mieszkańców poprzez wspieranie organizacyjne i finansowe ich działań, na zasadach określonych ustawą,
- umożliwienie organizacjom pozarządowym udziału w realizacji zadań własnych samorządu,
- integracja podmiotów realizujących zadania publiczne.

Współpraca w oparciu o „Roczny Program Współpracy z Organizacjami Pożytku Publicznego” może odbywać się w następujących dziedzinach życia społecznego:

- **pomocniczości i suwerenności stron** – organy samorządu gminy, respektując odrębność i suwerenność organizacji, uznają ich prawo do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym należących do sfery zadań publicznych, wspierając ich działalność i umożliwiając realizację zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie,
- **partnerstwa** – organizacje, na zasadach i w formie określonej w ustawie oraz według trybu wynikającego z innych przepisów, uczestniczą w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych oraz wykonywaniu zadań publicznych,
- **efektywności** – organy samorządu gminy, przy zlecaniu organizacjom zadań publicznych, dokonują wyboru najefektywniejszego sposobu wykorzystania środków publicznych, przestrzegając zasad uczciwej konkurencji oraz z zachowaniem wymogów określonych w art.33 i art.35 ust.3 ustawy o finansach publicznych,
- **jawności** – organy samorządu gminy udostępniają organizacjom informacje o zamiarach, celach i środkach przeznaczonych na realizację zadań publicznych, w których możliwa jest współpraca z tymi organizacjami, a także o kosztach realizacji zadań publicznych już prowadzonych w tym zakresie przez jednostki podległe organom administracji publicznej,
- **uczciwej konkurencji** – przy zlecaniu zadań stosuje się jednakowe kryteria i zasady wobec wszystkich podmiotów biorących udział w konkursie.

Zadaniem priorytetowym programu współpracy na 2021 rok było zadanie w zakresie:

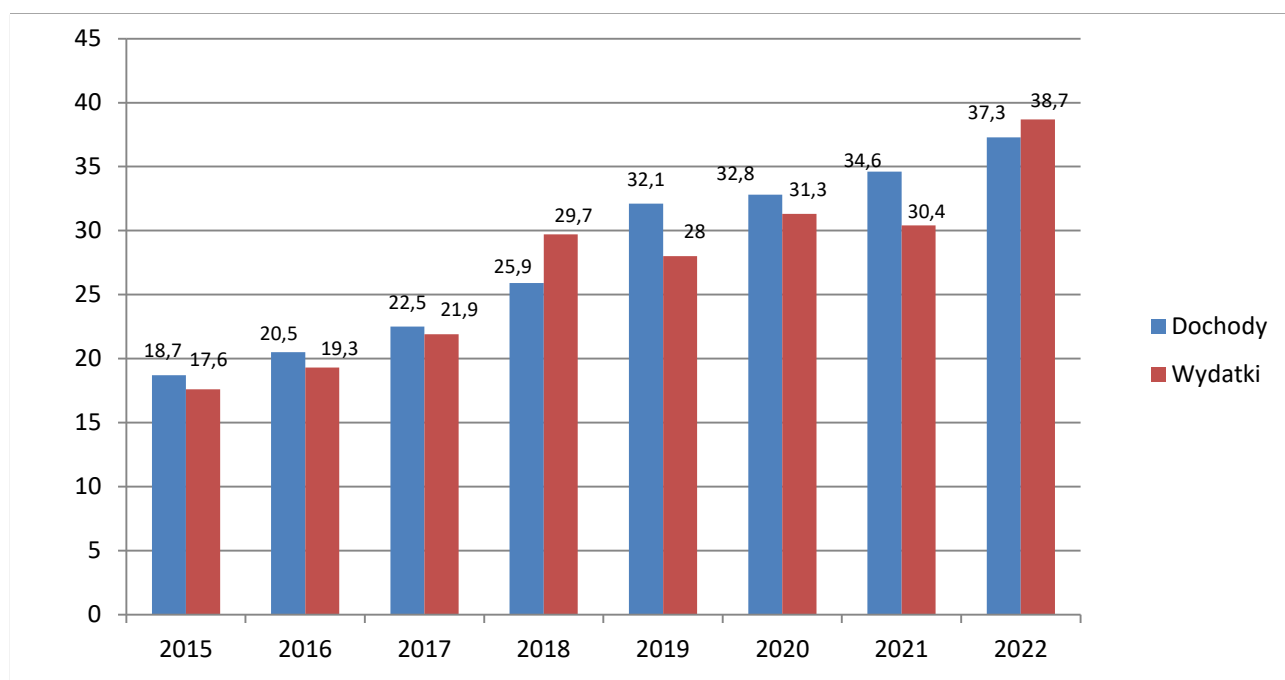
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży.

3.9.5. FINANSE SAMORZĄDOWE

Suma wydatków z budżetu gminy Skoroszyce wyniosła w 2022 roku 38,7 mln złotych, co daje 6,5 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 28.2% w porównaniu do roku 2021. Największa część budżetu gminy Skoroszyce - 34.3% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (14.3%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (10.6%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 7,4 mln złotych, czyli 19,1% wydatków ogółem.

Suma dochodów do budżetu gminy Skoroszyce wyniosła w 2022 roku 37,4 mln złotych, co daje 6,3 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 8.8% w porównaniu do roku 2021. Największa część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (29.3%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 758 - Różne rozliczenia (28%) oraz z Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (14.8%). W budżecie gminy Skoroszyce wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 1,2 tys. złotych na mieszkańca (18,3%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 5,0 złotych na mieszkańca (0,1%).

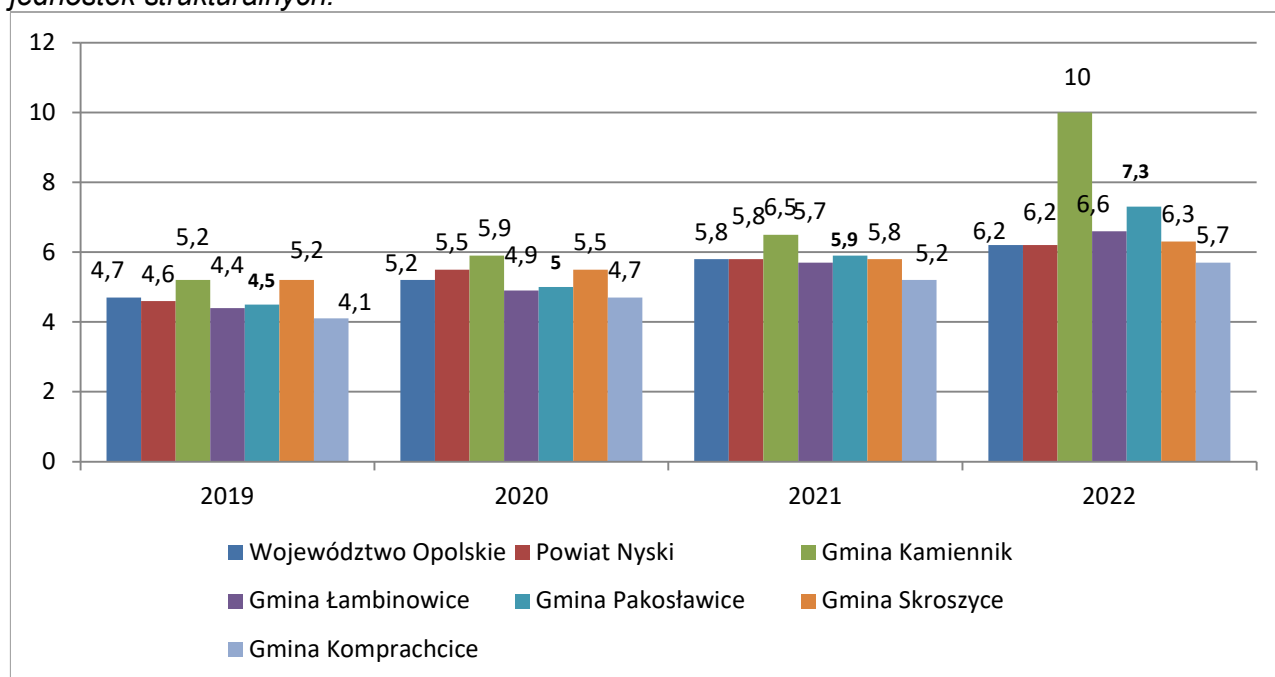

Rysunek 46. Dochody i wydatki budżetowe [mln zł.] w Gminie Skoroszyce w latach 2015-2022.

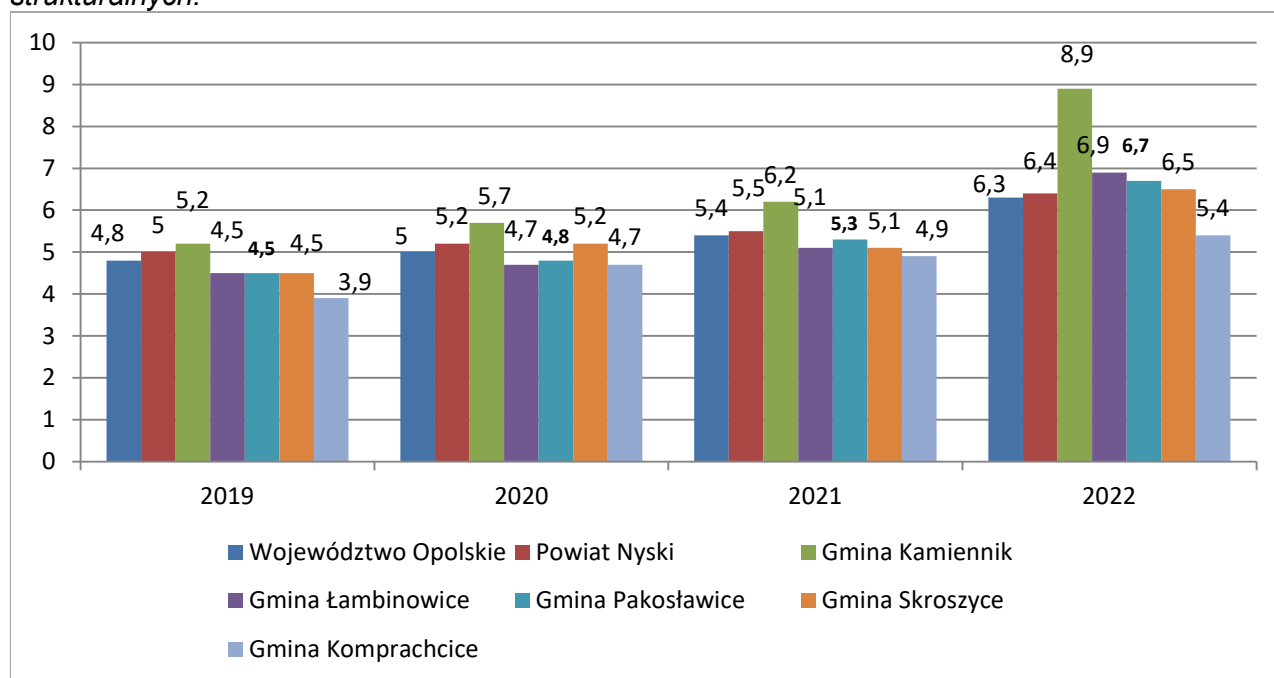
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Gmina Skoroszyce posiada porównywalne dochody na osobę w porównaniu z innymi jednostkami strukturalnymi, wynoszące w 2022 roku 6 317,79 zł/m-ca/rok.

W Gminie Skoroszyce w całym badanym 4-letnim okresie wartość wydatków na jednego mieszkańca gminy uległ wzrostowi. W pozostałych ośrodkach wydatki wzrastały w podobny sposób. Jako podstawową przyczynę zwiększenia wydatków określa się coraz wyższe nakłady na politykę społeczną i rodzinną. Przy równoczesnym spadku wpływów pochodzących np. z podatku dochodowego. Może to w przyszłości przyczyniać się do większych trudności w utrzymaniu zbilansowanego budżetu – co dotyczy większości z gmin, w tym także gminy Skoroszyce.

Rysunek 47. Dochody [tys. zł.] na jednego mieszkańca w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rysunek 48. Wydatki [tys.zł.] na jednego mieszkańca w Gminie Skoroszyce na tle innych jednostek strukturalnych.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jak zasygnalizowano wcześniej, aktualnie w strukturze budżetów gmin wzrasta wysokość, a tym samym - udział dochodów i wydatków związanych z prowadzeniem polityki prorodzinnej. Co więcej, w ostatnich latach do działów klasyfikacji budżetowej wyodrębniono osobną kategorię pn. „Rodzina”. Obok wpływów z podatków CIT i PIT, a także dokonywanych rozliczeń, to największa składowa dochodów gminy (podlegająca jednak natychmiastowej redystrybucji). W każdej z referencyjnych jednostek dotacje na prowadzenie polityki rodzinnej wynosiły przeciętnie ok. 250 zł na mieszkańca. Gmina Skoroszyce osiągnęła stosunkowo niskie dochody najniższe wydatki na osobę w porównaniu z pozostałymi jednostkami.

Tabela 6. Dochody w 2022 roku w Gminie Skoroszyce wg Działów Klasyfikacji Budżetowej na tle innych jednostek strukturalnych wg. klasyfikacji budżetowej.

Dochód [zł.]	Gmina Kamiennik	Gmina Łambinowice	Gmina Pakosławice	Gmina Skoroszyce	Gmina Komprachcice
Ogółem	31 973 224,46	48 246 261,58	24 523 542,68	37 350 790,75	52 523 870,59
Rolnictwo i łowiectwo	903 903,20	1 275 932,70	555 351,69	971 904,38	241 131,37
Leśnictwo	8 789,44	16 758,91	0	3 909,13	0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	1 058 643,86	0	0	2 760,00
Transport i łączność	5 140 585,28	3 365 525,05	113 801,63	93 207,36	2 500 671,03
Gospodarka mieszkaniowa	280 065,02	381 726,90	341 267,33	253 320,56	188 591,57
Działalność usługowa	0	105 402,91	0	0	0
Administracja publiczna	138 497,26	390 813,43	186 203,36	427 408,72	415 215,38
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	730,00	1 523,00	769,00	1 287,00	1 880,00

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SKOROSZYCE 2030

Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2 976,00	38 968,49	3 423,58	2 976,00	1 509 675,66
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	11 003 426,84	13 722 063,24	7 886 789,52	10 930 401,87	15 985 969,53
Różne rozliczenia	5 318 617,60	12 571 517,90	5 756 108,08	10 465 975,77	13 839 322,75
Oświata i wychowanie	371 765,25	822 199,81	648 162,51	585 738,96	933 196,40
Ochrona zdrowia	60 677,52	2 509,95	1 232,71	125 480,29	115 881,94
Pomoc społeczna	1 341 408,91	1 573 773,45	732 259,33	937 014,13	1 886 658,53
Edukacyjna opieka wychowawcza	3 099 623,62	5 960 499,75	3 220 217,06	5 517 932,27	5 717 143,19
Edukacyjna opieka wychowawcza	20 157,44	13 316,48	3 344,54	22 176,00	23 213,20
Rodzina	2 784 782,20	4 919 655,82	2 194 336,88	4 435 693,58	5 428 689,56
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 487 122,21	1 874 614,97	2 199 858,72	2 457 416,61	3 593 635,72
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	10 096,67	145 954,89	428 775,39	106 509,95	11 149,73
Kultura fizyczna	0	4 860,07	251 641,35	12 438,17	129 085,03

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Tabela 7. Wydatki w 2022 roku w Gminie Skoroszyce wg Działów Klasyfikacji Budżetowej na tle innych jednostek strukturalnych wg. klasyfikacji budżetowej.

Dochód [zł.]	Gmina Kamiennik	Gmina Łambinowice	Gmina Pakosławice	Gmina Skoroszyce	Gmina Komprachcice
Ogółem	28 692 767,50	49 947 859,14	22 678 139,52	38 662 104,82	50 205 143,19
Rolnictwo i łowiectwo	955 836,89	3 696 059,88	776 579,83	1 593 668,92	278 193,65
Leśnictwo	0	0	0	540,00	0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	1 404 525,95	0	0	0
Transport i łączność	6 344 100,85	4 087 064,31	304 333,72	3 122 020,51	2 863 037,60
Gospodarka mieszkaniowa	121 668,38	192 429,10	13 595,33	63 704,08	20 967,23
Działalność usługowa	17 842,55	134 556,30	0	49 468,43	19 174,00
Administracja publiczna	2 878 310,96	5 734 645,30	2 680 425,27	4 097 403,40	4 789 05,14
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	730,00	1 523,00	769,00	1 287,00	1 880,00
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona	144 858,92	776 808,24	537 794,38	292 379,91	3 673 781,94

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SKOROSZYCE 2030

przeciwpożarowa					
Obsługa długu publicznego	134 932,18	274 075,18	171 299,27	7 922,59	84 060,27
Oświata i wychowanie	6 658 821,41	14 047 792,65	7 328 877,86	13 748 692,74	16 193 696,88
Ochrona zdrowia	69 152,21	216 060,69	70 005,53	126 021,06	279 051,93
Pomoc społeczna	2 154 828,94	3 015 813,96	1 401 120,65	1 656 675,73	3 188 845,85
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	3 099 623,62	5 945 722,78	3 220 217,06	5 517 915,83	5 649 333,47
Edukacyjna opieka wychowawcza	284 619,96	27 228,93	7 580,23	27 720,00	30 504,00
Rodzina	2 934 324,44	5 286 249,18	2 245 952,63	4 673 013,87	6 014 970,38
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 807 655,44	2 588 232,31	3 287 312,40	2 616 736,33	4 683 840,29
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 062 980,10	2 253 795,33	414 587,52	1 299 431,24	1 248 558,29
Kultura fizyczna	22 480,65	265 275,85	217 689,04	267 503,18	1 186 152,27

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. WNIOSKI Z DIAGNOZY - ANALIZA SWOT.

Przydatnym narzędziem badania ogólnej sytuacji gminy jest analiza SWOT. Jest to jednocześnie kompleksowa metoda planowania strategicznego, pozwalająca odpowiedzieć na pytanie: „gdzie jesteśmy”. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter słów angielskich: *strenghts* (mocne strony gminy), *weaknesses* (słabe strony gminy), *opportunities* (szanse występujące w otoczeniu), *threats* (zagrożenia występujące w otoczeniu). Analiza SWOT stała się nieodłącznym elementem procedur zarządzania strategicznego w różnych sferach życia społecznego i gospodarczego oraz w różnych skalach przestrzennych. Najczęściej stosowana jest jako synteza diagnozy wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju jednostek terytorialnych.

Gmina nie jest samoistnym tworem, lecz funkcjonuje w określonym otoczeniu, które tworzą inne jednostki samorządowe, administracja rządowa i służby administracji specjalnych oraz ich wzajemne powiązania o charakterze organizacyjnym, społecznym, ekonomicznym, czy środowiskowym. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz lokalnych, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny bądź negatywny. Władze gminy mogą jedynie monitorować zmiany, które zachodzą w jej otoczeniu, co pozwala na identyfikację istniejących, a także przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań gminy pozwala na podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału lokalnego i wykorzystaniu nadarzających się okazji.

Celem analizy SWOT jest określenie i analiza czynników pod kątem pozytywnego i negatywnego wpływu na rozwój Gminy. Pozwala to wyodrębnić następujące grupy czynników, zjawisk i procesów:

- **szanse** – pozytywne zewnętrzne (zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju),
- **zagrożenia** – negatywne zewnętrzne (wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery, utrudnienia dla rozwoju),
- **mocne strony** – pozytywne wewnętrzne (atuty, walory gminy, które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu; gmina sama wpływa na te zjawiska),
- **słabe strony** – negatywne wewnętrzne (zjawiska ograniczające możliwości rozwoju gminy, na które ona sama ma wpływ. Są one konsekwencją ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji).

Tabela 8. Analiza SWOT.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobre warunki agroklimatyczne dla rozwoju rolnictwa, w tym wysoka bonitacja gleb ➤ korzystne warunki do intensyfikacji produkcji rolnej (wysoki wskaźnik bonitacji i rolniczej przestrzeni produkcyjnej) ➤ niski stopień rozwoju przemysłu, który mógłby stanowić zagrożenie dla lokalnego środowiska i rolnictwa ➤ dobra dostępność komunikacyjna. ➤ przebiegająca przez gminę droga krajowa nr 46 Kłodzko-Nysa-Opole-Szczekociny oraz droga wojewódzka nr 401 Brzeg-Grodków-Pakosławice ➤ dobra kondycja finansowa gminy, bliskość dużych środków miejskich: Wrocław i Opole oraz znaczące ośrodki regionalne Brzeg i Nysa ➤ bogate dziedzictwo kulturowe, ➤ dobry kontakt i współpraca pomiędzy mieszkańcami i władzami gminy, ➤ niska stopa bezrobocia, ➤ dobrze rozbudowana infrastruktura opieki zdrowotnej, społecznej i bezpieczeństwa publicznego, ➤ wysoki poziom oświaty i jej infrastruktury, ➤ dobre wyposażenie gminy w przedszkola ➤ rozwinięta infrastruktura sportowa, ➤ kultywowanie tradycji poprzez aktywność w ramach zespołów regionalnych i praktykowanie rzemiosła, ➤ trasy rowerowe, ➤ potencjał dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, ➤ wdrożony system gospodarki odpadami, ➤ wysoki stopień zwodociągowania, ➤ wysoki stopień skanalizowania, ➤ wystarczająca dostępność do bazy gastronomicznej i noclegowej ➤ wystarczająca ilość miejsc spotkań dla młodzieży i seniorów, ➤ opracowane plany zagospodarowania przestrzennego dla większości miejscowości, ➤ aktywne pozyskiwanie i przemyślane wykorzystywanie środków unijnych ➤ rozwój ścieżek rowerowych, ➤ brak zagrożenia powodziowego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niezadawalający stan dróg na terenie gminy, ➤ niski stopień gazyfikacji, ➤ mała ilość mieszkań komunalnych, ➤ mała ilość aptek, ➤ zła jakość powietrza (przede wszystkim w okresie grzewczym), ➤ znaczna ilość wyrobów zawierających azbest występujących na terenie gminy ➤ ukierunkowanie produkcji rolnej (produkcja buraków cukrowych i pszenicy) co wiąże się z brakiem możliwości przekwalifikowania, ➤ mała różnorodność zakładów produkcyjnych i usługowych (przewaga firm zajmujących się handlem i budownictwem oraz zakłady rzemieślnicze), ➤ słaba promocja podmiotów gospodarczych gminy, ➤ słaby rozwój gospodarki leśnej ze względu na niski procent zalesienia, ➤ niekorzystna sytuacja demograficzna, ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji, ➤ rynek pracy, wyróżniający się małą różnorodnością i ilością miejsc pracy, ➤ niski wskaźnik przedsiębiorczości (mała liczba zarejestrowanych firm), ➤ mała aktywność społeczna mieszkańców gminy, ➤ niedostateczny standard usług w dziedzinie kultury, zdrowia, i szeroko rozumianej sfery usług dla ludności,

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ kreatywna działalność mieszkańców oraz władz gminy, ➤ upowszechnianie się zdrowego stylu życia, ➤ pracowitość, otwartość i gościnność mieszkańców, ➤ korzystna struktura ludności wg. ekonomicznych grup wieku – duża ilość osób w wieku produkcyjnym – ok. 70%, ➤ duża ilość użytków rolnych, ➤ niski wskaźnik gęstości zaludnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ spalanie w gospodarstwach domowych paliw niskiej jakości i odpadów, ➤ duża ilość rozproszonych źródeł niskiej emisji, ➤ wysoki poziom zagrożenia suszą, ➤ ujemny przyrost naturalny, ➤ starzejące się społeczeństwo,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych i przyrodniczych oraz danych uzyskanych z Urzędu Gminy Skoroszyce.

Dokładne uświadomienie sobie mocnych i słabych stron gminy, szans i zagrożeń rozwojowych decyduje o obraniu właściwego kierunku rozwoju społeczno – gospodarczego.

Biorąc pod uwagę potrzeby społeczne, rozwój lokalnej gospodarki i kierunki przekształceń strukturalnych działania powinny zmierzać do skutecznego rozwiązywania problemów o charakterze społecznym, w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz zatrzymania procesu odpływu młodych ludzi z terenu gminy. Będzie to możliwe poprzez stworzenie atrakcyjnych warunków zatrudnienia oraz warunków bytowych takich jak: tereny budowlane, dobra dostępność i wysoka jakość placówek oświatowych, placówek służby zdrowia, bazy sportowej i rekreacyjnej. Duże znaczenie ma także nacisk na rozwój społeczeństwa informacyjnego (np. umożliwienie mieszkańcom dostępu do szerokopasmowego internetu), co w przyszłości będzie miało wpływ na likwidację barier i ograniczeń rozwojowych.

5. CELE STRATEGICZNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA TYCH CELÓW.

„Gmina Skoroszyce – regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym”

Aby móc racjonalnie kształtować rozwój Gminy Skoroszyce jako pierwsze należy opracować katalog celów rozwojowych. Będzie się on składał z:

- **obszarów:** określają one najistotniejsze pola działania gminy i wytyczają kierunki prac na kolejne lata,
- **głównych kierunków polityki rozwoju:** wskazują główne cele strategiczne w ramach każdego z obszarów,
- **głównych kierunków działań:** są one szczegółowym ujęciem wskazanych głównych kierunków polityki rozwoju,
- **działań.**

W strukturze Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce wyodrębnione zostały następujące *Obszary:*

MIESZKAŃCY → którego działania ukierunkowane są przede wszystkim na zapewnienie jak najlepszej jakości życia mieszkańców gminy, co zostanie zapewnione poprzez zrównoważony rozwój regionu zarówno w aspekcie społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Działania obejmują także gości przybywających na teren gminy w celu spędzenia wolnego czasu;

ŚRODOWISKO → którego działania będą koncentrować się nie tylko na ochronie oraz racjonalnym korzystaniu z zasobów środowiska naturalnego ale również przyczyniających się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy;

GOSPODARKA → którego głównym celem jest wspieranie rozwoju zrównoważonego, który będzie następował z poszanowaniem zasobów środowiska naturalnego, zaś jego efekty będą stanowić podstawę dobrobytu mieszkańców gminy;

WSPÓŁCZESNA INFRASTRUKTURA → którego głównym celem jest wspieranie dostępu do nowoczesnej struktury oraz korzystania z zasobów cyfrowych.

Tabela 9. Wyznaczenie celów rozwoju Gminy Skoroszyce.

Gmina Skoroszyce – obszar zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym		
OBSZARY	CEL STRATEGICZNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
MIESZKAŃCY	Poprawa standardu życia mieszkańców gminy	A.mieszkańcy gminy
		B.opieka zdrowotna
		C.edukacja
		D.ochrona dziedzictwa kultury
		E.wspieranie aktywności zawodowej
		F.bezpieczeństwo mieszkańców
ŚRODOWISKO	Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy	A.poprawa jakości powietrza
		B.gospodarka wodno-ściekowa
		C.energetyka odnawialna
		D.racjonalna gospodarka odpadami
		E.ochrona i kształtowanie bioróżnorodności oraz krajobrazu
GOSPODARKA	Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	A.konkurencyjność i rozwój przedsiębiorczości
		B.turystyka, sport i organizacja czasu wolnego
		C.zintegrowany i zrównoważony transport
WSPÓŁCZESNA INFRASTRUKTURA	Współczesna infrastruktura i szeroki dostęp do usług cyfrowych	A.wykorzystanie infrastruktury telekomunikacyjnej
		B.dostępność do zasobów i e-usług gminy (cyfryzacja gminy)

MIESZKAŃCY

CEL STRATEGICZNY

Priorytetem działań będzie wsparcie na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Skoroszyce. Poprawa standardu życia obejmować będzie kompleksowe działania w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego – począwszy od dostępu do opieki zdrowotnej, opieki nad dzieckiem, wysokiej jakości edukacji, a także dóbr i usług kultury oraz pozostałej oferty czasu wolnego (rekreacyjnej i sportowej), poprzez możliwość uzyskania satysfakcjonującego zatrudnienia, ułatwiającego godzenie ról zawodowych i rodzinnych, na wsparciu finansowym i pomocy w trudnych sytuacjach życiowych kończąc.

W wymiarze społecznym rozwój zrównoważony oznacza rozwój świadomy demograficznie i odpowiedzialny społecznie, tzn. włączający w procesy rozwojowe wszystkie grupy społeczne.

Biorąc pod uwagę powyższe, jako cel główny dla obszaru MIESZKAŃCY przyjmuje się:

Poprawa standardu życia mieszkańców gminy

Kierunki działań:

A. Mieszkańcy gminy

Strategia postępowania

Działania na rzecz rodzin adresowane będą w szczególności do dzieci i młodzieży, aby podnosić ich motywację do nauki, kształtować prospołeczną postawę życiową i wiarę we własne możliwości. Istotne będzie stworzenie systemu oddziaływań edukacyjno-prewencyjnych, adresowanych także do rodzin nie wykazujących cech wykluczenia.

Wsparcie mieszkańców gminy, w tym pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej, to priorytety działań Samorządu Gminy. W oparciu o istniejące struktury pomocy i integracji społecznej rozwijane będą zróżnicowane formy oddziaływań, w miarę możliwości indywidualizowane i profilowane dla konkretnych potrzeb. Dążyć będzie się do poprawy dostępności i kompleksowości usług oraz szybkości udzielenia pomocy i jej ciągłości. W ten sposób stworzona zostanie interwencja publiczna wspierająca rodziny na różnych etapach życia.

Jako odpowiedź na postępujący proces starzenia się społeczeństwa, podejmowane będą działania dedykowane seniorom, z myślą o podtrzymaniu ich sprawności i aktywności. Rozwijana również będzie oferta placówek pobytu dziennego oraz opieki całodobowej w postaci domów pomocy społecznej, rodzinnych domów pomocy, a także innych placówek zapewniających całodobową opiekę.

Czynniki niematerialne, tj. np.: tradycja, kultura, wspólne normy zachowań, wzmacniają poczucie zaufania społecznego, w pozytywny sposób determinując poziom kapitału społecznego, tworząc fundamenty „małej ojczyzny”. Budowanie więzi społecznych kształtuje podstawy społeczeństwa obywatelskiego, wzmacniając aktywne zaangażowanie mieszkańców na rzecz rozwoju gminy.

Cechami charakterystycznymi społeczeństwa są aktywność społeczna i otwartość władz na inicjatywy mieszkańców. Wspólnotę obywatelską na poziomie lokalnym stanowią wszyscy mieszkańcy gminy, z których każdy (pośrednio lub bezpośrednio) ma prawo do udziału w najistotniejszych decyzjach i zadaniach dotyczących rozwoju gminy. Świadomość ról i zadań, które mogą spełniać mieszkańcy gminy w rozwoju własnej wspólnoty może się przekładać na konkretne formy działania, plany i projekty, których efektem powinny być nie tylko jednorazowe akcje, ale większa integracja mieszkańców oraz ich stała aktywność i gotowość współpracy.

Kierunki działań:

- A.1. Wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych:
  - A.1.1. Poradnictwo rodzinne oraz programy edukacyjne na rzecz wzrostu kompetencji wychowawczych rodziców.
  - A.1.2. Rozwój usług środowiskowych wspierających funkcjonowanie rodziny, szczególnie oferty ukierunkowanej na wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży, w tym w formule placówek wsparcia dziennego.
  - A.1.3. Rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do rodzin.
  - A.1.4. Profilaktyka przemocy w rodzinie.
- A.2. Adaptacja budynków komunalnych gminy oraz świetlic na kluby, domy dziennego pobytu dzieci, młodzieży, seniorów.
- A.3. Przebudowa obiektów komunalnych na mieszkania komunalne i socjalne,
- A.4. Wzrost liczby inicjatyw, projektów i realizacji zadań w sferze użyteczności publicznej.

B. Opieka zdrowotna

Strategia postępowania

Stan zdrowia w istotny sposób wpływa na jakość życia oraz aktywność zawodową. Szczególnie istotna jest: edukacja zdrowotna w zakresie chorobotwórczych czynników ryzyka i zdrowego stylu życia oraz działania profilaktyczne służące upowszechnianiu badań diagnostycznych, szczególnie w zakresie istotnych dla regionu jednostek chorobowych, w tym chorób nowotworowych i kardiologicznych oraz chorób układu oddechowego. Ważne jest również zwiększenie dostępu do leczenia rehabilitacyjnego. Kluczowe znaczenie ma dostosowanie profilu różnorodnych świadczeń medycznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Wsparcie placówek opieki całodobowej uwzględniać będzie rozwój ich oferty (np. miejsca czasowego pobytu, funkcje interwencyjne na bazie e-usług opiekuńczych). Komplementarnie prowadzone będą działania w zakresie rozwoju środowiskowych form wsparcia oraz telemedycyny i teleopieki.

Kierunki działań:

- B.1. Działania edukacyjne służące podnoszeniu świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz promocji zdrowego stylu życia, w tym uczestnictwa w kulturze fizycznej, sporcie i rekreacji ruchowej.
- B.2. Kompleksowa opieka medyczna i usługi pielęgnacyjne dla osób w starszych:
- B.3. Wsparcie istniejących oraz tworzenie nowych placówek świadczących usługi długoterminowej opieki medycznej oraz pielęgnacyjno-opiekuńczej (w szczególności w formule zakładów opiekuńczo-leczniczych, zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, pielęgniarstwa opieki długoterminowej domowej, dziennych domów opieki medycznej).
- B.4. Uruchomienie nowych punktów aptecznych,
- B.5. Wzrost potencjału terapeutycznego i rehabilitacyjnego placówek opieki całodobowej.

C. Edukacja

Strategia postępowania

Na etapie kształcenia ogólnego (począwszy od edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej) priorytetem będzie wspieranie doskonalenia systemu edukacji w kierunku nowatorskiego podejścia do kształcenia. Jednym z priorytetów będzie także wyrównywanie szans edukacyjnych osób, które przejawiają trudności w edukacji, lub których stan zdrowia, pozycja społeczna czy sytuacja materialna utrudnia dostęp do dobrej jakości kształcenia. W tym aspekcie interwencja dotyczyć będzie oferty zajęć dla osób wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i szczególnych metod pracy, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Za kluczowe dla poprawy jakości edukacji uznaje się wzmocnienie systemu doskonalenia kwalifikacji przez nauczycieli ukierunkowane na rozwój umiejętności kształtowania u uczniów kompetencji uniwersalnych oraz nauczania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Kierunki działań:

- C.1. Rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne sprzyjające kształtowaniu kompetencji uniwersalnych.
- C.2. Infrastruktura i wyposażenie placówek wychowania przedszkolnego oraz szkół podstawowych,
  - C.2.1. Kształtowanie optymalnej sieci placówek wychowania przedszkolnego oraz szkół podstawowych.
  - C.2.2. Wsparcie infrastruktury i wyposażenia ukierunkowane na poprawę warunków nauki, w tym dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i z niepełnosprawnościami.
- C.3. Edukacja dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów.
  - C.3.1. Dostępne i wysokiej jakości wsparcie psychologiczne i pedagogiczne.
  - C.3.2. Różnorodna oferta zajęć dodatkowych, zarówno rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jak i wspierających w zakresie pojawiających się potrzeb i trudności.
  - C.3.3. Likwidowanie przestrzennych, organizacyjnych i mentalnych barier w dostępie do edukacji powszechnej dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i z niepełnosprawnościami.
- C.4. Doskonalenie systemu aktualizacji wiedzy nauczycieli oraz tworzenie zachęt dla korzystania przez nich z oferty aktualizacji i podnoszenia kompetencji i kwalifikacji.
- C.5. Działania na rzecz utworzenie nowego żłobka,

D. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTURY

Strategia postępowania

Potencjał, jakim dysponuje Gmina Skoroszyce pod względem zasobów dziedzictwa kulturowego stanowi o wyjątkowości i atrakcyjności regionu. Bogactwo zabytków kultury wymaga systematycznego prowadzenia działań dążących do poprawy stanu ich zachowania.

Nowoczesne obiekty kultury kształtować będą pozytywny wizerunek gminy. Podmioty działające w obszarze kultury powinny budować między sobą relacje, które pozwolą na czerpanie korzyści z wymiany doświadczeń, sprzyjąc będą tworzeniu zintegrowanej oferty kulturalnej oraz wyrównywaniu istniejących deficytów w dostępie do oferty kulturalnej w regionie. Impulsem do wzmocnienia uczestnictwa w kulturze powinny stać się wielofunkcyjne, interdyscyplinarne centra, stwarzające warunki do tworzenia i poznawania kultury, rozwijania zainteresowań, pasji i talentów. Równocześnie podmioty sektora kultury powinny wykorzystywać nowoczesne narzędzia technologiczne poszerzające katalog środków wyrazu i form dystrybucji, a tym samym pozwalające na dotarcie do szerszej grupy odbiorców. Ważę i znaczenie kulturowe ma także wspieranie twórców oraz animatorów kultury. Szczególną uwagę powinno się zwrócić na podniesienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz rodzin z dziećmi.

Bardzo ważnym zasobem dziedzictwa jest tradycja, żywe niematerialne przejawy kultury, odziedziczone po przodkach i przekazywane kolejnym pokoleniom. Wymagają one ochrony i opieki, szczególnie poprzez wsparcie folkloru, tradycji i sztuki ludowej.

Kierunki działań:

- D.1. Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego:
  - D.1.1. Ochrona i opieka nad zabytkami nieruchomymi i ruchomymi.
  - D.1.2. Działania na rzecz nadawania obiektom zabytkowym nowych funkcji użytkowych, m.in. związanych z działalnością kulturalną, edukacyjną oraz turystyczną.
  - D.1.3. Dokumentowanie, zachowywanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego i materialnego, w tym wprowadzenie otwartej licencji dla wzorów etnograficznych w oparciu o formy i motywy ludowe.
  - D.1.4. Wspieranie twórców ludowych, rzemiosła oraz produktów tradycyjnych i regionalnych.
- D.2. Zmiana jakości usług i dostosowanie oferty kultury do zmieniających się potrzeb odbiorców:
  - D.2.1. Poprawa jakości istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury kultury, a także adaptacja obiektów na cele kulturalne.
  - D.2.2. Tworzenie wspólnej oferty kulturalnej w ramach współpracy pomiędzy podmiotami kultury (sieciowanie).

- D.2.3. Poprawa otwartości instytucji kultury na różne potrzeby osób, w tym rodzin z dziećmi, osób z niepełnosprawnościami, seniorów.
- D.2.4. Zwiększanie różnorodności oferty instytucji kultury i wprowadzanie propozycji interdyscyplinarnych, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w celu podnoszenia dostępności i atrakcyjności oferty.
- D.2.5. Wspieranie aktywności twórców i animatorów kultury w łączności z odbiorcami.
- D.2.6. Wsparcie rozwoju kadr kultury, w tym animatorów kultury i menadżerów kultury.
- D.3. Wzmocnienie edukacji kulturalnej:
- D.3.1. Rozwijanie programów edukacji kulturalnej, ukierunkowanych na zróżnicowane grupy odbiorców, wspierających kształtowanie potrzeb i postaw oraz umożliwiających świadome i aktywne uczestnictwo w kulturze.
- D.3.2. Stymulowanie współpracy podmiotów sektora edukacji i kultury dla realizacji programów i propozycji kulturalnych rozwijających kompetencje kreatywne dzieci i młodzieży.
- D.3.3. Wspomaganie lokalnych inicjatyw i form twórczego uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych.
- D.3.4. Stymulowanie międzypokoleniowej wymiany wartości kulturowych poprzez różnorodne inicjatywy społeczne.
- D.4. Poprawa dostępności dla poszczególnych obiektów zabytkowych - odpowiednie oznakowanie na drogach i szlakach turystycznych.
- D.5. Opracowanie mapy turystycznej ze ścieżkami pieszymi, rowerowymi:
- oznaczenie ścieżek pieszo – rowerowych we wszystkich miejscowościach gminy,
  - wyznaczenie miejsc postojowych dla rowerów i samochodów.

E. WSPIERANIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Strategia postępowania

W związku ze zmianami, które zaszły w minionych dekadach, głównym adresatem działań przestają być osoby bezrobotne (których liczba systematycznie maleje), a stają się nimi osoby bierne zawodowo, w tym zwłaszcza kobiety (często sprawujące opiekę nad niesamodzielnymi członkami rodziny), osoby z niepełno sprawnościami i osoby w wieku 50+.

Początkujący przedsiębiorca kierując pierwsze swoje kroki do urzędu gminy oczekuje pomocy w zarejestrowaniu działalności gospodarczej oraz kompetentnych porad urzędowych.

Główne kierunki aktywizacji gospodarczej gminy to zainteresowanie ofertami inwestorów, wsparcie i promocja istniejącej przedsiębiorczości, rozwój przedsiębiorczości lokalnej.

Kierunki działań:

- E.1. Stworzenie zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.
- E.2. Wzrost liczby podmiotów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

F. BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW

Strategia postępowania

Bezpieczeństwo jest jedną z najbardziej podstawowych potrzeb człowieka. Tworzenie warunków zapewniających utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i odwiedzających go turystów. Najistotniejszą kwestią jest ciągle budowanie świadomości społecznej – uwrażliwianie mieszkańców na sytuacje kryzysowe, podnoszenie kompetencji dotyczących unikania zagrożeń i prawidłowych reakcji w przypadku ich wystąpienia. Niezbędne jest utrzymanie bieżącej gotowości służb do reagowania w przypadku jakichkolwiek zdarzeń zagrażających życiu, zdrowiu i mieniu.

Kierunki działań:

- F.1. Wzmacnianie świadomości społecznej w zakresie bezpieczeństwa, porządku publicznego i ratownictwa:
- F.1.1. Edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

- F.1.2. Promocja postaw wrażliwości i prawidłowego reagowania w sytuacjach kryzysowych.
- F.1.3. Działania informacyjno-edukacyjne na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
- F.2. Podnoszenie potencjału służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo:
- F.2.1. Doposażanie służb w wysokiej jakości sprzęt ratunkowy oraz budowa i modernizacja ich siedzib.
- F.2.2. Doszkalanie pracowników służb poprzez szkolenia, ćwiczenia ratownicze itp.
- F.3. Rozwój i integracja systemów ratownictwa oraz elektronicznego systemu zarządzania bezpieczeństwem.

Do uczestnictwa w realizacji priorytetu MIESZKAŃCY - Gmina Skoroszyce zaprasza:

- instytucje pozarządowe i przedsiębiorców - do partnerstwa dla samorządu w kreowaniu i realizacji lokalnych usług publicznych,
- młodzież - do angażowania się w inicjatywy na rzecz swych społeczności lokalnych;
- pedagogów i szkoły podstawowe - do inspirowania i popularyzacji aktywności i działania wśród młodzieży,
- przedsiębiorców - do wspierania lokalnych społeczności i inicjatyw obywatelskich w gminie,
- potencjalnych mieszkańców - do wybierania Gminy Skoroszyce jako miejsca budowy domów zamieszkania.

Dla realizacji priorytetu MIESZKAŃCY - Gmina Skoroszyce proponuje i zapewni:

- gotowość wspierania oddolnych inicjatyw skierowanych do lokalnej społeczności,
- kompleksową informację dla osób prywatnych w procesach przygotowania inwestycji mieszkaniowych,
- podjęcie starań uzyskania dofinansowania dla podejmowanych inicjatyw obywatelskich,
- przyjazny klimat dla realizacji przedsięwzięć edukacyjnych i kulturalnych,
- wsparcie procesów zmian w edukacji przez realizację projektów finansowanych z krajowych i międzynarodowych środków publicznych.

ŚRODOWISKO

CEL STRATEGICZNY

Kluczową ideą w zakresie polityki środowiskowej powinien być zrównoważony rozwój, czyli takie gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego, które zakłada również możliwość użytkowania tych zasobów dla przyszłych pokoleń.

Można postawić tezę, iż po okresie programowania i realizacji programów zogniskowanych wokół rozwoju gospodarczego, tworzenia nowych terenów inwestycyjnych oraz rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej, jest czas na skupienie działań na rzecz poprawy jakości życia i przestrzeni zamieszkania, czego nieodłącznym elementem jest dobry stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego. Nie odchodząc od dalszej poprawy to zagrożenia środowiskowe stają się obecnie kluczowym wyzwaniem.

Życie w przyjaznym otoczeniu, w środowisku przyrodniczym o dobrej kondycji, stanowi o jakości życia i dobrym samopoczuciu, zarówno mieszkańców jak i przyjezdnych.

Obok istotnej roli edukowania społeczeństwa na temat stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz wpływie na nie działalności człowieka, zarówno negatywnym, jak również pozytywnym, kluczowe zagrożenia strategiczne to:

- dalsze działania na rzecz poprawy jakości powietrza,
- adaptacja do zmian klimatycznych, łagodzenie skutków tych oraz wspieranie inicjatywy w kierunku energooszczędnej gospodarki i rozwój energetyki opartej o alternatywne źródła energii,
- racjonalizacja gospodarki odpadami,
- intensyfikacja działań ochronnych i kształtujących bioróżnorodność środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu.

Jednym z kluczowym problemów o skali globalnej, są skutki zmian klimatycznych. Jedną z metod, mającą wymiar przestrzenny, służącą do ograniczania negatywnych skutków tych zmian, jest zestaw technik związanych z usługami ekosystemów zwany zieloną i błękitną infrastrukturą, która łączy politykę ekologiczną z zagrożeniami planowania i zagospodarowania przestrzennego. Problematyka poprawy odporności środowiska na zmiany klimatyczne przejawiać się będzie w kierunkach działań we wszystkich podobszarach interwencji – powietrzu, wodach, energetyce, odpadach oraz bioróżnorodności, ochronie przyrody i krajobrazu.

Biorąc pod uwagę powyższe, jako cel szczegółowy dla obszaru ŚRODOWISKO przyjmuje się:

Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomi ekologicznie mieszkańcy gminy

Nieodłącznym elementem dobrej strategii jest odpowiednia kampania promocyjna i edukacyjna. Samorząd Gminy podejmuje szereg działań.

Kierunki działań:

A. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA

Strategia postępowania

Poprawa jakości powietrza to jedno z kluczowych działań zgodnie z przyjętą ideą zrównoważonego rozwoju. Podstawowym działaniem są działania skierowane w kierunku likwidacji palenisk opalanych paliwami stałymi lub palenisk o niskosprawnych instalacjach. Niezależnie od ograniczenia

zanieczyszczeń pyłowych, problemem pozostaje nadal duże zanieczyszczenie dwutlenkiem węgla, za jego emisje odpowiedzialny jest również transport. Działaniem wspierającym politykę niskoemisyjności transportu, będzie rozbudowa systemu ścieżek rowerowych, jako narzędzia nie tylko poprawiającego walory rekreacyjne, ale aktywnego korzystania z tego środka transportu – przede wszystkim na krótkich odcinkach, jako formy dojazdu do pracy czy szkoły.

Do osiągnięcia poprawy jakości środowiska przyczynią się działania ukierunkowane na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, obejmujące poprawę efektywności energetycznej, rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych. Dużą rolę pełnią tu planowane i przeprowadzane termomodernizacje obiektów gminnych, będące często wzorem i kierunkiem zmian sugerowanych mieszkańcom gminy. Gmina powinna dążyć do wyeliminowania spalania węgla w obiektach gminnych oraz budynkach mieszkalnych.

Kierunki działań:

- A.1. Przeprowadzenie termomodernizacji i wymiany kotłów na ekologiczne w obiektach gminnych.
- A.2. Przeprowadzanie działań edukacyjnych dot. szkodliwości spalania odpadów w paleniskach indywidualnych.
- A.3. Wsparcie inwestycji proekologicznych dla mieszkańców (zmiana ogrzewania na ekologiczne w budynkach indywidualnych).
- A.4. Realizacja akcji profilaktyczno – informacyjnych o zagrożeniach wynikających ze spalania węgla i miału węglowego, porównanie je z alternatywnymi źródłami energii.

B. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA***Strategia postępowania***

Woda to niezbędny składnik życia na Ziemi. Jednym z kluczowych postulatów istotnych z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju i zwiększenia odporności na negatywne skutki zmian klimatycznych jest kompleksowy system poprawy retencyjności zlewni, który wpływa nie tylko na poprawę warunków hydrologicznych i klimatycznych, ale również na krajobraz i jakość życia mieszkańców. Wzrost retencji obok poprawy odporności środowiska na zmiany klimatyczne łagodzi niekorzystne skutki tych zmian. Jednym z efektów tych zmian są coraz częściej zdarzające się okresy susz, stąd istotną kwestią będzie opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu związanego z retencjonowaniem wody i właściwa gospodarka wodna, w tym oszczędne gospodarowanie wodą.

Niezmiernie ważną rolę ma tu do spełnienia tzw. mała i mikroretencja (m.in. w ramach tzw. niebieskiej infrastruktury). Do kluczowych kwestii należy również poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez m. in. ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód powierzchniowych i gruntowych. Istotnym jest także odpowiednie zagospodarowywanie terenów zagrożonych powodzią, suszą hydrologiczną, m. in. poprzez ograniczanie zabudowy w terenach zalewowych i na części stoków osuwiskowych a także poprzez wprowadzanie małej retencji i śródpolnych zadrzewień i zakrzewień poprawiających warunki klimatyczno-hydrologiczne. Z drugiej strony jednym ze skutków zmian klimatycznych są coraz częściej pojawiające się gwałtowne ulewy, który niejednokrotnie negatywne skutki w postaci lokalnych podtopień. Na terenie gminy istnieje dalsza potrzeba modernizacji systemu wodociągów i budowa kanalizacji.

Kierunki działań:

- B.1. Rozwój małych form retencji i mikroretencji oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i innych form zwiększających retencyjność terenu.
- B.2. Działania na rzecz retencjonowania wody (tzw. mała retencja).
- B.3. Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i optymalizacja zużycia wody.
- B.4. Budowa systemu kanalizacyjnego,
- B.5. Ochrona wód podziemnych.

C. ENERGETYKA ODNAWIALNA

Strategia postępowania

Ważnym zadaniem będzie zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej i ciepła. Jednocześnie ze wzrostem udziału energii odnawialnej – opartej głównie na energii słonecznej i biomasie, należy rozwijać działania zmierzające do poprawy efektywności energetycznej, poprzez rozwój energooszczędnego budownictwa.

Na terenie Gminy Skoroszyce występują obszary o szczególnie wysokich walorach fizjonomicznych krajobrazu. W niniejszym opracowaniu dla obszarów o szczególnie wysokich walorach fizjonomicznych krajobrazu proponuje się ustalanie zakazów lokalizacji obszarowych, punktowych i liniowych krajobrazowych degradujących walory fizjonomiczne, w szczególności elektrowni wiatrowych powyżej 30 m wysokości liczonej wraz z rotorem, nowoprojektowanych linii wysokiego napięcia powyżej 110 kV oraz punktowych dominant w postaci masztów, urządzeń technologicznych i innych powyżej 30 m.

Kierunki działań:

C.1. Rozwój energetyki opartej o geotermię, małą hydroenergetykę i inne alternatywne źródła energii uwzględniające regionalną specyfikę.

C.2. Działania na rzecz powstania klastra energii celem którego jest wytwarzanie i równoważenie zapotrzebowania energią z odnawialnych źródeł energią.

C.3. Promocja i edukacja w dziedzinie przechodzenia na pozyskiwanie energii z czystych ekologicznie źródeł.

C.4. Promocja i edukacja w zakresie zmiany stylu życia w kierunku oszczędzania energii i ograniczania jej zużycia.

D. RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI

Strategia postępowania

Wraz ze wzrostem poziomu życia wzrasta ilość wytwarzanych odpadów, których ilość skłania do podjęcia koniecznych działań zmierzających do zmniejszenia ich wytwarzania, czy wręcz zapobiegania ich powstawaniu. Kolejną istotną kwestią jest przygotowanie odpadów do ponownego użycia, recyklingu oraz wprowadzanie metod odzysku i unieszkodliwiania, zwłaszcza intensyfikacja odzysku szkła, metali, tworzyw sztucznych, papieru i tektury. Należy również dążyć do ograniczenia ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach. Innymi słowy nacisk należy położyć na cykl życia produktów, w sposób pozwalający oszczędzać zasoby, zapobiegać powstawaniu odpadów i zamknąć obieg gospodarowania odpadami. Istotnym jest stworzenie systemu zachęt do ponownego użycia odpadów oraz zintensyfikowanie działań na rzecz lepszego segregowania i kontroli odpadów. Nadal ważnym zagadnieniem jest wzrost udziału odpadów selektywnie zebranych.

Kierunki działań:

D.1. Działania edukacyjne w zakresie sposobów zmniejszania wytwarzania odpadów:

D.1.1. Edukacja prośrodowiskowa w szkołach wszystkich poziomów nauczania w zakresie świadomej konsumpcji i istoty właściwej selekcji i wytwarzania odpadów.

D.1.2. Edukacja przedsiębiorców i mieszkańców.

D.1.3. Kampanie promujące problematykę zapobiegania lub ograniczania wytwarzania odpadów oraz ich przetwarzania w formie wydarzeń/eventów w lokalnych społecznościach w ramach lokalnych uroczystości lub osobnych wydarzeń związanych z gospodarką odpadami.

D.2. Likwidacja dzikich wysypisk odpadów.

D.3. Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy.

E. OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE BIORÓŻNORODNOŚCI

Strategia postępowania:

Zasoby przyrodnicze są dobrem wpływającym nie tylko na jakość życia mieszkańców gminy, ale również na turystykę i rekreację. Istotne będzie wsparcie przy wdrażaniu programów turystyki kwalifikowanej oraz przy rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i innych działaniach sprzyjających poprawie jakości środowiska przyrodniczego. Osobną kategorią stanowi problem „zaśmiecenia” reklamami, zwłaszcza wzdłuż dróg.

Potrzeba ochrony przyrody i krajobrazu, jako wspólnego dobra, będzie jednym z kluczowych elementów edukacji. Szeroki zakres edukacji, od poziomu szkolnego po dorosłych obywateli, wpisując się będzie w ideę kształtowania właściwych postaw zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju. Dobra jakość środowiska przyrodniczego wpływa na jakość przestrzeni zamieszkania, a więc na jakość życia mieszkańców.

Kierunki działań:

E.1. Utrzymanie różnorodności biologicznej, preferującej stosowanie nasadzeń gatunków rodzimych, bez wprowadzania inwazyjnych gatunków obcych.

E.2. Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności terenów atrakcyjnych przyrodniczo.

E.3. Edukacja społeczeństwa i działania na rzecz potrzeby ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

E.4. Ochrona zwierząt.

Do uczestnictwa w realizacji priorytetu ŚRODOWISKO - Gmina Skoroszyce zaprasza:

- mieszkańców gminy i przedsiębiorców – do sukcesywnej wymiany palenisk na ekologiczne oraz minimalizacji wytwarzania odpadów,
- mieszkańców gminy – do wykorzystania możliwości realizacji przedsięwzięć związanych z mikroretencją w ramach ogólnopolskiego programu „Moja Woda” oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii w ramach ogólnopolskiego programu „Mój prąd”, Czyste Powietrze, gminne dotacja dla osób fizycznych na wymianę kotłów. Środki z NFOŚiGW oraz NFOŚiGW. Dotacja na zbieranie i utylizację azbestu z WFOŚiGW.
- placówki oświatowe i przedsiębiorców do realizacji wspólnych przedsięwzięć przybliżających uczniom profile zawodowe w gospodarce lokalnej.

Dla realizacji priorytetu ŚRODOWISKO - Gmina Skoroszyce proponuje i zapewni:

- wsparcie budżetu gminy dla mieszkańców na wymianę źródeł ciepła na ekologiczne,
- wsparcie wiedzą przy składaniu wniosków do programów ogólnopolskich,
- realizację programów edukacyjnych z zakresu wdrażania i wykorzystania zielonej i niebieskiej infrastruktury,
- programy edukacyjne i poznawcze dla placówek oświatowych, mieszkańców i turystów,
- przyjazny klimat dla realizacji przedsięwzięć proekologicznych
- zachowanie unikalnych walorów przyrodniczych i ciągłości procesów ekologicznych poprzez tworzenie na tych obszarach np. ścieżek edukacyjnych

-

GOSPODARKA

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy

Kierunki działań:

A. ROZWÓJ PRZEDSIĘBORCZOŚCI

Strategia postępowania

Trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy jest podstawowym warunkiem zmniejszania rozmiarów bezrobocia i wzrostu zamożności mieszkańców. Przyczynia się on także do wzrostu dochodów budżetu gminy, co w konsekwencji umożliwia przeznaczanie coraz większych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb społecznych w zakresie mieszkalnictwa, edukacji, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury i sztuki, sportu i rekreacji oraz bezpieczeństwa publicznego.

Skala i tempo rozwoju gospodarki lokalnej uzależnione są od czynników i uwarunkowań, na które gmina nie ma często bezpośredniego wpływu. Niemniej jednak, władze Gminy w sposób pośredni mogą oddziaływać na stan zagospodarowania gminy. Istotnym czynnikiem rozwoju jest sektor usług rynkowych. Ma on bardzo duże znaczenie dla konkurencyjności gospodarki, a także dla jakości życia mieszkańców. Konieczne jest podjęcie działań na rzecz rozwoju nowoczesnych usług rynkowych, uwzględniających potrzeby ludzi młodych i starzejącego się społeczeństwa.

Kierunki działań:

- A.1. Działania promujące rozwój przedsiębiorczości w regionie.
- A.2. Wsparcie dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność lub wdrażających nowe rozwiązania biznesowe (usługi prawne, księgowe i podatkowe, coaching).
- A.3. Szczególne ukierunkowanie wsparcia dla firm rodzinnych.

B. TURYSTYKA, SPORT I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO

Strategia postępowania

Tworzenie warunków dla rozwoju sektora usług, w tym usług „czasu wolnego” jest elementem wpływającym na wzrost atrakcyjności gminy, a obecnie sektor ten nie jest jeszcze dostatecznie rozwinięty i konkurencyjny.

W obecnych czasach widoczne jest coraz większe zainteresowanie walorami przyrodniczymi i możliwościami aktywnego wypoczynku, tak dla młodzieży, rodzin, osób pracujących jak i w podeszłym wieku. Teren gminy stwarza możliwości dla rozwoju oferty turystyki dla wszystkich tych grup, aktywnej oraz różnych form turystyki specjalistycznej. Dlatego podejmowane działania koncentrować się będą na rozwijaniu oferty wykorzystującej potencjały miejsc o najcenniejszych walorach przyrodniczych, szczególnie związanej z rozwojem zintegrowanej sieci tras rowerowych i turystyki pieszej.

Kształtowanie oferty turystycznej wspierane będzie aktywną promocją i marketingiem terytorialnym przy wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi i środków komunikacyjnych.

Kierunki działań:

- B.1. Wsparcie i promocja rozwiązań przyjaznych dla środowiska.
- B.2. Rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej, w tym na potrzeby turystyki rowerowej i pieszej,
- B.3. Wsparcie infrastruktury towarzyszącej na szlakach rowerowych i pieszych.
- B.4. Wsparcie i rozwój miejsc aktywnego spędzania czasu.
- B.6. Zainicjowanie forum środowisk turystycznych.
- B.7. Intensyfikacja i cyfryzacja oferty turystycznej, wykorzystanie „nowych” mediów.
- B.8. Wprowadzanie nowych funkcji i rozwój systemu informacji turystycznej.

C. ZINTEGROWANY I ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT, POPRAWA DOSTĘPNOŚCI DO INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ.

Strategia postępowania

Transport ma istotne znaczenie nie tylko dla rozwoju gospodarki, ale także dla poprawy jakości życia mieszkańców. Rozwój infrastruktury transportowej polegać będzie na sukcesywnej modernizacji istniejących elementów oraz tworzeniu jej nowych segmentów. Kluczowe znaczenie będą miały inwestycje drogowe.

Stan infrastruktury komunikacyjnej gminy i regionu może być postrzegany jako bariera rozwoju regionalnego, a poprawa dostępności stała się jednym z celów strategicznych Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy to istotna potrzeba i jest to istotny warunek, którego spełnienie umożliwi rozprzestrzenienie się procesów rozwojowych, a też przyczyni się do integracji regionu w wymiarze gospodarczym i rynków pracy, a dla mieszkańców - dostępu do usług oferowanych w ośrodkach gminnych, powiatowych i wojewódzkich.

Kierunki działań:

- C.1. Zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego poprzez przywracanie i reorganizację regionalnych oraz lokalnych połączeń autobusowych.
- C.2. Podniesienie jakości przewozów autobusowych.
- C.3. Budowa dróg rowerowych oraz integracja ich z istniejącym systemem transportu publicznego, tworzenie warunków dla ich pełnego wykorzystania w codziennych dojazdach.
- C.4. Budowa i modernizacja dróg, poprawa jakości nawierzchni.
- C.5. Wdrażanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego.

Do uczestnictwa w realizacji priorytetu GOSPODARKA - Gmina Skoroszyce zaprasza:

- Starostwo Powiatowe w Nysie,
- przedsiębiorców - do prowadzenia działalności na terenie gminy i oferowania usług,
- lokalne firmy rodzinne - do rozwijania działalności, poszerzania asortymentu produktów i usług, a także zgłaszania potrzeb i wsparcia ze strony administracji samorządowej,
- firmy wspierające biznes (księgowe, informatyczne, marketingowe, promocyjne) do współdziałania i wspierania z lokalnymi przedsiębiorcami,
- firmy transportowe - do oferowania lokalnych i regionalnych połączeń na terenie gminy, dostępnych i ukierunkowanych na potrzeby mieszkańców.

Dla realizacji priorytetu GOSPODARKA - Gmina Skoroszyce proponuje i zapewni:

- zaangażowanie we wspieraniu lokalnej i rodzinnej przedsiębiorczości,
- „urząd przyjazny przedsiębiorcy”,
- wsparcie informacyjne i promocyjne turystyki i wypoczynku na terenie gminy,
- wspieranie i zasilanie informacyjne turystycznych platform informacyjnych,
- współdziałanie w analizie potrzeb komunikacyjnych na terenie gminy,
- wdrażanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego,
- działania promujące konieczność poprawy dostępności komunikacyjnej, jako warunku rozwoju przedsiębiorczości w regionie,
- wsparcie promocyjne dla przedsiębiorstw transportowych oferujących wysoką jakość usług na poziomie gminnym i regionalnym.

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG

CEL STRATEGICZNY

Współczesna infrastruktura i szeroki dostęp do usług cyfrowych

A. WYKORZYSTANIE INFRASTRUKTURY TELEKOMUNIKACYJNEJ

Strategia postępowania

Obecnie nowoczesne platformy informacyjne i komunikacyjne stwarzają szerokie możliwości w zakresie rozwoju aplikacji mobilnych związanych m.in. z konkretnymi usługami publicznymi. Dzięki nim mieszkańcy i osoby odwiedzające gminę w przyszłości będą miały szanse swobodnie – niezależnie od miejsca i czasu - korzystać ze spersonalizowanej treści informacji o gminie, jej zasobach, bieżących wydarzeniach i sprawach potrzebnych im w codziennym życiu. Dynamika tych zmian oraz rozwoju tzw. „nowych mediów” na świecie i w Polsce, na tle różnych wyzwań społecznych (edukacja i praca na odległość, porady zdrowotne na odległość, monitoring osób starszych, integracja osób starszych w życiu społecznym) – jest obecnie duża i interesująca w wykorzystaniu na terenie Gminy. Przy budowie ww. usług można wykorzystać wsparcie finansowe w ramach konkursów i projektów dotyczących cyfrowego udostępniania regionalnych zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego, a także zasobów wspierających rozwój turystyki.

Kierunki działań:

- A.1. Wsparcie i promocja wykorzystania rozwiązań w zakresie „nowych mediów”.
- A.2. Wykorzystanie możliwości aplikacji mobilnych na potrzeby poprawy komunikacji z mieszkańcami, bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, nauki, kultury, turystyki rowerowej, pieszej.
- A.3. Wykorzystanie możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych na rozwój i udostępnianie zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego.

B. DOSTĘPNOŚĆ DO ZASOBÓW I E-USŁUG GMINY (CYFRYZACJA ZASOBÓW)

Strategia postępowania

Cyfryzacja gospodarki i społeczeństwa jest jedną z najbardziej dynamicznych zmian naszych czasów, następuje bardzo szybki rozwój usług cyfrowych, w tym e-administracji. Daje to zapewnienie obywatelom i firmom wygodniejszego dostępu do informacji i usług publicznych, poprawę ich jakości, szybkości obsługi oraz zwiększenie uczestnictwa obywateli i podmiotów w procesach demokratycznych. W tym przypadku stroną podażową jest administracja publiczna, natomiast klientami są obywatele, podmioty gospodarcze oraz klienci wewnętrzni, czyli inne jednostki administracji publicznej.

Odpowiedzią na wyzwania związane z szybkim rozwojem technologii cyfrowych jest cyfrowa transformacja różnych sfer działalności, w tym szczególnym rodzajem zmiany organizacyjnej dla administracji publicznej. Kluczowym, strategicznym kierunkiem informatyzacji usług publicznych ma być koncepcja państwa usługowego, która uwzględnia zasady służebności wobec obywateli i przedsiębiorców, bezpieczny dostęp do sieci i usług publicznych, bieżący i łatwy dostęp do danych publicznych, a także rozwijanie cyfrowych kompetencji obywateli.

Zakres prac związanych z cyfryzacją i udostępnianiem zasobów obejmuje w szczególności prowadzenie prac digitalizacyjnych, tworzenie i rozwijanie zbiorów cyfrowych wraz z zapewnieniem warunków bezpiecznego ich przechowywania, udostępnianie i scalanie informacji oraz tworzenie i rozwijanie platform dystrybucji treści cyfrowych. Wszystko po to, by tworzone zasoby cyfrowe były jak najpełniejsze i jak najłatwiej dostępne dla każdego obywatela.

Kierunki działań:

- B.1. Cyfryzacja usług w administracji publicznej (m.in. elektroniczne systemy zarządzania, integracja usług, bezpieczeństwo danych).
- B.2. Udostępnianie otwartych danych publicznych.
- B.3. Cyfrowe rozwiązania w gospodarce przestrzennej i rejestrach geodezyjnych.
- B.4. Elektroniczne systemy do realizacji zamówień publicznych.
- B.5. Rozwiązania z zakresu cyfryzacji w nauce i edukacji, pracy.
- B.6.. Digitalizacja i upowszechnianie zasobów dóbr kultury.
- B.7.. Systemy informacji i promocji turystycznej.

Do uczestnictwa w realizacji priorytetu ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG - Gmina Skoroszyce zaprasza:

- przedsiębiorców z branży IT do prowadzenia działalności na terenie gminy i oferowania usług oraz treści lokalnych,
- instytucje publiczne do zgłaszania informacji lokalnych na potrzeby platformy informacyjnej Gminy,
- mieszkańców do korzystania z usług administracyjnych on-line oraz z innych usług publicznych zapewnianych drogą elektroniczną,
- młodzież, placówki oświatowe i wszystkich pasjonatów „nowych mediów” do współtworzenia zasobów i treści informacyjnych,
- pomysłodawców - do kreowania i generowania nowych rozwiązań cyfrowych na terenie gminy, wspierających rozwój, dostępność usług i wykorzystanie zasobów gminy.

Dla realizacji priorytetu ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I DOSTĘPNOŚCI USŁUG - Gmina Skoroszyce proponuje i zapewni:

- zaangażowanie w tworzenie mechanizmu tworzenia platformy informacyjnej do rozwoju nowych usług publicznych on-line,
- wspieranie i zasilanie informacyjne platform informacyjnych i komunikacyjnych,
- własne pomysły i współudział w realizowanych projektach.

6. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA.

Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce zostanie zatwierdzona i przyjęta do realizacji uchwałą Rady Gminy. Urząd Gminy jest jednostką z wysoce rozwiniętą strukturą organizacyjną i dysponuje doświadczoną kadrami wystarczającą do podjęcia realizacji niniejszej Strategii. Władze gminy mogą oczywiście przyznawać poszczególne zakresy odpowiedzialności innym jednostkom, także w postaci porozumień. Wdrażanie Strategii będzie elementem bieżącej, a nawet rutynowej działalności gminy i jej organów, także dlatego, że zapisy Strategii, aby były zrealizowane, powinny być przełożone na formalne dokumenty, w tym budżet gminy i Wieloletnią Prognozę Finansową (WPF), gdzie zostaną doprecyzowane ich koszty wraz z udziałem środków zewnętrznych.

a. System monitorowania, ewaluacji i oceny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce.

Monitorowanie Strategii Rozwoju.

System monitorowania jest ważnym elementem w procesie wdrażania programu rozwoju. Dane z monitoringu służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Zakłada się, że instytucją odpowiedzialną za ogólną koordynację i monitorowanie procesu realizacji strategii będzie Urząd Gminy Skoroszyce.

Zadaniem będzie w szczególności:

- zbieranie i przekazywanie partnerom społecznym i gospodarczym informacji o dostępnych źródłach finansowania zewnętrznego (kierowanie potencjalnych beneficjentów do odpowiednich instytucji),
- wyrażanie opinii co do zgodności proponowanych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z zapisami programu rozwoju,
- wydawanie opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami Strategii Rozwoju (w przypadku gdy taka opinia jest wymagana),
- inicjowanie i koordynowanie opracowania średniookresowych dokumentów programowych (np. Strategia Rozwoju bazy oświatowej, Strategia Rozwoju usług społeczeństwa informacyjnego),
- informowanie społeczności lokalnej o istnieniu Strategii Rozwoju i obranych kierunkach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania.

Ewaluacja.

Ewaluacja *ex-post*, dokonywana po realizacji Strategii, służy określeniu w jaki sposób oraz w jakim stopniu udało się osiągnąć zamierzone cele strategiczne. Ma pomóc osobom zarządzającym wdrażaniem Strategii w uzyskaniu odpowiedzi na pytania:

- czy zrealizowane projekty wydatnie przyczyniły się do poprawy jakości życia i pracy mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych na terenie gminy?
- czy zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym, które dokonały się na skutek realizacji Programu były zgodne z zakładanymi oczekiwaniami?
- czy działania zrealizowane w ramach przyjętych projektów odpowiadały oczekiwaniom interesariuszy?

W procedurze ewaluacji ocenie powinny podlegać też niezamierzone (pozytywne i negatywne) efekty realizacji Strategii. Narzędziami wykorzystywanymi w procesie ewaluacji są:

- analiza zagregowanych wskaźników rezultatu,
- analiza wskaźników strategicznych (kontekstowych),
- badania społeczne,
- badania typu desk-research.

Ewaluacja jest oceną efektów podejmowanych działań, stąd potrzebne będą dane o rezultatach wdrażania Strategii, pozyskane w trakcie monitoringu. Rolą raportu ewaluacyjnego jest zidentyfikowanie niedoskonałości i braków przyjętego Strategii Rozwoju oraz wskazanie

i wprowadzenie odpowiednich rozwiązań i udoskonaleń służących ich zniwelowaniu, po to, aby proces zarządzania strategicznego przebiegał sprawnie i nie blokował dynamiki rozwoju gminy. Wnioski płynące z przeprowadzonej analizy ewaluacyjnej *ex-post* będą stanowiły także niezwykle istotny materiał przy formułowaniu nowego programu rozwoju, pod kątem zmieniającej się sytuacji w gminie i jej otoczeniu oraz pojawiających się nowych potrzebach i wyzwaniach rozwojowych.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030 prowadzić powinna do osiągnięcia rezultatów, które wynikają z przyjętych celów strategicznych oraz kierunków działań. Poniżej zaprezentowano listę najważniejszych rezultatów dla każdego z celów wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia.

Dane dotyczące zaproponowanych powyżej wskaźników dostępne są w ramach oficjalnej statystyki GUS i będą pozyskiwane m.in. z Banku Danych Regionalnych GUS, sprawozdań gminnych oraz z referatów Urzędu Gminy Skoroszyce. Wskaźniki te w większości zostały wykorzystane w części diagnostycznej, przy opisie sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Monitoring powinien być realizowany w cyklach raz na dwa lata.

Tabela 10. Wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce

Nazwa celu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Oczekiwany trend	Źródło
I. Poprawa standardu życia mieszkańców	stopa bezrobocia	%	\	GUS
	dochód gminy na 1 mieszkańca,	zł	/	GUS
	średni poziom zarobków mieszkańców gminy	zł	/	GUS
	odsetek osób korzystających z pomocy społecznej,	%	\	GUS
	przeciętne trwanie życia	lata	/	GUS
	współczynnik skolaryzacji brutto na poszczególnych poziomach edukacji,	%	/	GUS
	wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64	%	/	GUS
	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	/	GUS
II. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomi ekologicznie mieszkańcy gminy	średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 na najbliższej stacji pomiarowej	µg/m ³	\	WIOŚ Opole
	powierzchnia terenów zieleni publicznej	ha	/	GUS
	liczba pomników przyrody	szt.	/	GUS
	stan/potencjał ekologiczny JCWP na terenie gminy	klasa	/	GIOŚ-RWMŚ Opole

	średnia wartość promieniowania elektromagnetycznego na terenach wiejskich województwa opolskiego	V/m	/	GIOŚ- RWMŚ Opole
	stopień zwodociągowania gminy	%	/	GUS
	stopień skanalizowania gminy	%	/	GUS
	liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem	liczba gospodarstw	/	GUS
	odsetek odpadów zbieranych selektywnie w stosunku do ogółu zebranych	%	/	GUS
III. Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	wartość wskaźnika przedsiębiorczości	szt.	/	GUS
	liczba nowych podmiotów gospodarczych/rok,	szt.	/	GUS
	długość wyremontowanych, zmodernizowanych dróg w km/rok,	km	/	GUS
	długość dróg o „nawierzchni cichej”	km	/	GUS
IV. Współczesna infrastruktura i szeroki dostęp do usług cyfrowych	liczba publicznych punktów dostępu do Internetu	szt.	/	UG
	liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa, techniczna)	szt.	/	GUS

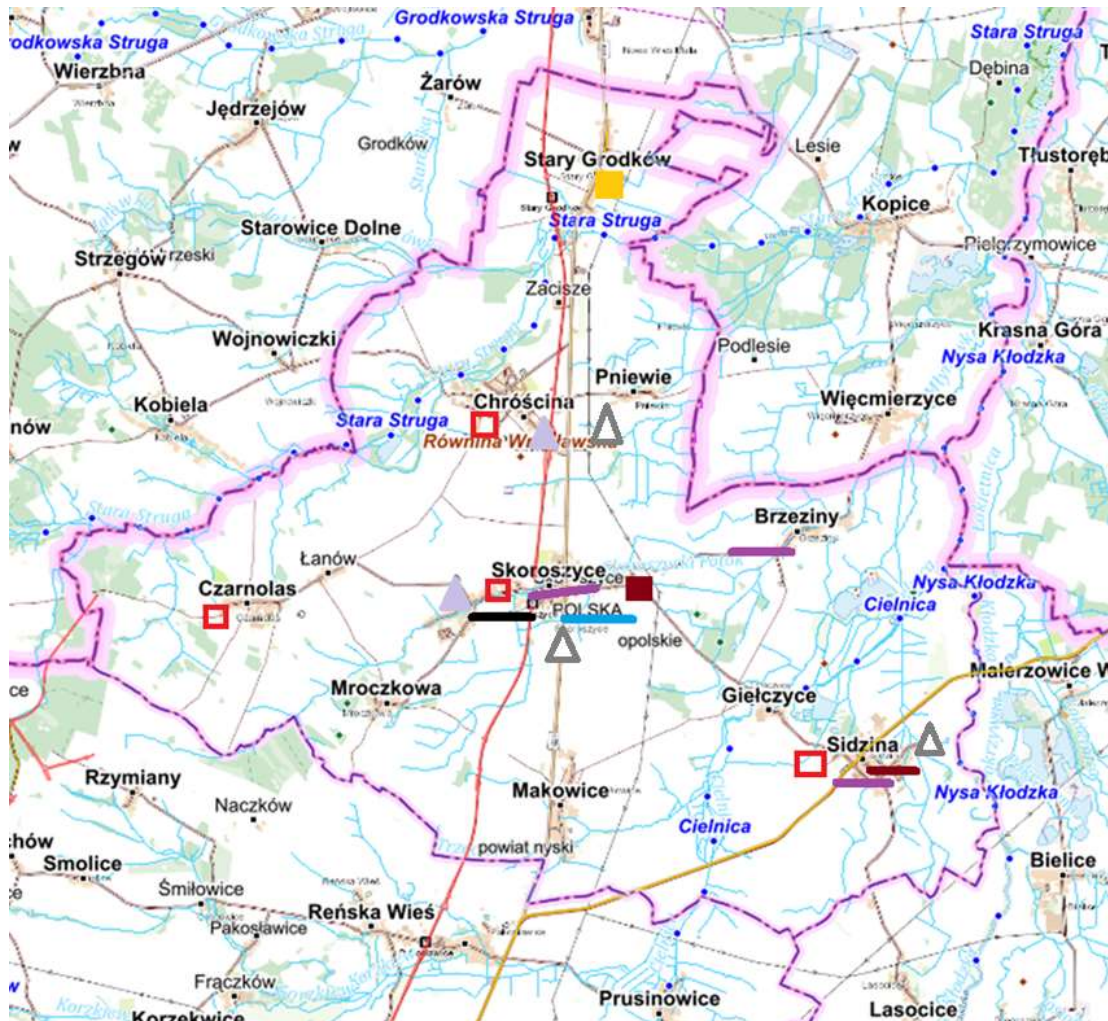
7. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest obowiązkowym elementem strategii. Obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie.

Podstawowe dane wykorzystane do kreślenia modelu struktury przestrzennej przedstawiono na rysunkach poniżej. Rysunki przedstawiają:

- lokalizację obszarów zabudowanych i układu transportowego (drogowy, kolejowy)
- lokalizację obszarów leśnych,
- lokalizację obszarów chronionych,

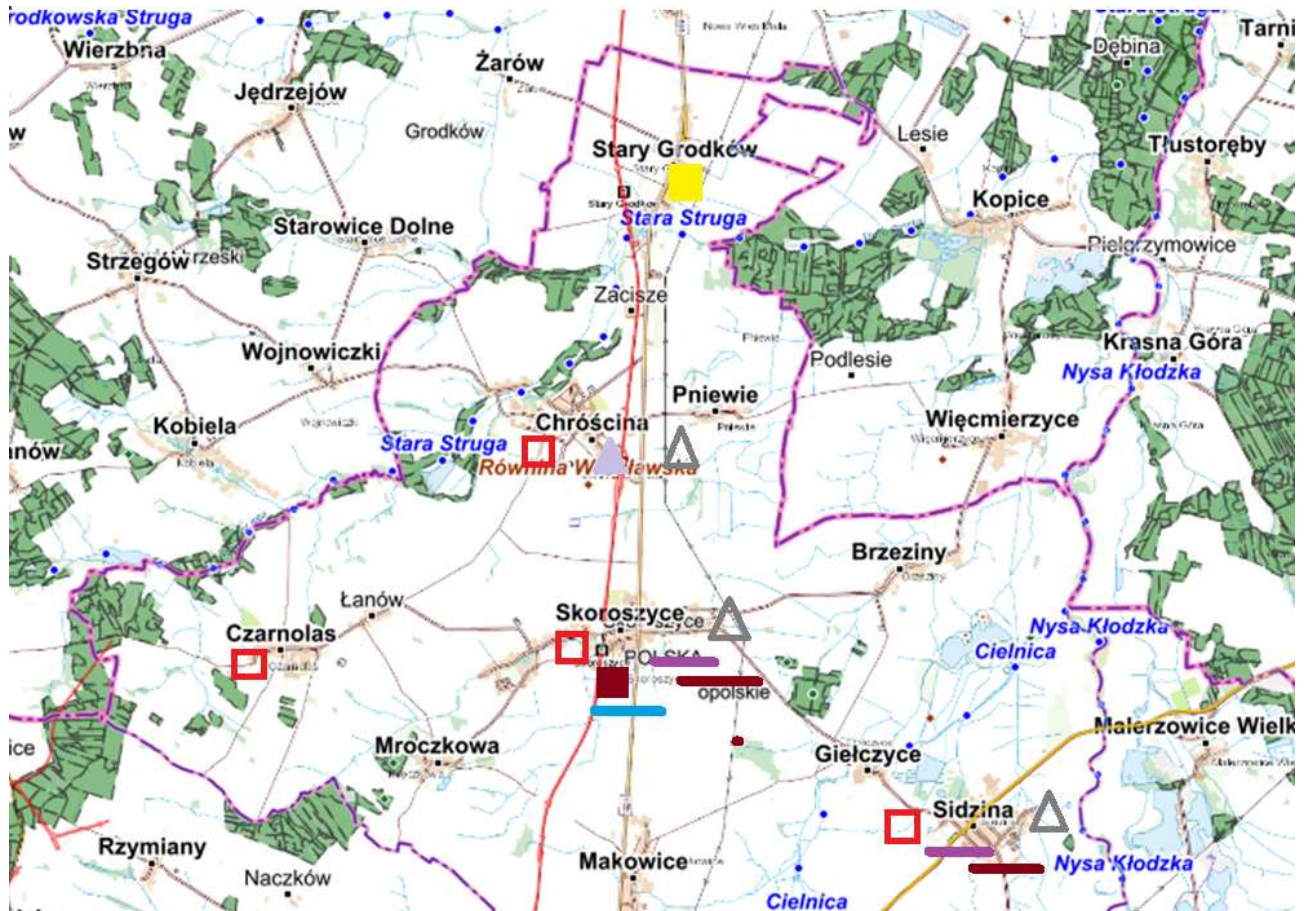
Rysunek 49. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skoroszyce – obszary zabudowane, układ transportowy (drogowy, kolejowy)

Źródło: <https://polska.e-mapa.net/>

Rysunek 50. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skoroszyce – obszary leśne

Źródło: <https://polska.e-mapa.net/>

OZNACZENIA

LASY

PLANOWANE INWESTYCJE

▲ modernizacja obiektów sportowych

▲ modernizacja zakładów

□ modernizacja obiektów edukacji

■ renowacja zabytków

— budowa obiektów wodociągowych

— budowa obiektów kanalizacyjnych

— modernizacja infrastruktury drogowej

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Stworzono takie założenia jak:

W zakresie rozwoju infrastruktury drogowej zaplanowano:

- Przebudowa dróg gminnych,

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej zaplanowano:

- Budowa, modernizacja sieci wodociągowej,
- Budowa sieci kanalizacyjnej,
- Modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Termomodernizacja budynków gminnych,
- Modernizacja przedszkola, szkoły
- Przebudowa miejsc spotkań mieszkańców,

W zakresie rozwoju potencjału środowiskowego:

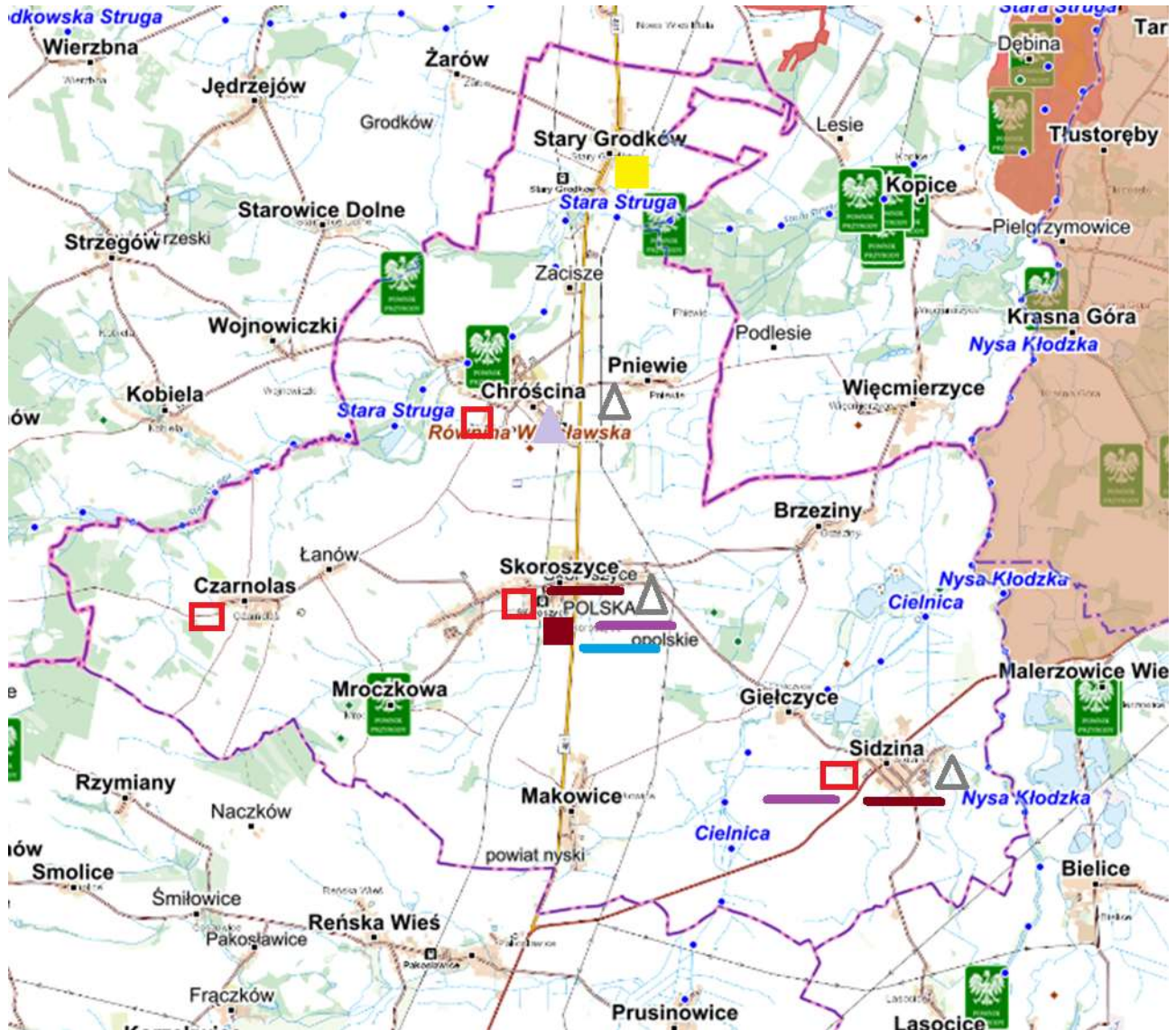
- wymiana źródeł ciepła w gospodarstwach domowych,
- poprawa efektywności energetycznej w budynkach gminnych,

W zakresie bezpieczeństwa publicznego:

- Modernizacja remiz OSP
  - Budowa, modernizacja oświetlenia publicznego
- W zakresie turystyki:
- Budowa ścieżek pieszo-rowerowych.

Rysunek 51. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Skoroszyce – obszary chronione

Źródło: <https://polska.e-mapa.net/>

OZNACZENIA

pomniki przyrody	modernizacja obiektów sportowych	modernizacja zakładów
modernizacja obiektów edukacji	renowacja zabytków	budowa obiektów wodociągowych
	budowa obiektów kanalizacyjnych	modernizacja infrastruktury drogowej

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Stworzono takie założenia jak:

W zakresie rozwoju infrastruktury drogowej zaplanowano:

- Przebudowa, modernizacja i rozbudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- Budowa, modernizacja i rozbudowa dróg gminnych,

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej zaplanowano:

- Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

W zakresie rozwoju potencjału środowiskowego:

- wymiana źródeł ciepła w gospodarstwach domowych,
- poprawa efektywności energetycznej w budynkach gminnych,

W zakresie bezpieczeństwa publicznego:

- modernizacja remiz OSP

W zakresie turystyki:

- Budowa ścieżek pieszo-rowerowych.

Gmina Skoroszyce jest znacznie zróżnicowana pod względem zagospodarowania przestrzennego i funkcji. Struktura funkcjonalno – przestrzenna, definiowana jako rozmieszczenie na obszarze gminy różnych funkcji (działalności społeczno-gospodarczych) i odpowiadającego tym funkcjom zagospodarowania materialnego, kształtowała się przez wieki. Z różnym udziałem występują w niej obszary zurbanizowane, intensywnie i mniej intensywnie zagospodarowane. Największy udział w obszarze gminy mają tereny rolnicze.

Do ważnych uwarunkowań należy zaliczyć położenie gminy w bliskim sąsiedztwie Nysy. Obecnie gmina ma charakter wielofunkcyjny z nasilaniem się funkcji mieszkaniowej we wszystkich miejscowościach.

Układ osadniczy gminy w zasadzie jest równomiernie rozwinięty, w większości tworzy czytelne obszary zabudowane:

- środkowa część gminy: Skoroszyce – wzdłuż drogi powiatowej nr 401 – pełniącą funkcję rolniczo-przemysłowo-usługową,
- zachodnią część gminy – pełniącą funkcję rolniczo-usługową
- wschodnią część gminy – pełniącą funkcję rolniczo-usługowo-przemysłową.

Tabela 11. Struktura użytkowania gruntów gminy

Lp.	Rodzaj	Wielkość [ha]	Udział procentowy [%]
1.	Użytki rolne	9 190	88,48
1.1.	Grunty orne	8 316	90,49
1.2.	Sady	12	0,13
1.3.	Łąki	460	5,00
1.4.	Pastwiska	160	1,74
1.5.	Grunty orne zabudowane	147	1,60
1.6.	Grunty pod stawami	22	0,24
1.7.	Grunty pod rowami	73	0,79
3.	Lasy i grunty leśne	523	5,03
4.	Grunty pod wodami	44	0,42
5.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	553	5,32
5.1.	Tereny mieszkalne	88	15,91
5.2.	Tereny przemysłowe	17	3,07
5.3.	Inne tereny zabudowane	19	3,43
5.4.	Tereny zurbanizowane niezabudowane	23	4,16

Lp.	Rodzaj	Wielkość [ha]	Udział procentowy [%]
5.5.	Tereny rekreacji i wypoczynku	19	3,43
5.6.	Tereny komunikacyjne - drogi	330	59,67
5.7.	Tereny komunikacyjne - kolejowe	36	6,51
5.8.	Użytki kopalne	21	3,80
6.	Nieużytki	41	0,39
7.	Tereny różne	35	0,34
LACZNIE GRUNTY GMINY SKOROSZYCE		10 386	100

Źródło danych: www.stat.gov.pl, bank danych regionalnych, 2023

Analizując zagospodarowania przestrzenne gminy Skoroszyce ustalono dwa kierunki rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej. Przyjęto jako zasadę wzmocnienie cech istniejącego zainwestowania:

- przemysł,
- gospodarka rolna,
- podniesienie standardów zamieszkiwania i jakości przestrzeni publicznych.

Większość terenów funkcjonalnych wynika z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

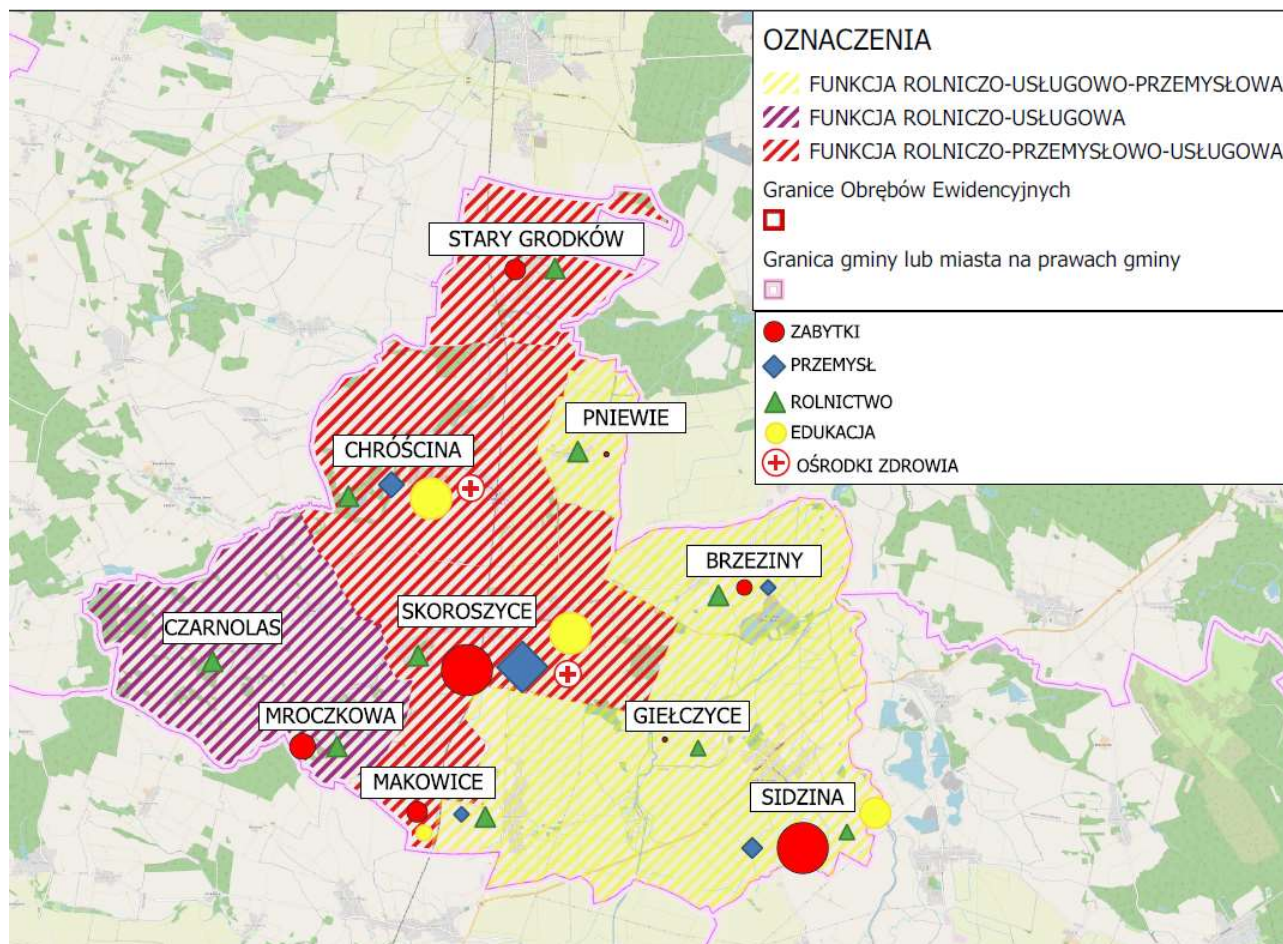
W gminie Skoroszyce w roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 545 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 411 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Skoroszyce najwięcej (26) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (526) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 2,9% (16) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 34,5% (188) podmiotów, a 62,6% (341) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Skoroszyce najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (32.4%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (22.1%).

Na terenie gminy Skoroszyce dominuje zabudowa mieszkaniowa stara, zrealizowana przed 1944 rokiem, która stanowi około 50% ogólnej liczby mieszkań. Jej rozkład przestrzenny jest zróżnicowany. Największym udziałem starej zabudowy mieszkaniowej, będącej w złym stanie technicznym, charakteryzuje się wieś Pniewie, Mroczkowa i Giełczyce. Są to wsie o najmniejszej dynamice rozwoju mieszkalnictwa. Z kolei największy udział zabudowy nowej mają wsie Skoroszyce, Chróścina i Sidzina, wykazujące największą dynamikę rozwoju.

Gmina Skoroszyce położona jest poza strefami urbanizacji i uprzemysłowienia województwa opolskiego. Na jej terenie nie występują inne branże przemysłu, niż rolno- spożywczy, co jest słuszne ze względu na główną funkcję rolniczą obszaru gminy oraz ochronę warunków produkcji rolnej.

Rysunek 52. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Skoroszyce

Źródło: qgis, opracowanie własne

8. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY.

Głównym podmiotem działań polityki wobec obszarów wiejskich są mieszkańcy wraz z ich tradycjami, kulturą i kapitałem społecznym. Największym szans rozwojowych dla obszarów wiejskich należy upatrywać w inicjatywach lokalnych. Dlatego właśnie należy wspierać wszelką aktywność społeczną, obywatelską i działania lokalnych organizacji pozarządowych oraz włączać mieszkańców w procesy decyzyjne co do kierunków i form rozwoju ich miejsca zamieszkania. Istnieje wyraźna potrzeba, aby polityka wobec obszarów wiejskich wspierała także dywersyfikację gospodarczą i zatrudnienia, co wpłynie na podnoszenie jakości życia mieszkańców wsi. Ponadto, silniejsze powiązania na linii miasto-wieś mogą przynieść lepsze wyniki wzrostu społeczno-gospodarczego oraz obopólne korzyści. Szansą na przyspieszenie rozwoju obszarów wiejskich będzie również ożywienie wsi za pomocą wzmacnianych tam procesów odnowy i rewitalizacji. Pomimo że w ostatnim czasie obserwowane są głębokie przemiany zachodzące na obszarach wiejskich (m.in. zmniejszenie udziału produkcji rolniczej w funkcjach, jakie pełnią obszary wiejskie w regionie), są one nadal głównymi dostawcami żywności i materiałów dla poszczególnych sektorów gospodarki. W zależności od ich położenia (np. odległości od większych miast, głównych dróg lub atrakcji turystycznych), charakteru uwarunkowań zewnętrznych, pełnią one także inne funkcje konsumpcyjne. W rozwoju obszarów wiejskich kluczowe znaczenie mają umiejętności i kompetencje ich mieszkańców. Bardzo ważnym elementem determinującym rozwój obszarów wiejskich jest ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Największym wyzwaniem będzie zrównoważenie potrzeb środowiska naturalnego, gospodarki i mieszkańców, które często stoją ze sobą w sprzeczności. Ochrona walorów przyrodniczych wprowadza ograniczenia związane z

użytkowaniem mieszkalnym, ekonomicznym oraz rolniczym i leśnym tych terenów. Należy więc mieć na uwadze, aby procesy gospodarcze na obszarach chronionych prowadzone były w myśl koncepcji turystyki zrównoważonej i ekologicznej agroturystyki. W tym kontekście bardzo ważne będzie również wpieranie infrastruktury społecznej, komunikacyjnej, turystycznej i rekreacyjnej oraz wspieranie działań na rzecz poprawy jakości powietrza, gleby i wody, skrócenia łańcuchów dostaw żywności lokalnej oraz wzmacniania procesów rewitalizacji i odnowy tych ośrodków.

Biorąc pod uwagę zarówno uwarunkowania, zachodzące i prognozowane zmiany w strukturze przestrzennej gminy wyróżniono następujące dwie sfery przestrzenne:

- środkowa część gminy: Skoroszyce – wzdłuż drogi powiatowej nr 401 – pełniąca funkcję rolniczo-przemysłowo-usługową,
- zachodnią część gminy – pełniącą funkcję rolniczo-usługową
- wschodnią część gminy – pełniącą funkcję rolniczo-usługowo-przemysłową.

Dla każdego ze wskazanych typów terenu przewidziane są kierunki interwencji.

Strategia Opolskie 2030 w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa sytuuje gminę Skoroszyce jako wiejski obszar funkcjonalny, zagrożony trwałą marginalizacją w subregionie południowym. Dla tego obszaru dokument regionalny wskazuje szereg rekomendacji, które wzięto pod uwagę w Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej.

Tereny dla których przewidywany jest rozwój zabudowy;

- zwiększanie atrakcyjności gminy dla budownictwa jednorodzinnego i rezydencjalnego – w tym dla budowy tzw. „drugich domów”;
- podnoszenia jakości życia i zamieszkania (szczególnie dzięki rozwojowi infrastruktury);
- zwiększanie dostępności do usług czasu wolnego – dzięki większej dostępności komunikacyjnej (komunikacją publiczną) oraz przez zwiększanie liczby miejsc aktywności i integracji społecznej;
- utrzymanie i uzupełnianie istniejącej zabudowy, szczególnie na obszarach wyznaczonych w studium uwarunkowań jako kluczowe dla rozwoju funkcji mieszkaniowych;
- utrzymanie przewidzianych w studium ustaleń dotyczących wysokości budynków i powierzchni biologicznie czynnej;
- konsekwentne uchwalanie mpzp dla obszarów przewidzianych do zabudowy;
- tworzenie przestrzeni publicznych ze strefami zieleni i miejscami integracji;
- tworzenie przestrzeni publicznych z małą architekturą sprzyjających włączeniu społecznemu.

Tereny o dominujących funkcjach gospodarczych;

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- zwiększania atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy;
- utrzymanie wizerunku gminy przyjaznej inwestorom;
- koncentracja stref aktywności gospodarczej w specjalnie wyznaczonych obszarach i wzdłuż szlaków komunikacyjnych;
- minimalizowanie oddziaływania na środowisko i stały monitoring.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- konsekwentne realizowanie polityki przestrzennej określonej w studium i planach miejscowych dla stref gospodarczych;

- zapewnienie połączeń z ponadlokalnym układem komunikacyjnym;
- dalsze, kompleksowe przygotowywanie terenów inwestycyjnych na obszarze gminy (w tym zapewnienie odpowiednich parametrów infrastruktury);
- ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zamieszkania terenów gospodarczych (np. przez wskazywanie typów działalności jakie mogą być realizowane na danym terenie, kształtowanie zieleni izolującej itp.)

Tereny o funkcjach rekreacyjnych i turystycznych (w tym dla rozwoju usług związanych z turystyką i rekreacją), w tym tereny o wysokich walorach krajobrazowych;

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- tworzenie spójnej oferty rekreacyjnej oraz usług spędzania wolnego czasu;
- kreowanie wizerunku gminy jako miejsca wypoczynku weekendowego;
- szersze wykorzystanie uwarunkowań historycznych i kulturowych w procesach rozwojowych;
- działania na rzecz utrzymania wysokich walorów środowiska przyrodniczego (w tym rozwój OZE);

- zachowania i ochrona systemu przyrodniczego oraz ochrona krajobrazu;
  - poprawa lokalnych warunków klimatycznych.
- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
- zachowanie, ochrona oraz zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego (w tym lasów);
  - dolesianie obszarów, szczególnie w terenie gdzie możliwe jest tworzenie struktury pasm i płątów wzajemnie powiązanych;
  - rozwój ścieżek rowerowych, spacerowych;
  - dalszy rozwój miejsc do uprawiania sportu i rekreacji (miejsca piknikowe, siłownie plenerowe, mała architektura dla rekreacji);
  - utrzymanie wiejskiego charakteru i zachowanie krajobrazu kulturowego tych obszarów gminy, które rozwijają się w oparciu o turystykę.

Tereny o dominujących funkcjach rolniczych:

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- utrzymanie charakteru rolniczego gminy;
  - dalsze prowadzenie działalności doradczej, informacyjnej i szkoleniowej dla rolników;
  - wykorzystanie funduszy na rozwój terenów wiejskich w nowej perspektywie finansowej.
- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
- zapewnienie ochrony przed zabudową i zmianami funkcji na inne niż rolnicze dla gruntów klasy III i IV;
  - wprowadzenie zakazu lokalizacji obiektów i urządzeń degradujących środowisko, w tym szczególnie zdolności produkcyjno-rolnicze;
  - zapewnienie możliwości przekształcania gruntów rolnych (niższych klas bonitacyjnych) w tereny leśne, rekreacyjnej, obszary do rozwoju agroturystyki;
  - działania na rzecz ochrony bioróżnorodności (utrzymanie zwartych kompleksów rolnych z zadrzewieniami śródpolnymi, otuliną biologiczną cieków wodnych, oczkami wodnymi itp.).

9. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Gmina Skoroszyce nie należy do krajowych Obszarów Strategicznej Interwencji: Obszary zagrożone trwałą marginalizacją określonych w SOR i KSRR 2030 i wymienionych w Strategii Opolskie 2030, w których kumulują się w szczególności problemy natury społecznej (starość demograficzna, odpływ mieszkańców, ograniczona dostępność do usług, niska aktywność społeczna, wykształcenie ludności, poziom edukacji szkolnej, ubóstwo dochodowe).

Gmina Skoroszyce należy do Subregionu Południowego, który jest jednym z pięciu OSI wskazanych w Strategii Opolskie 2030 na poziomie regionalnym, Wyróżnia się on utrudnioną dostępnością transportową, zdominowanego funkcją rolniczą. Powyższe uwarunkowania mają wpływ na wolniejsze w skali regionu tempo rozwoju, co wymaga dodatkowego wsparcia, jeszcze skuteczniej wyrównującego różnice rozwojowe, w dużej mierze opartego na wykorzystaniu możliwości rozwoju kapitału ludzkiego (np. w oparciu o funkcje akademickie Nisy).

Gmina Skoroszyce została zakwalifikowana do gmin o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej w Subregionie Południowym¹.

10. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030 jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego. W szczególności analizie poddano spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030 z celami określonymi w: Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 oraz Strategią Rozwoju Subregionu Południowego na lata 2021-2030. Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030 zachowuje spójność ze wszystkimi w/w dokumentami. Wynik przeprowadzonej analizy przedstawiono poniżej.

---

¹ Strategia Opolskie 2030

Tabela 12. Powiązanie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) ze Strategią Rozwoju Gmin Skoroszyce 2030

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030	
Cel strategiczny	Obszar i cel strategiczny	Kierunki działań
Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy	Spieranie aktywności zawodowej - Stworzenie zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. - Wzrost liczby podmiotów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą..
	GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Rozwój przedsiębiorczości: - Działania promujące rozwój przedsiębiorczości w regionie. - Wsparcie dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność lub wdrażających nowe rozwiązania biznesowe (usługi prawne, księgowe i podatkowe, coaching). - Szczegółne ukierunkowanie wsparcia dla firm rodzinnych.
Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Zintegrowany i zrównoważony transport, poprawa dostępności do infrastruktury komunikacyjnej: - Zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego poprzez przywracanie i reorganizację regionalnych oraz lokalnych połączeń autobusowych. - Podniesienie jakości przewozów autobusowych. - Budowa dróg rowerowych oraz integracja ich z istniejącym systemem transportu publicznego, tworzenie warunków dla ich pełnego wykorzystania w codziennych dojazdach. - Budowa i modernizacja dróg, poprawa jakości nawierzchni. - Wdrażanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego.
Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy	Energetyka odnawialna - Rozwój energetyki opartej o geotermię, małą hydroenergetykę i inne alternatywne źródła energii uwzględniające regionalną specyfikę. - Montaż paneli fotowoltaicznych na Stacjach Uzdatniania Wody na terenie gminy - Działania na rzecz powstania klastra energii celem którego jest wytwarzanie i równoważenie zapotrzebowania energią z odnawialnych źródeł energią. - Promocja i edukacja w dziedzinie przechodzenia na pozyskiwanie energii z czystych ekologicznie źródeł. - Promocja i edukacja w zakresie zmiany stylu życia w kierunku oszczędzania energii i ograniczania jej zużycia.

Tabela 13. Powiązanie celów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 ze Strategią Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030		Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030	
Cel strategiczny	Cele operacyjne i kierunki działań	Obszar i cel strategiczny	Kierunki działań
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo-wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą magrinalizacją	Nie dotyczy	
	1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.	Nie dotyczy	
	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska	Nie dotyczy	
	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych	GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Rozwój przedsiębiorczości: - Działania promujące rozwój przedsiębiorczości w regionie. - Wsparcie dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność lub wdrażających nowe rozwiązania biznesowe (usługi prawne, księgowe i podatkowe, coaching). - Szczegółne ukierunkowanie wsparcia dla firm rodzinnych.
	1.5 Rozwój Infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy	Energetyka odnawialna - Rozwój energetyki opartej o geotermię, małą hydroenergetykę i inne alternatywne źródła energii uwzględniające regionalną specyfikę. - Montaż paneli fotowoltaicznych na Stacjach Uzdatniania Wody na terenie gminy - Działania na rzecz powstania klastra energii celem którego jest wytwarzanie i równoważenie zapotrzebowania energią z odnawialnych źródeł energią. - Promocja i edukacja w dziedzinie przechodzenia na pozyskiwanie energii z czystych ekologicznie źródeł. - Promocja i edukacja w zakresie zmiany stylu życia w kierunku oszczędzania energii i ograniczania jej zużycia.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.	MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy	Mieszkańcy gminy: - Wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych: - Adaptacja budynków komunalnych gminy oraz świetlic na kluby, domy dziennego pobytu dzieci, młodzieży, seniorów. - Wzrost liczby inicjatyw, projektów i realizacji zadań w sferze użyteczności publicznej.
	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Rozwój przedsiębiorczości: - Działania promujące rozwój przedsiębiorczości w regionie. - Wsparcie dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność lub wdrażających nowe rozwiązania biznesowe (usługi prawne, księgowe i podatkowe, coaching). - Szczególne ukierunkowanie wsparcia dla firm rodzinnych.
	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.		
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.	WSPÓŁCZESNA INFRASTRUKTURA – Współczesna infrastruktura i szeroki dostęp do usług cyfrowych	Wykorzystanie infrastruktury telekomunikacyjnej - Wsparcie i promocja wykorzystania rozwiązań w zakresie „nowych mediów”. - Wykorzystanie możliwości aplikacji mobilnych na potrzeby poprawy komunikacji z mieszkańcami, bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, nauki, kultury, turystyki rowerowej, pieszej. - Wykorzystanie możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych na rozwój i udostępnianie zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego.
	3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.	GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Rozwój przedsiębiorczości: - Działania promujące rozwój przedsiębiorczości w regionie. - Wsparcie dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność lub wdrażających nowe rozwiązania biznesowe (usługi prawne, księgowe i podatkowe, coaching). - Szczególne ukierunkowanie wsparcia dla firm rodzinnych.
	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.		
	3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.		

Tabela 14. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 ze Strategią Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030		Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030	
Cel strategiczny	Cele operacyjne i kierunki działań	Obszar i cel strategiczny	Kierunki działań
Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący	Bezpieczny region - Poprawa bezpieczeństwa - Współpraca instytucjonalna	MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy	Bezpieczeństwo mieszkańców - Wzmacnianie świadomości społecznej w zakresie bezpieczeństwa, porządku publicznego i ratownictwa:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SKOROSZYCE 2030

otwartą wspólnotę			<ul style="list-style-type: none"> - Podnoszenie potencjału służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo: - Rozwój i integracja systemów ratownictwa oraz elektronicznego systemu zarządzania bezpieczeństwem.
Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę	<p>Wykwalifikowani mieszkańcy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wzrost jakości kształcenia - Wzmacnianie instytucji - Aktywizacja zawodowa - Współpraca na rzecz rozwoju kwalifikacji i kompetencji 	MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy	<p>Edukacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne sprzyjające kształtowaniu kompetencji uniwersalnych. - Infrastruktura i wyposażenie placówek wychowania przedszkolnego oraz szkół podstawowych, - Edukacja dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów. - Doskonalenie systemu aktualizacji wiedzy nauczycieli oraz tworzenie zachęt dla korzystania przez nich z oferty aktualizacji i podnoszenia kompetencji i kwalifikacji. - Działania na rzecz utworzenie nowego żłobka.
Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę	<p>Rozwinięte i dostępne usługi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój opieki i profilaktyki zdrowotnej 	MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy	<p>Opieka zdrowotna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działania edukacyjne służące podnoszeniu świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz promocji zdrowego stylu życia, w tym uczestnictwa w kulturze fizycznej, sporcie i rekreacji ruchowej. - Kompleksowa opieka medyczna i usługi pielęgnacyjne dla osób w starszych: - Wsparcie istniejących oraz tworzenie nowych placówek świadczących usługi długoterminowej opieki medycznej oraz pielęgnacyjno-opiekuńczej (w szczególności w formule zakładów opiekuńczo-leczniczych, zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, pielęgniarstwa opieki długoterminowej domowej, dziennych domów opieki medycznej). - Wzrost potencjału terapeutycznego i rehabilitacyjnego placówek opieki całodobowej. - Uruchomienie nowych punktów aptecznych.
Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę	<p>Rozwinięte i dostępne usługi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój usług społecznych 	MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy	<p>Mieszkańcy gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych: - Adaptacja budynków komunalnych Gminy oraz świetlic na kluby, domy dziennego pobytu dzieci, młodzieży, seniorów. - Wzrost liczby inicjatyw, projektów i realizacji zadań w sferze użyteczności publicznej.

<p>Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p>	<p>Rozwinięte i dostępne usługi - Rozszerzenie oferty spędzania wolnego czasu</p>	<p>GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy</p>	<p>Turystyka, sport i organizacja czasu wolnego - Wsparcie i promocja rozwiązań przyjaznych dla środowiska. - Rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej, w tym na potrzeby turystyki rowerowej i pieszej. - Wsparcie infrastruktury towarzyszącej na szlakach rowerowych i pieszych. - Wsparcie i rozwój miejsc aktywnego spędzania czasu. - Zainicjowanie forum środowisk turystycznych. - Intensyfikacja i cyfryzacja oferty turystycznej, wykorzystanie „nowych” mediów. - Wprowadzanie nowych funkcji i rozwój systemu informacji turystycznej.</p>
<p>Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p>	<p>Rozwinięte i dostępne usługi - Rozwój e-usług</p>	<p>WSPÓŁCZESNA INFRASTRUKTURA – Współczesna infrastruktura i szeroki dostęp do usług cyfrowych</p>	<p>Dostępność do zasobów i e-usług gminy (cyfryzacja zasobów): - Cyfryzacja usług w administracji publicznej (m.in. elektroniczne systemy zarządzania, integracja usług, bezpieczeństwo danych). - Udostępnianie otwartych danych publicznych. - Cyfrowe rozwiązania w gospodarce przestrzennej i rejestrach geodezyjnych. - Elektroniczne systemy do realizacji zamówień publicznych. - Rozwiązania z zakresu cyfryzacji w nauce i edukacji, pracy. - Digitalizacja i upowszechnianie zasobów dóbr kultury. - Systemy informacji i promocji turystycznej.</p>
<p>Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p>	<p>Trwałe więzi społeczne: - Integracja i aktywacja społeczna - Wsparcie rozwiązań prorodzinnych - Profesjonalizacja organizacji społecznych - Budowa systemu wsparcia rewitalizacji - Rozwój społeczeństwa wielokulturowego</p>	<p>MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy</p>	<p>Ochrona dziedzictwa kultury: - Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego: - Zmiana jakości usług i dostosowanie oferty kultury do zmieniających się potrzeb odbiorców: - Wzmocnienie edukacji kulturalnej. - Propozycje kulturalne rozwijające kompetencje kreatywne dzieci i młodzieży. - Inwentaryzacja obiektów małej architektury, jako świadectwa kulturalnej przeszłości regionu (krzyże, kapliczki przydrożne, etc.). - Poprawa dostępności dla poszczególnych obiektów zabytkowych - odpowiednie oznakowanie na drogach i szlakach turystycznych. - Opracowanie mapy turystycznej ze ścieżkami pieszymi, rowerowymi</p>
<p>Środowisko i rozwój – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p>	<p>Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe - Ochrona bioróżnorodności - Wzmocnienie systemu ochrony przyrody</p>	<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<p>Ochrona i kształtowanie bioróżnorodności - Utrzymanie różnorodności biologicznej. - Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności terenów atrakcyjnych przyrodniczo. - Edukacja społeczeństwa i działania na rzecz potrzeby ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych. - Ochrona zwierząt.</p>

<p>Środowisko i rozwój – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p>	<p>Opolskie zero emisyjne: - Obniżenie emisyjności Gospodarki - Rozwój zielonych technologii - Poprawa efektywności energetycznej gospodarki</p>	<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomi ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<p>Poprawa jakości powietrza - Przeprowadzenie termomodernizacji i wymiany kotłów na ekologiczne w obiektach gminnych. - Przeprowadzanie działań edukacyjnych dot. szkodliwości spalania odpadów w paleniskach indywidualnych. - Wsparcie inwestycji proekologicznych dla mieszkańców (zmiana ogrzewania na ekologiczne w budynkach indywidualnych). - Realizacja akcji profilaktyczno – informacyjnych o zagrożeniach wynikających ze spalania węgla i miału węglowego, porównanie je z alternatywnymi źródłami energii.</p> <p>Energetyka odnawialna - Rozwój energetyki opartej o geotermię, małą hydroenergetykę i inne alternatywne źródła energii uwzględniające regionalną specyfikę. - Montaż paneli fotowoltaicznych na Stacjach Uzdatniania Wody na terenie gminy - Działania na rzecz powstania klastra energii celem którego jest wytwarzanie i równoważenie zapotrzebowania energią z odnawialnych źródeł energią. - Promocja i edukacja w dziedzinie przechodzenia na pozyskiwanie energii z czystych ekologicznie źródeł. - Promocja i edukacja w zakresie zmiany stylu życia w kierunku oszczędzania energii i ograniczania jej zużycia.</p>
<p>Środowisko i rozwój – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p>	<p>Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami: - Ochrona zasobów wodnych</p>	<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomi ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<p>Gospodarka wodno-ściekowa - Rozwój małych form retencji i mikroretencji oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i innych form zwiększających retencyjność terenu. - Działania na rzecz retencjonowania wody (tzw. mała retencja). - Rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę i optymalizacja zużycia wody. - Rozwój systemu kanalizacyjnego i oczyszczania ścieków.</p>
<p>Środowisko i rozwój – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p>	<p>Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami: - Nowoczesna gospodarka odpadami</p>	<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomi ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<p>Racjonalna gospodarka odpadami - Działania edukacyjne w zakresie sposobów zmniejszania wytwarzania odpadów: - Likwidacja dzikich wysypisk</p>

<p>Środowisko i rozwój – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p>	<p>Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami: - Zapobieganie skutkom zjawisk klimatycznych</p>	<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<p>Energetyka odnawialna: - Rozwój energetyki opartej o geotermię, małą hydroenergetykę i inne alternatywne źródła energii uwzględniające regionalną specyfikę. - Działania na rzecz powstania klastra energii celem którego jest wytwarzanie i równoważenie zapotrzebowania energią z odnawialnych źródeł energią. - Promocja i edukacja w dziedzinie przechodzenia na pozyskiwanie energii z czystych ekologicznie źródeł. - Promocja i edukacja w zakresie zmiany stylu życia w kierunku oszczędzania energii i ograniczania jej zużycia.</p>
<p>Silna gospodarka – Gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu</p>	<p>Ceniona marka regionu: - Dbłość o zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego - Budowa wizerunku Zielonego Opolskiego - Rozwój silnych produktów turystycznych - Nowoczesny marketing regionu Silne branże: - Wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności firm - Wspieranie powstawania miejsc pracy - Rozwój wiodących branż Gospodarki regionalnej - Poprawa klimatu inwestycyjnego</p>	<p>GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy</p>	<p>Rozwój przedsiębiorczości: - Działania promujące rozwój przedsiębiorczości w regionie. - Wsparcie dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność lub wdrażających nowe rozwiązania biznesowe (usługi prawne, księgowe i podatkowe, coaching). - Szczególne ukierunkowanie wsparcia dla firm rodzinnych.</p>
<p>Silna gospodarka – Gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu</p>	<p>Gospodarka otwarta na współpracę: - Rozwój przedsiębiorczości - Współpraca gospodarcza - Badania na rzecz gospodarki</p>	<p>MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy</p>	<p>Wspieranie aktywności zawodowej: - Stworzenie zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. - Wzrost liczby podmiotów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.</p>
<p>Silna gospodarka – Gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu</p>	<p>Region dostępny komunikacyjnie - Rozwój infrastruktury komunikacyjnej - Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej</p>	<p>WSPÓŁCZESNA INFRASTRUKTURA – Współczesna infrastruktura i szeroki dostęp do usług cyfrowych</p>	<p>Wykorzystanie infrastruktury telekomunikacyjnej - Wsparcie i promocja wykorzystania rozwiązań w zakresie „nowych mediów”. - Wykorzystanie możliwości aplikacji mobilnych na potrzeby poprawy komunikacji z mieszkańcami, bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, nauki, kultury, turystyki rowerowej, pieszej. - Wykorzystanie możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych na rozwój i udostępnianie zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego.</p>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SKOROSZYCE 2030

Silna gospodarka – Gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu	Region dostępny komunikacyjnie - Rozwój transportu zintegrowanego i zrównoważonej mobilności	GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Zintegrowany i zrównoważony transport, poprawa dostępności do infrastruktury komunikacyjnej: - Zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego poprzez przywracanie i reorganizację regionalnych oraz lokalnych połączeń autobusowych. - Podniesienie jakości przewozów autobusowych. - Budowa dróg rowerowych oraz integracja ich z istniejącym systemem transportu publicznego, tworzenie warunków dla ich pełnego wykorzystania w codziennych dojazdach. - Budowa i modernizacja dróg, poprawa jakości nawierzchni. - Wdrażanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego.
--	--	--	---

Tabela 15. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Subregionu Południowego na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030

Strategią Rozwoju Subregionu Południowego na lata 2021-2030		Strategia Rozwoju Gminy Skoroszyce 2030	
Cel strategiczny Rekomendacje	Rekomendacje - kierunki działań	Obszar i cel strategiczny	Kierunki działań
Polityka przestrzenna	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie dostępności terenów pod rozwój funkcji mieszkaniowych wraz z towarzyszącymi im usługami; - zapewnienie dostępności terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą – przemysłowo-składowych; - stosowanie recyklingu przestrzeni: wykorzystywanie w pierwszej kolejności terenów opuszczonych lub zdegradowanych („brownfield”) i niewchodzenie na nowe, niezagospodarowane tereny („greenfield”); - intensyfikację zabudowy na terenach zainwestowanych wraz z ich regeneracją (odnową); - przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji i rozlewaniu zabudowy; - racjonalne kształtowanie sieci osadniczej (spójność i zwartość struktury funkcjonalno-przestrzennej, oraz równowaga terenów zabudowanych i terenów zieleni); - wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich; 	<p data-bbox="974 751 1296 834">MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy</p> <p data-bbox="974 1102 1296 1185">GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy</p>	<p data-bbox="1332 783 1543 810">- mieszkańcy gminy</p> <p data-bbox="1332 1129 1821 1157">- konkurencyjność i rozwój przedsiębiorczości</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie struktur przestrzennych wzmacniających jakość środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych; - poprawę jakości powietrza (wymiana indywidualnych źródeł ciepła, kompleksowa poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej); - kształtowanie sieci ekologicznej obszaru (ciągłość obszarów przyrodniczych, przewietrzanie, dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej); - ochronę systemu obszarów otwartych (rolnych, leśnych, naturalnych); - wskazanie, poszanowanie i ochronę obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony); - wzmacnianie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego. 	<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości powietrza - energia odnawialna - ochrona i kształtowanie bioróżnorodności oraz krajobrazu
<p>Kwestie społeczne i rozwój infrastruktury usług publicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój przestrzeni społecznych i sąsiedzkich (integrujących społeczności lokalne); - rozwój przestrzeni publicznych, integrujących wspólnotę miejską i przyciągających gości z zewnątrz; - budowa i modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej; - rozwój infrastruktury ochrony zdrowia; - realizacja polityki dostępności; - ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej; - zwiększony poziom wykorzystania potencjału przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju turystyki; - promocja turystyki oraz produktów regionalnych. 	<p>MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy gminy - opieka zdrowotna - ochrona dziedzictwa kultury
		<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona i kształtowanie bioróżnorodności oraz krajobrazu
	<p>GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - turystyka, sport i organizacja czasu wolnego 	

Rozwój systemu komunikacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost poziomu dostępności komunikacyjnej; - organizację wydajnej sieci transportowej; - wydajniejszą organizację transportu publicznego; - poprawa jakości dróg publicznych, szczególnie powiatowych; - stosowanie zasad zrównoważonej mobilności; - rozwój elektromobilności; - kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, która (w miarę możliwości) racjonalizuje i minimalizuje zapotrzebowanie na wybrane elementy infrastruktury transportowej; - multimodalność: równoległe skoordynowane zapewnienie różnych środków i form transportu, umożliwiające podróżowanie na wiele sposobów, wieloma trasami; - modernizacja, rozbudowa i budowa sieci dróg rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. 	<p>GOSPODARKA - Tworzenie zrównoważonych warunków dla rozwoju gospodarczego gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zintegrowany i zrównoważony transport
	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie warunków do rozwoju OZE; - rozwój systemu gospodarowania odpadami i gospodarki wodno-ściekowej; - rozwój systemu bezpieczeństwa, ratownictwa i ochrony przeciwpowodziowej. 	<p>MIESZKAŃCY – Poprawa standardu życia mieszkańców gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bezpieczeństwo mieszkańców
		<p>ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska przyrodniczego, krajobrazu i przestrzeni zamieszkania oraz świadomości ekologicznie mieszkańcy gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - energetyka odnawialna - racjonalna gospodarka odpadami

11. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.

Przyjęty sposób wdrażania strategii bazuje przede wszystkim na zrealizowaniu szeregu działań i projektów przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów operacyjnych strategii. Część działań została zidentyfikowana i ujęta w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Są to najważniejsze projekty inwestycyjne gminy, dla których zaplanowano finansowanie z budżetu gminy i środków pomocowych UE. Za wdrożenie tych projektów będzie odpowiadał głównie samorząd gminy, bądź jednostki mu podległe (np. placówki edukacyjne). Proces przygotowania i realizacji tych projektów będzie na bieżąco monitorowany przez Urząd Gminy, zarówno od strony finansowej, jak i technicznej.

Zakłada się, że część projektów pozostanie poza ramami Wieloletniej Prognozy Finansowej i będzie wdrażana przez uprawnione do tego instytucje i podmioty, głównie w ramach bieżących i zleconych zadań. Głównym zadaniem władz gminnych w tym zakresie będzie zidentyfikowanie i zmobilizowanie wszystkich potencjalnych projektodawców i wsparcie ich od strony szkoleniowo-informacyjnej w realizacji określonych typów projektów.

Tabela 16. Wykaz dokumentów wykonawczych.

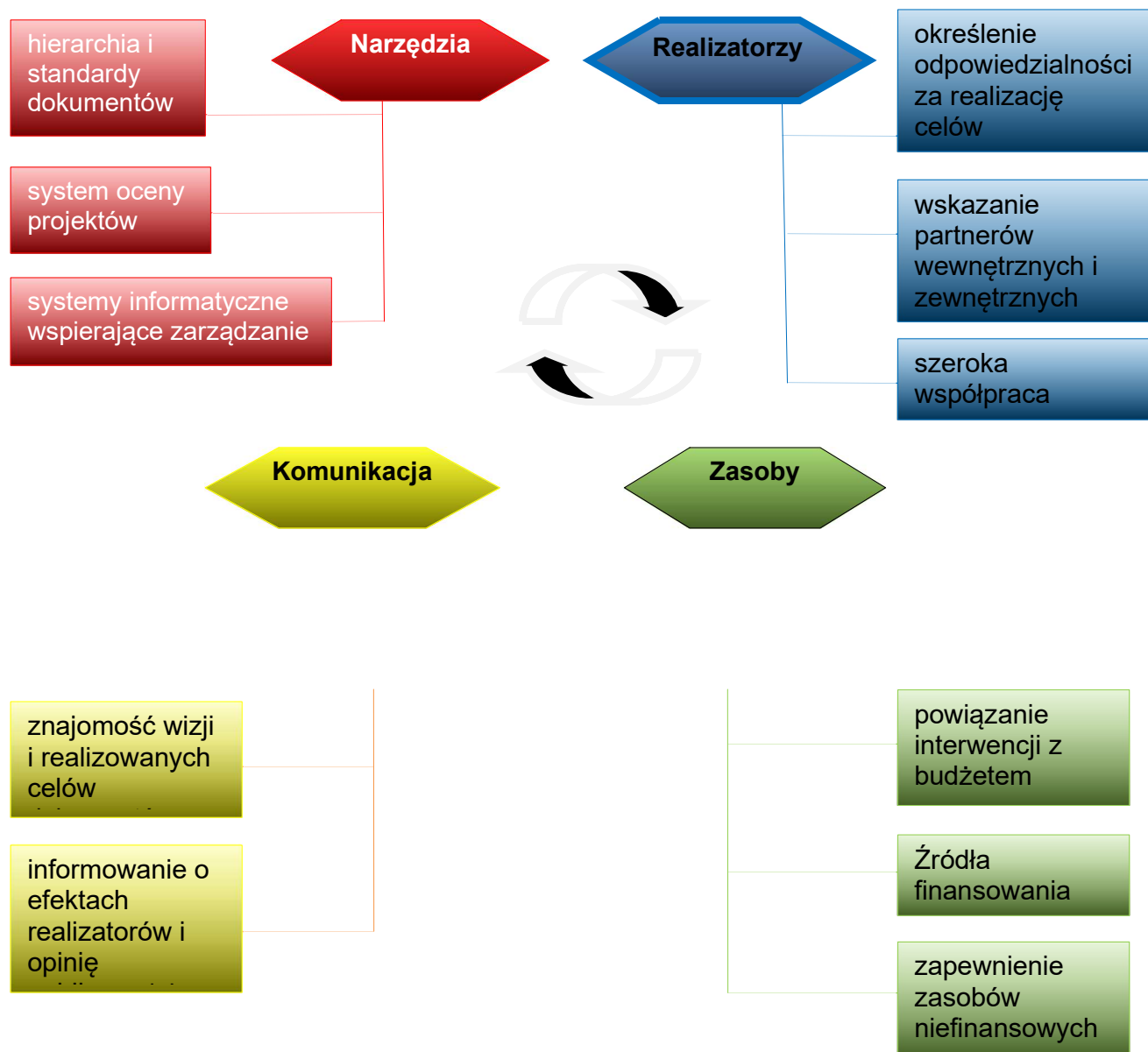
Lp.	Nazwa dokumentu	Kierunek	Podstawa prawna
Dziedzina – Rolnictwo i ochrona środowiska			
1	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Skoroszyce na lata 2004-2015	ŚRODOWISKO	Ustawa z dn. 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2022 poz. 2556) art. 17
2	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Skoroszyce	A.1.Przeprowadzenie termomodernizacji i wymiany kotłów na ekologiczne w obiektach gminnych. A.2.Przeprowadzanie działań edukacyjnych dot. szkodliwości spalania odpadów w paleniskach indywidualnych. A.3.Wsparcie Inwestycji proekologicznych dla mieszkańców (zmiana ogrzewania na ekologiczne w budynkach indywidualnych). A.4. Realizacja akcji profilaktyczno – informacyjnych o zagrożeniach wynikających ze spalania węgla i miazgi węglowej, porównanie je z alternatywnymi źródłami energii. A.5.Instalacja czujników stężenia gazów i pyłów na terenie Gminy, bieżąca publikacja wyników dla mieszkańców. A.6.Stworzenie zachęt dla mieszkańców do podłączeń do sieci gazowej. C.1.Rozwój energetyki opartej o geotermię, małą hydroenergetykę i inne alternatywne źródła energii uwzględniające regionalną specyfikę. C.2.Promocja i edukacja w dziedzinie przechodzenia na pozyskiwanie energii z czystych ekologicznie źródeł. C.3.Termomodernizacja budynków jako elementu oszczędnego gospodarowania energią. C.4.Rozwój energooszczędnego i pasywnego budownictwa. C.5.Promocja i edukacja w zakresie	Uchwała z dn. 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2023 poz. 40 – tekst jedn.) art. 18 oraz założeń Narodowego Programu Gospodarki Niskoemisyjnej
3	Założenie do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe		Ustawa z dn. 10.04.1997.r. Prawo energetyczne (Dz.U. 2023 poz. 1681 – tekst jedn.) art.17

		zmiany stylu życia w kierunku oszczędzania energii i ograniczania jej zużycia.	
4	Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności	E.4.Ochrona zwierząt	Uchwała z dn. 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2023 poz. 40 – tekst jedn.) art. 18 oraz ustawy z dn. 26.03.2020 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 572 – tekst jedn) art. 11a
Dziedzina – Ochrona Zdrowia			
5	Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii	A.1.1.Poradnictwo rodzinne oraz programy edukacyjne na rzecz wzrostu kompetencji wychowawczych rodziców.	Ustawa z dn. 27.10.2020 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2023 poz. 172 – tekst jedn) art. 10
6	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	A.1.2.Rozwój usług środowiskowych wspierających funkcjonowanie rodziny, szczególnie oferty ukierunkowanej na wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży, w tym w formule placówek wsparcia dziennego.	Ustawa z dn. 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2023 poz. 165 – tekst jedn) art. 4
7	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	A.1.3.Rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do rodzin.	Ustawa z dn. 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021 poz. 1249 – tekst jedn) art. 6
8	Program Wspierania Rodziny	A.1.4.Profilaktyka przemocy w rodzinie. B.1.Działania edukacyjne służące podnoszeniu świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz promocji zdrowego stylu życia, w tym uczestnictwa w kulturze fizycznej, sporcie i rekreacji ruchowej. B.3.Wsparcie istniejących oraz tworzenie nowych placówek świadczących usługi długoterminowej opieki medycznej oraz pielęgnacyjno-opiekuńczej (w szczególności w formule zakładów opiekuńczo-leczniczych, zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, pielęgniarstwa opieki długoterminowej domowej, dziennych domów opieki medycznej). B.4.Wzrost potencjału terapeutycznego i rehabilitacyjnego placówek opieki całodobowej.	Ustawa z dn. 16.04.2020 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2022 poz. 447 – tekst jedn) art. 176
Dziedzina - Kultura			
10	Program Opieki nad Zabytkami	D.1.1. Ochrona i opieka nad zabytkami nieruchomymi i ruchomymi. D.1.2. Działania na rzecz nadawania obiektom zabytkowym nowych funkcji użytkowych, m.in. związanych z działalnością kulturalną, edukacyjną oraz turystyczną.	Ustawa z dn.23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840 – tekst jdn) art. 87
Dziedzina – Integracja Społeczna			
11	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami	A.3. Szczególne ukierunkowanie wsparcia dla firm rodzinnych. B.5. Zainicjowanie forum środowisk turystycznych.	Ustawa z dn. 29.05.2020 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2023 poz. 571 – tekt jedn) art. 5a

Strategia wskazując rozwój Gminy określa w jakich wymiarach funkcjonowania będzie dokonywana zmiana w wymiarze jakościowym lub ilościowym. Dotyczy to zarówno zadań podstawowych wykonywanych przez samorząd lokalny z racji obowiązków ustawowych, jak i innych sfer ważnych z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy. Niezależnie od realizacji strategii konieczne jest utrzymanie działania gminy oraz ciągłe usprawnianie funkcjonowania urzędu.

Rysunek 53. System realizacji strategii.

Narzędzia

Strategia jest dokumentem kierunkowym, dlatego wymagane jest przeniesienie jej zapisów na bardziej szczegółowe dokumenty o charakterze wykonawczym. W związku z tym cele operacyjne strategii będą realizowane przy pomocy programów, które zostaną przygotowane zgodnie z przyjętymi standardami. Programy rozwoju mogą dodatkowo pełnić funkcje dokumentów narzuconych obowiązkiem ustawowym.

Realizatorzy

Strategia Gminy Skoroszyce będzie realizowana przez wyznaczone Referaty Urzędu Gminy we współpracy z partnerami wewnętrznymi i zewnętrznymi:

Partnerzy wewnętrzni:

- Referaty Urzędu Gminy,
- jednostki organizacyjne.

Partnerzy zewnętrzni:

- organizacje pozarządowe,
- współpraca transgraniczna w tym współpraca Polsko-Czeska,
- instytucje kultury,
- podmioty lecznicze,
- przedsiębiorstwa.

Realizację strategii nadzoruje Wójt Gminy Skoroszyce przy wsparciu wskazanych osób.

Zasoby

Finansowanie realizacji strategii zakłada określenie budżetu i podzielenie go pomiędzy programy rozwoju, a następnie projekty wybierane w procedurze konkursowej. Strategia stanie się podstawą do określenia wieloletnich przedsięwzięć inwestycyjnych ujmowanych w Wieloletniej Prognozie Finansowej.

Komunikacja

Komunikacja wewnętrzna obejmować będzie pracowników Urzędu Gminy, jednostek organizacyjnych oraz partnerów. Celem komunikacji będzie wyjaśnianie czym jest strategia i jaką rolę odgrywa w procesie rozwoju gminy oraz upowszechnienie znajomości wizji, celów i kierunków strategii.

Odbiorcami komunikacji zewnętrznej będą mieszkańcy i inne osoby oraz podmioty zainteresowane rozwojem Gminy. Jej celem będzie regularne informowanie opinii publicznej o celach strategii i postępach w ich realizacji. Wykorzystywanymi elementami do budowania komunikatów będzie raport z realizacji strategii. Sukcesem w zakresie komunikacji zewnętrznej będzie identyfikowanie przez mieszkańców celów i wartości płynących ze strategii rozwoju gminy.

12. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy wymaga znacznej puli środków finansowych. W grupie potencjalnych źródeł finansowania należy wskazać na środki z:

- budżetu gminy,
- budżetu państwa,
- Europejskiej Polityki Spójności,
- pochodzące z innych źródeł:
  - zagranicznych, w tym zwłaszcza środków dystrybuowanych przez Komisję Europejską;
  - krajowych,
- prywatne (budżety przedsiębiorstw).

Na obecnym etapie prac nad Strategią nie jest możliwe wskazanie precyzyjnej kwoty środków, które do roku 2027 będą zaangażowane na rzecz realizacji celów opisanych w tym dokumencie. Stan ten wynika nie tylko z trwających prac nad kształtem krajowej polityką rozwoju, ale również z toczących się w dalszym ciągu negocjacji Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w tym budżetu oraz zasad wdrażania Polityki Spójności.

Polityka Spójności na lata 2021-2027

4 stycznia 2020 roku Komisja Europejska opublikowała projekt utworzenia nowego instrumentu - Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) – COM (2020) 22. Projekt tego rozporządzenia został dołączony do pakietu legislacyjnego polityki spójności. Tego samego dnia Komisja Europejska przedstawiła zmiany do projektu rozporządzenia ogólnego COM (2020) 23, uwzględniające powiązania wynikające z ustanowienia nowego Funduszu. Polityka spójności w dalszym ciągu będzie inwestować we wszystkich regionach i nadal będą istnieć 3 kategorie regionów (słabiej rozwinięte; w okresie przejściowym; lepiej rozwinięte).

Metoda przydziału funduszy nadal w dużej mierze opiera się na PKB na mieszkańca. Doszły nowe kryteria (bezrobocie młodzieży, niski poziom wykształcenia, zmiany klimatu i działania związane z przyjmowaniem i integracją migrantów), aby lepiej odzwierciedlić sytuację w terenie. Regiony najbardziej oddalone nadal będą korzystać ze szczególnego wsparcia UE.

W ramach polityki spójności w dalszym ciągu wspierane będą oddolne strategie rozwoju i wzmocniana będzie pozycja władz lokalnych w zarządzaniu funduszami.

Pakiet projektów rozporządzeń dot. polityki spójności na okres perspektywy finansowej 2021-2027 został opublikowany przez Komisję Europejską - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny Plus, Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Morski i Rybacki, a także Fundusz Azylu i Migracji, Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz.

Wieloletnie Ramy Finansowe będą przeznaczone na:

- wspólny rynek, innowacje i technologie cyfrowe,
- spójność, elastyczność i wartości,
- zasoby naturalne i środowisko,
- migrację i zarządzanie granicami,
- bezpieczeństwo i obronę,
- sąsiedztwo i świat,
- europejską administrację publiczną.

W ramach **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Opolu** obecnie funkcjonują (na dzień 03.10.2023 r.) następujące programy z których gmina korzysta:

Program Czyste Powietrze

W ramach programu można otrzymać dofinansowanie na szereg rozwiązań służących dociepleniu budynku i wymianie źródła ciepła wraz z np. modernizacją co i cwu, montażem wentylacji z rekupeacją oraz zamontowaniem mikroinstalacji fotowoltaicznej.

Aby otrzymać dofinansowanie na kompleksową termomodernizację, wymagany jest audyt energetyczny oraz wykonanie wszystkich elementów wskazanych w jednym z wariantów w przygotowanym audycie, który zagwarantuje zmniejszenie zużycia energii użytkowej (EU) na cele ogrzewania budynku:

- do wartości nie większej niż 80 kWh/(m²*rok), lub
- o minimum 40%.

Ciepłe mieszkanie

Poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji pyłów oraz gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej w budynkach wielorodzinnych. Skierowany do właścicieli lokali mieszkalnych znajdujących się w budynkach wielorodzinnych tj.: osoby fizyczne o rocznym dochodzie ≤ 135 000 zł, posiadające tytuł prawny wynikający z prawa własności lub ograniczonego prawa rzeczowego do lokalu mieszkalnego, znajdującego się w budynku mieszkalnym wielorodzinnym).

Obejmuje dofinansowanie na wymianę starego, nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe na:

- kocioł gazowy kondensacyjny,
- kocioł na pellet drzewny o podwyższonym standardzie,
- ogrzewanie elektryczne,
- pompę ciepła powietrze/woda, powietrze/powietrze,
- podłączenie lokalu do wspólnego efektywnego źródła ciepła

wraz z wymianą nieefektywnego źródła ciepła można dodatkowo:

- wykonać instalację centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej,
- wymienić okna i drzwi,
- wykonać wentylację mechaniczną,
- wykonać dokumentację projektową

Agroenergia

Zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych zainstalowanych w gospodarstwach rolnych.

Skierowany dla:

- Osób fizycznych będących właścicielami lub dzierżawcami* nieruchomości rolnych od 1 ha do 300 ha (minimum przez rok prowadząca osobiście gospodarstwo rolne),
- Osób prawnych będących właścicielami lub dzierżawcami* nieruchomości rolnych od 1 ha do 300 ha (prowadzących działalność rolniczą lub działalność gospodarczą w zakresie usług rolniczych).

Obejmuje dofinansowanie na

1. zakup i montaż:

- Instalacji fotowoltaicznych o mocy elektrycznej powyżej 10 oraz nie większej niż 50 kW;
- Instalacji wiatrowych o mocy elektrycznej powyżej 10 oraz nie większej niż 50 kW;
- pomp ciepła o mocy powyżej 10 kW oraz nie większej niż 50 kW, przy czym złożenie wniosku jest uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który określa zakres przedsięwzięcia;
- instalacji hybrydowej, tj.: fotowoltaika wraz z pompą ciepła lub elektrownia wiatrowa wraz z pompą ciepła, sprzężone w jeden układ
- (dofinansowaniu podlegają również instalacje hybrydowe o łącznej mocy powyżej 50 kW, przy czym moce poszczególnych jednostek wytwarzania energii nie mogą przekraczać 50 kW). Złożenie wniosku jest uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego, który rekomenduje zastosowanie pompy ciepła;

2. Zakup i montaż towarzyszących magazynów energii dla instalacji z pkt. 1) lit. a, b oraz d. Warunkiem dofinansowania jest realizacja jednej z inwestycji określonej w pkt. 1).

Moja woda

Celem Programu jest ochrona zasobów wodnych oraz minimalizacja zjawiska suszy w Polsce poprzez zwiększenie poziomu retencji na terenie nieruchomości z budynkiem mieszkalnym jednorodzinny oraz wykorzystywanie zgromadzonych wód opadowych lub roztopowych, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. Celem strategicznym jest podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zmian klimatu oraz zagrożeń naturalnych.

Skierowany do osób fizycznych będących właścicielami, współwłaścicielami lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości, na której znajduje się budynek mieszkalny jednorodzinny, z wyłączeniem nieruchomości, dla której udzielono już dofinansowania z Programu „Moja Woda”. Dofinansowanie dotyczy również właścicieli, współwłaścicieli oraz użytkowników wieczystych nieruchomości, na których planuje się budowę, lub na których rozpoczęto budowę budynku mieszkalnego jednorodzinnego, jednak z zastrzeżeniem, że budynki te muszą zostać oddane do użytkowania zgodnie z prawem, przed złożeniem dokumentów do wypłaty.

Obejmuje dofinansowanie zakup, dostawę, montaż, budowę, rozbudowę, uruchomienie instalacji:

1. do zbierania wód opadowych lub roztopowych z powierzchni nieprzepuszczalnych nieruchomości, tj. z dachów, chodników, podjazdów (np. łapacze, wpusty, osadniki rynnowe, odwodnienie liniowe, przewody odprowadzające wody opadowe bez rynien i rur spustowych),
2. do magazynowania wód opadowych w zbiornikach (np. szczelne zbiorniki podziemne i naziemne) o sumarycznej pojemności minimum 2 m³,
3. do retencjonowania wód opadowych, w tym roztopowych w gruncie (np. rozszczelnienie powierzchni nieprzepuszczalnych, studnie chłonne, drenaż, skrzynki rozsączające, zbiorniki otwarte),
4. do retencjonowania wód opadowych, w tym roztopowych na dachach – „zielone dachy” (warstwa drenażowa) bez kosztów nasadzeń,
5. do wykorzystywania retencjonowanych wód opadowych lub roztopowych (np. pompy, filtry, przewody, zraszacze, sterowniki, centrale dystrybucji wody, inne instalacje umożliwiające zagospodarowanie wody z istniejącego/nowobudowanego w ramach inwestycji zbiornika).

Program Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej – cz. 2 Fundusz Ekologii

Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej, upowszechnianie wiedzy, aktywizacja społeczna, budowanie społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw proekologicznych społeczeństwa (w tym dzieci i młodzieży) w zakresie tematyki: przeciwdziałania emisjom, odnawialnych

źródeł energii i niskoemisyjnego transportu, zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Beneficjentami są osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną i zgodnie z art. 33¹ k.c. stosuje się do nich przepisy o osobach prawnych, prowadzące publiczną lub niepubliczną szkołę podstawową lub ponadpodstawową.

Ekoremissja

Celem Programu realizowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu (zwany dalej Funduszem) jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery poprzez realizację inwestycji polegających na modernizacji energetycznej budynków strażnic ochotniczych straży pożarnych z terenu województwa opolskiego.

Skierowany do jednostki samorządu terytorialnego jako wnioskujących, natomiast beneficjentem końcowym będą jednostki ochotniczych straży pożarnych z terenu województwa opolskiego.

Obejmuje dofinansowanie:

- koszty przygotowania i oczyszczenia podłoża pod ocieplenie, zakup materiału, wykonanie ocieplenia, wykonanie warstwy elewacyjnej
- drenaż (osuszanie) przy ocieplaniu fundamentów
- wykonanie opaski wokół budynku przy ocieplaniu ścian przyziemia
- koszty związane z użyciem sprzętu, który jest niezbędny do wykonania prac termomodernizacyjnych (np. rusztowania)
- prace związane z modernizacją konstrukcji dachu/stropodachu niezbędne przy ociepleniu, wymiana pokrycia dachowego w przypadku, gdy towarzyszy jego ociepleniu
- prace związane z izolacją i ocieplenie podłóg na gruncie, stropów, poddaszy, z wyłączeniem zakupu i montażu elementów wykończeniowych
- wymianę okien wraz z wymianą zewnętrznych i wewnętrznych parapetów okiennych
- wymianę zewnętrznych drzwi i bram garażowych
- demontaż i montaż obróbek blacharskich i instalacji odgromowej
- prace związane z modernizacją wewnętrznej instalacji c.o. i c.w.u., w tym m.in. zakup i montaż grzejników i zaworów termostatycznych
- zakup i montaż instalacji ogrzewania elektrycznego z jednoczesnym zakupem i montażem instalacji fotowoltaicznej
- wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii
- zakup i montaż magazynów energii
- demontaż starej instalacji źródła ciepła, zakup i montaż nowej instalacji technologicznej źródła ciepła wraz z niezbędną aparaturą kontrolno-pomiarową, instalacją elektryczną, zbiornikiem na paliwo, czujnikiem tlenu węgla
- przyłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej
- demontaż starych opraw elektrycznych i źródeł światła oraz montaż nowych (wraz z kosztami pracy niezbędnego sprzętu)
- koszty automatyki i sterowania, systemu zarządzania energią, rozruchu technologicznego instalacji i urządzeń, wywiezienia materiału powstałego w wyniku przeprowadzonych prac i uporządkowania terenu i demontażu urządzeń podlegających modernizacji lub wymianie, jeżeli koszty te są związane z pracami, o których mowa powyżej
- modernizację i wymianę systemu sterowania oświetleniem
- koszty związane z opracowaniem niezbędnej dokumentacji projektowej oraz audytu
- koszty nadzoru inwestorskiego i autorskiego

13. WYKORZYSTANE MATERIAŁY, LITERATURA.

1. Program ochrony środowiska dla gminy Skoroszyce
2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Skoroszyce
3. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030.
4. Dane pozyskane z Urzędu Gminy Skoroszyce.
5. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skoroszyce.
6. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Skoroszyce.
7. Bank Danych Lokalnych GUS
8. Rejestr Form Ochrony Przyrody GDOŚ.